

UNIVERSAL
LIBRARY

OU 198038

UNIVERSAL
LIBRARY

ಭೂ ಮಿ ಗಿ ಳಿ ದ ತಾ ರೆ

(ಕಥಾಸಂಕಲನ)

ವೀ. ಜ. ಹಿತ್ತಲಮನಿ

೧೯೪೮

ಮನೋರಂಜನ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ
ಧಾರವಾಡ

ಪ್ರಸಾರಕರು.

ಮಾರಾಟಗಾರರು:

ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಂಡಾರ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

(ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಲೇಖಕರವು)

ಬೆಲೆ: ೧-೮-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಶ್ರೀ. ಬೆಳಗಾವಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು
ಮನೋರಂಜನ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ
ಧಾರವಾಡ

ಮುದ್ರಕರು
ಎಚ್. ಬಿ. ನವಲೂರ
ಹಿರಿದಮತಾ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಎಳೆಯನಿರುವಾಗಲೇ ನಾನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯವಡಿಸಿ,
ಪ್ರೇಮಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ
ಆತ್ಮೀಯ ಗುರು,

ಶ್ರೀ. ನಾಡಿಗೇರ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು

ಮತ್ತು

ಅಕ್ಕ ವತ್ಸಲಾವತಿ

ಆವರ

ಆಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ಆಡಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವೊಂದು ಹುಟ್ಟುಗುಣ. ಇದರ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೇ ಲೇಖನ. ಆಡುವುದು, ಮಾಡುವುದು ಮೂಲತಃ ಸ್ವಂತದ ಸಮಾಧಾನ, ಸಂತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯಾದರೂ ಅದು ಇನ್ನುಳಿದವರ ಅನಂದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಆ ಸಂತಸಕ್ಕೆ ಕೃತಾರ್ಥತೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ಬರುವುದು. ತನ್ನ ಕಂಡಿತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಆಗುವ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಡುವ ಮಾತು, ಬರೆವ ಲೇಖನ (ಕಥೆ, ಕವಿತೆ, ಕಾದಂಬರಿ ರೇಖಾಚಿತ್ರ ಮುಂ.) ಅದು ಎಂತಹದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಮಿಗಿಲಾದುದು; ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದು; ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಕವೂ ಆಹುದು. ಆದರೆ ಒಳಗಣ ಒತ್ತಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಲೋಕ ರಂಜನೆಗೊಂದು, ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೊಂದು ಆಡುವ, ಬರೆಯುವ ಸಂಗತಿ ಎಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಕವಿದ್ದರೂ ನಾಟಕ, ಸಿನೇಮಾದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರೀಸೋಗು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಮಂದಿಯನ್ನು ರಂಜಿಸುವ ತಾರೆಯಂತೆ ಅದು ಕೃತ್ರಿಮ; ಅಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರ.

ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಆಡಿತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಹದವಿದೆ; ಹಿಡಿತವಿದೆ. ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅರಿತಷ್ಟೂ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಲೋಕದ ಎದುರು ತನ್ನನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಇದರಂತೆ ತನ್ನ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು, ಕಂಡಿತವನ್ನು ಬರೆದು ನೋಡಬೇಕು. ಅವರವರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಬಂಧ, ಕವಿತೆ, ಕತೆ, ಚಿತ್ರ, ಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದೂ ರೂಪತಾಳಿ ಅದು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ಇದು ಮೊದಮೊದಲು ತೀರ ಪ್ರಾಕೃತ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಬರಬರುತ್ತ ಆದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಾಕೃತಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಪರಿಣತ ಸ್ಥಿತಿಗೂ ಬರಬಲ್ಲದು. ಅದು ಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ, ಸಾಧಿಸದಿರಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಸಾರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಅನುದಿನವೂ ಅದರ

ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ಅರಿವು ತಲೆದೋರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಧನದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಷ್ಟು ಅವರು ಅಸಂಸ್ಕೃತರಾಗುವರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನೆಲೆ ತಮಗೇ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಲೋಕದ ಆಳ ತಿಳಿಯುವುದಂತೂ ದೂರೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಮೆಯ್ಯೆಚೆಲುನನ್ನು ಮಾರಿ ಬದುಕುವ ಜನವಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಕಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಹಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಎನಿಸಿಕೆಯ ಬಾಳ್ವೆ. ಇವರ 'ಬದುಕು' ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಎಂದರೆ ಬದುಕನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಬದುಕಿದ್ದವರು ಇವರು. ಬಾಳೇ ಬದುಕು ಆಗಿರುವ ಜನವೇ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರು; ನೆಮ್ಮದಿವಂತರು; ನಿಜವಾದ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವರು. ಬಾಳುವೆಯಿಂದ ಬದುಕು ಬೇರೆಯಾಗಿದೆಯೆಂಬ ನೆಚ್ಚಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದವರೆಲ್ಲ ಅಸನ್ಮಾರ್ಗಿಗಳು. ಆ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕನ್ನು ಪಡೆಯಲು ತಮ ಬಾಳುವೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಇರವಿಗೆ, ತಮ್ಮ ನಡೆವಳಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡದೆ ಕಾಂಚನವುಗದ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಓಡುವವರು ಈ ಜನ.

ಇಂತಹರ 'ಕೃತಿ' ಆಕರ್ಷಕವೆನಿಸಿದರೂ ಆರೋಗ್ಯಕರವಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮವು ಆತ್ಮನಿಷ್ಠವಾಗಿರಬೇಕು. 'ಆತ್ಮಕ್ರೇಡೆ, ಆತ್ಮರತಿ' ಆಗಿರುವವನ 'ಕೃತಿ'ಯೆ ಲೇಸು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದವನ ಆಟಿ ಮಾಟಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹೊಲ್ಲ.

* * * *

ವಸಂತ ಗೌರಿಯ ಹೂ-ವೀಳ್ಯದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಕಲಾ-ಕುಸುರಿಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ದೇವಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಇರಿಸಿ, ದೇವಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಆನಂದಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಆ ವಸಂತೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಹೂ-ವೀಳ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಸಹೃದಯದ ಸುಹೃದರು— ಆ ಕೃತಿಯು ಕೆಲವೊಂದು ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತರೂ— ಆ ಮನೆಯವರ ಕಲಾವಿಲಾಸಕ್ಕೆ ಮನಸಾ ಹಿಗ್ಗಿ, ಮನೆಯವರನ್ನೂ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ಹಿಂದೆರಳುತ್ತಾರೆ.

ಜರ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಜಪಾನಿ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲವೆ ಸರಕೀಯ ಕೃತಿಗಳೊಳಗಿನ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಕದ್ದು ಆತ್ಮಸಾತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟರೂ ಆ ವಸಂತೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಸಿಕವೃಂದವು ಕಟುಸತ್ಯವನ್ನಾಡಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ರಸಭಂಗವಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ ವೆಂದು ನಕ್ಕು, ನಗಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರೂ ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಯ ಪಾವಿತ್ರೈ, ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯ ಕೃತಿಯ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಳಗೊಳಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ.

* * * *

ಕನ್ನಡದೇವಿಯ ವಸಂತೋತ್ಸವವು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಮನಮನೆಯವರೂ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಂದು ದೇವಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತುಣು ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಹಿತ್ತಲಮನೆ ಯವರೂ ಮೈ ಕಿರಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಂದು ದೇವಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಒಕ್ಕಲತನದ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರೆಂದು ಮೆಚ್ಚು ಪಡೆದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ, ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಜ್ಞಾನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತೀವ್ರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯವರು. ಇವರ ಗಳಿತನ ಲಭಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಸುವೈವ. ಶುದ್ಧವಾದ ಉಚ್ಚ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಇಂತಹ ತರುಣರ ಸ್ನೇಹ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೌಲಿಕವಾದ ಆನಂದವು ನನಗೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ.

ಇಂದಿನದು ಸಮ್ಮಿಶ್ರಕಾಲ. ಊಟದಲ್ಲಿ, ಉಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ದೇಶಗಳ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಲವು ಕಾಲಮಾನದ, ಜನದ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣವು ತಾನೆ ತಾನಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿತವಾದ ಮಿತವಾದ ಒಂದು ತನವು, ಸಾಮರಸ್ಯವು ಆಗಲು ಹಲಕೆಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ನಡೆಯಲೇ ಬೇಕು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಭಾಷಾಶೈಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಕಥನಪದ್ಧತಿ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಕೊರತೆಗಳು ಉಳಿದು

ಕೊಂಡಿವೆ. ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆಗತಕ್ಕುದೇ. ಆದರೂ ಹೊಸಹುಟ್ಟು, ಪ್ರವಾಹಪತಿತಿ, ಭೂಮಿಗಿಳಿದತಾಯಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳಿವೆ. ತಾರುಣ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಶೃಂಗಾರವು ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲೂ ಹಣೆಯಿಕ್ಕುವುದಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಜೀವನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇವರಲ್ಲಿದೆ.

ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇವರ ಹಿರಿಯ ಹಂಬಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರನ್ನು ನಾನು ಅಭಿನಂದಿಸದೆ ಇರಲಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಅನುಭವದಿಂದ ಬರೆಹವೂ, ಬರೆಹದಿಂದ ಅನುಭವವೂ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಇವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳಲೆಂದು ಹಾರಯಿಕೆ.

ಯುಗಾದಿ
ಸಾಧನಕೆರೆ ಧಾರವಾಡ

ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ

ನನ ನುಡಿ

ಇದು ನನ್ನ ಮೊದಲನೆಯ ಕಥಾಸಂಕಲನ! ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಕಥೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ; ಮಿಕ್ಕ ಮೂರು ಕತೆಗಳು ವಾತ್ಸವ ಹೊಸತಾಗಿ ಈಗಲೇ ಬೆಳಕು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು;

ಈಡೀಯ ವರುಷ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ರಜೆಗೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುವದೊಂದು ಸಾಹಸದ ಮಾತೇ! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನೂರು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ! ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕತೆ ಬರೆಯುವುದು ನನ್ನ ಪರಿಪಾಠ! ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಕತೆ ಬರೆದುದು ಎತ್ತಿಲ ಮತ್ತು ಮೇ ತಿಂಗಳ ರಜೆಯಲ್ಲಿ! ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಾಗ-ಸಮಯಸಿಕ್ಕಾಗ, ಯಾರಾದರೂ ಗೆಳೆಯರು ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಂಡು ನಾನೂ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಡೀಯ ಇರುಳು ಕುಳಿತು ಬರೆದುದರನೆನಹೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಹಾಳೆ ಲೆಕ್ಕ-ಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದೇನೋ ನಿಜವಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತು ನಾನೆಂದೂ ಒಂದೂ ಕತೆ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಬರೆಯಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಕತೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಯೇ ಏಳಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಕಾಲೇಜಿನ ಪಾಠ, ನಿತ್ಯದ ಊಟ, ನಿದ್ರೆಗಳನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳು ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅದೇಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಹಿಡಿದಿವೆ.

ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರನೇಕರ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾನು ಕತೆ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು! ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕೇಳಿ, ಓದಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಥೆ ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಘಟನೆ ನಡೆದೊಡನೆಯೇ ಕತೆಯನ್ನೆಂದೂ ನಾನು ಬರೆದಿಲ್ಲ; ಆ ಘಟನೆ ಒಂದು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ತನಕ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಡುವುದು; ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕತೆಯ ಬಾಹ್ಯರೂಪವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಮಾತು

ಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆ; ಅವರೂ ಸಹ ವಿನುರ್ತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿತಮೇಲೆ ಕಾಗವದ ಮೇಲೆ ಕತೆ ಮೂಡುತ್ತದೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ವಾತ್ಯ ಗೆಳೆಯರಿಂದ; ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಬಾರದ ಸಲಹೆಗಳಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯುವದೇ ಇಲ್ಲ; ಆಗ ನನ್ನದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುನ್ನಡೆಯುವೆ. ಅಂತೂ ಕತೆ ಒಂದು ರೂಪುಗೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದರೂ ಆಗಸ್ಯ!

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಯಾಲುಪಾಲು ಕತೆಗಳು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿರುವವುಗಳಾದರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಸತ್ಯವಾಸ್ತವ ಕತೆಗಳಲ್ಲ! ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ ತುದಿಯ ವರೆಗೆ ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಇರುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅಂಥವು ತೀರವಿರಳ! ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕೆಂದೇ ಹಟತೊಟ್ಟು ಹೊರಟರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕತೆಯ ತಂತ್ರವೇ ಕಳಚಿಬಿದ್ದು ಕತೆ ಓದಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಾರದಾಗುತ್ತದೆ ಕತೆಗಳು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ; ಆದರೂ ನಾನೆಂದೂ ಬರೀಯ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕತೆ ಬರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು; ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಲ್ಪಿಸುವಾಗ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಗಡಿದಾಟಿ ಹೋಗಲು ನಾನೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ;

ಕತೆ ಬರೆಯುವದು ನನಗೆ ತೀರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯದು! ಕಾಲೇಜಿನ ಓದಿನಿಂದ ದಣಿದ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಕತೆ ಬರೆಯುವದರಿಂದ ಹಗುರಾಗಿದೆ; ಕತೆ ಬರೆಯುವದು ನನಗೊಂದು 'ಚಟಿ'ವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದೆ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದೊಂದು ಮಹತ್ವರವಾದ ನನ್ನ ಅಂಕಿಮೀರಿದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕತೆಯನ್ನು ಕಾಗದದಮೇಲೆ ಮೂಡಿಸುವ ವರೆಗೆ ತಲೆ ಬೇರೆ ಏನನ್ನೂ ಹಿಡಿಯಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದ ವಿಷಯ, ವರಗದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಭಾಷಣಗಳು ಬಂದಿ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವೆ; ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಇಂದು ನಾಳೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿರುವಾಗ ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕತೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಕತೆ ಬರೆಯುವದೊಂದು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಸಾಧನೆ!

ಕತಿ ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ನಾನಿನ್ನೂ ನುರಿತಿಲ್ಲ; ಅಸಿಷ್ಟೋ ಕತಿಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಅವುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ನಾನಿನ್ನೂ ಈ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಕತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದು ಅಸಿಷ್ಟೋ ಇದೆ; ಈಗ ಬರೆದ ಕತಿಗಳಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬ ಕತಿಗಾರನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದ ಕತಿಗಳು 'ಕಥಾಲೇಖನ'ದ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನುತ್ತದಾದರೆ ನನಗದೇ ಸಂತಸದ ಮಾತು! ಅಂತೆಯೇ ಕತಿಯ ತಾತ್ರ ಮತ್ತು ನುಡಿಯ ಬೆಡಗು ಬಿಗುವುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಕತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ನೀಚ್ಯಕ್ಷಪಾತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಓದುಗರು ಕೊಡುವದಾದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಕತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನವಾದೀತು!

ಒಳ್ಳೆಯ ಕತಿಗಳು ಮೂಡಿಬರಬೇಕಾದರೆ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ, ಅನುಭವಗಳು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ನನಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ; ಹೃದಯದಿಂದ ಕತಿ ರೂಪು ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆದರ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಪಡೆಯುವದೇ ನನ್ನ ಗುರಿ!

ಕಾಲ ಸರಿದಂತೆ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಅನುಭವ, ವಿಚಾರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಗತಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ; ಆ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕತಿಗಳು ತೀರ ಕೆಳಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಯಬಹುದು; ಹಲವು ಸಲ ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಬೇಕೆ? ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅಂಥ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಧಿಯ ಮಟ್ಟ ನಿರ್ಣಯ ಸಲಿಕ್ಕೆ ಅವು ಸಹಕಾರಿಯಾದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು!

ಇದರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕತಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕತಿಗಳೆಂದು ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಳು ಬಂದಿದೆ; ಆಗಾಗ ಹಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೆಳಕನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ; ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು! ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಾದ ಅನೇಕ ಗೆಳೆಯರು ನಾನು ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು, ಬರೆಯುವಾಗ, ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ನನ್ನ ಕತಿಗಳನ್ನು ತಾವು ಓದಿ ಅನಂದಪಟ್ಟು ದಲ್ಲದೆ ಹುರುಪುಕೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಕತಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವು

ನಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಹರಕೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಮುನ್ನಡೆಯುವ-
ದೇನೂ ನನಗೆ ಆಯಸದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ! ಅಂಥವರು ಒಬ್ಬರೇ; ಇಬ್ಬರೇ;.....
ನೂರಾರು ಜನರು; ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ
ವಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳಿಂದ ಭಾರ
ವಾಗಿದೆ

ಹಿರಿಯರೂ, ನನ್ನನ್ನು ತೀರ ಪ್ರೇಮಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವರೂ,
ಆದ ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಭಾ ಜೋಯ್ಸಿ ಅವರು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ;
ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಮೂರೂ (ಅನುವಾದ) ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಪ್ರಕಾಶನ
ಗೊಳಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ಬರೀಯ
ವಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೋ, ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೋ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಅರಿಸಲು ಹೊರ
ಟೆರೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು
ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಅದು ಕಡಿಮೆಯೇ ಸರಿ! ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ
ಆನಂತ ವಂದನೆಗಳು; ಗೆ. ಎಚ್. ಬಿ. ನವಲೂರ ಅವರು ಮುಂದೆ
ಬಂದು ನನ್ನ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಇವರು
ಮುಂದಾದರೆಂದೇ ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಇದು ಹೊರಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ
ಬಹಳ ವಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ; ಅವರಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು
ಸಲ್ಲಬೇಕು !

ಪುಣೆಯ ತರುಣ ಗೆ. ಕುಲ್ಕರ್ಣಿ ಪಂಡಿತರಾವ, ಅವರು ಹೊದಿಕೆಯ
ಮೂರು ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರದ ಪಡಿಯಚ್ಚು ಕೊಟ್ಟು ಪುಸ್ತಕದ ಅಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ
ದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸಹೋದರ ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಹಕಾರದ ಹಸ್ತವಿರದಿದ್ದರೆ
ನನ್ನ ಈ ಪುಸ್ತಕ ತೀವ್ರ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ
ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನೆರವಿತ್ತು ಸಹಾಯವಾಡಿದ ಸಹೋದರನಿಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು
ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಭಾರವಾಗಿದೆ.

ನೋಟೀಬೆನ್ನೂರ
ಎಪ್ರಿಲ ೧೫, ೧೯೪೮ }

ನೀ ಚ. ಹಿತ್ತಲಮನಿ

ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ

	ಮುನ್ನುಡಿ	v
	ನನ್ನ ನುಡಿ	ix
೧	ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು	೧
೨	ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತೆ!	೨೨
೩	ಸ್ನೇಹ-ಸಂಧಿ	೩೪
೪	ಎದೆಯೊಲವು	೪೬
೫	ಕೈದಿ	೫೮
೬	ಆಪರಾಧಿನಿಯ ಆಂತರಾಳ		೬೮
೭	ಇವತ್ತಾರು !!	೮೧
೮	ಭೂಮಿಗಳಿದ ತಾರೆ!		೧೦೪
	ಕತೆಗಳ ಕತೆ	೧೧೭

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ವೇದವ್ಯಾಸರ

ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಭ್ಯಾಸ

ಆರಣ್ಯ ಪರ್ಮ

ಮೂಲ ಭಾರತದೊಡನೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವನ್ನು ತೂಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಅಮೌಲಿಕವಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಈ ವರೆಗೆ ಇಂತಹ ತೌಲನಿಕ ಗ್ರಂಥವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರೊಳಗಿನ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಪ್ರಕಟನೆಯೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಯಕ್ಷ-ಧರ್ಮ ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳಂತೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ದಿನದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕನ್ನಿಡುವಂತಹವುಗಳಾಗಿವೆ. ಓದಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನೇ ದುದೈವಿ.

ಸಂಪಾದಕರು:

ವೆಂಕಣ್ಣ ಕುಲಕರ್ಣಿ :: ಚಿದಂಬರ ದೀಕ್ಷಿತ :: ಶಂಕರ ಜೋಶಿ

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಮಾಧವ ಬಲ್ಲಾಳ ಬಂಧುಗಳು, ಧಾರನಾಡ

ಹೊಸ ಹುಟ್ಟು

ನಿರ್ಜನವಾದಂತಿದ್ದ ಬೀದಿ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ನಗರಸಭೆಯ ವರ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಬೀದಿ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದಲೇ ತುಂಬಿದಂತಿತ್ತು. ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟೊಡನೆಯೆ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಮೊದಲು ಎದುರಾದವನು ಒಬ್ಬ ಹಿಂದೀ ಸೈನಿಕ! ತೂಗಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಕುಡಿದ ಹೆಂಡದ ಅಮಲು ನೆತ್ತಿ ಗೇರಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು! ಹೊಲಸು ನಾರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹರಕು ಮುರುಕು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಪ್ರೇಮಗೀತೆ ಹಾಡುತ್ತ, ಬೀದಿಯ ಮೇಲೆಯೆ ಉಯ್ಯಾಲೆಯನ್ನೇರಿ ನಡೆದಿದ್ದನು! ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರಲ್ಲಿ; ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದ ಸದ್ದಾಯಿತು; ಇಬ್ಬರು—ಅಂಗಾಲಿನಿಕದ ನಡುನೆತ್ತಿಯ ವರೆಗೆ ಅಂಗ್ಲೀಯರ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ—ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆನೋ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಹಗಹಿಸಿ ಸಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, “ Good night ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ಕೃತ್ರಿಮ ನಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಆಕೆ ‘ Good night ’ ಶಬ್ದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದುದರ ಮೇಲಿಂದ ಆಕೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. “ Good night darling ! ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಳಿದು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಕೆ ಅದಾವುದಕ್ಕೂ ಲಕ್ಷ್ಯಹಾಕದೆ ಆಗಲೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗಟಾರದ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಬಿಸುಕೊಂಡು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅವನ ಮಾತುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅವನೊಬ್ಬ ‘ ರಿಕ್ಷಾ ’ (Riksh) ಹೊಡೆಯುವವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವನೂ ನೆತ್ತಿಗೇರುವಷ್ಟು ಕುಡಿದಿದ್ದಾನೆ! ತಾನು ಆ ದಿವಸ ದುಡಿದ ದುಡ್ಡಿನ ಬಗೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ರಿಕ್ಷಾ ಹೆತ್ತಲಿಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಂಡಿರು—ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಬೆವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಯಾವುದೋ ಹೆಣ್ಣನ್ನು

ತನಗೆ ತಿಳಿದ ಪ್ರೇಮದ ಕರೆಗಳಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟು ಹಿಡಿದು, ಅದನ್ನು ಯಾರಿಗೋ ಕೊಡುವನೆಂಬಂತೆ ಆಗಾಗ ಚಾಚುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಅವನು ತನ್ನ ಗುರಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲರಬೇಕು. ಆಗಲೇ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ನಡುವಯಸ್ಸಿನವನು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಿ, ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ, ಬಾಗಿಲನ್ನು ತಳ್ಳಿ, ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಬೀದಿಯ ಮಂದ ಜಿಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಜರದ ರುಮಾಲು ಮತ್ತು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಉಂಗುರಗಳು ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು! ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೋ ಬಡಿದು ದೂಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತು! ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗುಸು ಗಂಡುಸೊಬ್ಬನನ್ನು ಚಂಡಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಬೀದಿಗೆ ಬಿಕ್ಕಿಸಿ ಮರಿಯನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಡುವಂತೆ ನೂಕಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಕುಡಿದು ಜೋಲಿಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಅಲ್ಲಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು, ಬಂದುಮಾಡಿದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಬಡೆಯುತ್ತ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿದನು; ಆಕೆ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಎನೇನೋ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಪಾವಟೆಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಯಾರನ್ನೋ ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನವನು. ಆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ತರುಣರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಬ್ಯಾಟರಿಯ ಬೆಳಕು ಹಿಡಿದು ' Oh you rascal ' ಎಂದ; ಮುಂದೆ ನಡೆದರು ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದಿದ್ದನು. ಬ್ಯಾಟರಿಯ ಬೆಳಕು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಮೋರಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು! ಎರಡನೆಯವನು ಬಾಗಿ ' Young handsome chap ' ಎಂದನು. ಮೊದಲನೆಯನು ' Same new face ! ' ಎಂದ; ಒಂದು ದೇಶವರಿ ನಗೆ ನಕ್ಕು. ಬಿರಬಿರನೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಯು ಮನೆಯೊಂದರಿಂದ ಪೋಲೀಸಿನವನೊಬ್ಬನು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಜಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಲೀಸನೆ ಆಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಂಜುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ. ' ಅವನೇ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನನ್ನು ಕಂಡು ಅಂಜಿ ಸರಿದು ಹೋದನು. ಇನ್ನೂ ಇಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಕಂಡು !

ಬೀದಿಯ ಎರಡೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು, ಮೂರು ಮೂರು ಅಂತಸ್ಥಿನ ಮನೆಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳು ತೆರೆದಿದ್ದು ವು. ಒಂದೊಂದು

ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಹೆಂಗುಸು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಬೆಡಗು-
 ಬಿನ್ನಾಣದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುವವರನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ
 ನಾಥನನ್ನು ಹತ್ತಾರು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೂಗಿದುವು. ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳ
 ಕರೆಗಳೂ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು
 ತಿಳಿಯದೆ ಸ್ವಾಮಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾದನು. ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ
 ನಡೆದನು. ಯಾವಳೋ ಮೇಲಿನಿಂದ ತಂಬಾಕು ಜಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದವಳು ಉಗುಳಿ
 ಬಿಟ್ಟಳು. ಸುದೈವದಿಂದ ಅದು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ
 ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದಮೇಲೆ ಆಕೆಗೇನು? ಕಿಟಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂದಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವರು
 ಕುಳಿತ ದೃಶ್ಯ, ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುವ ಪರಿ, ಬೀಭತ್ಸನಗೆ, ಅವರ
 ಆಕಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ 'ಇಸ್ಸೀ' ಎನಿಸಿತು; ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು
 ಸಲ ಪಾರಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ನಡೆದ, ದಾರಿಯಿಂದ ಬಿರಬಿರನೆ ಹೋಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು
 ತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು
 ಇಳಿದು ಬರುವ ಸದ್ದಾಯಿತು; ಮುಂದೆ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಕೆ
 ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಒಮ್ಮೆ ಕೂಗಿದಳು. ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಆ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡ
 ಲಿಲ್ಲ; ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು.
 ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, ಇವನ ಸಲುವಾಗಿಯೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
 ಅವರು ತನಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಲಸು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ
 ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. 'ಒಮ್ಮೆ ಈ ಬೀದಿಯನ್ನು
 ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಸಾಕು!' ಎನಿಸಿತು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನದಾಶೆ
 ಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವನಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿರ
 ಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಅದು ನೋಡಬೇಡಿ ಎಂಬುದು
 ಅವನಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು ಮಾರ್ಗವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎದುರಿ
 ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ದೀಪದ ಕಂಬದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು
 ಕ್ಷಣ ನಿಂತನು; ತುಂಬಾ ಸೋತವನಂತಿದ್ದನು ಅವನು. 'ಆದದಾಗಲಿ,
 ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವುದೇ!' ಎಂದು ತಿರುಗಿ ನಡೆಯುವದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ಮನೆ
 ಯಿಂದ ನಾಲ್ವತ್ತಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕಿದ ಹೆಂಗುಸೊಬ್ಬಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ನಗುನಗುತ್ತ

ಕೈ ಹಿಡಿದು, ಬಲವಂತದಿಂದ ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಬೇಕೆಂದನು; ಆದರೆ ಹಾಕಿ ವಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಂತಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದಳು ! ಆ ಅಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ದೇಹ, ಕರಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೈತ್ತಿದ ಬಣ್ಣ, ಒರಟು ನುಡಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ತೀರ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಯಾಂತ್ರಿಕವೆಂಬಂತೆ ಆಕೆಯೊಡನೆ ನಡೆದನು. ಒಳಗಿನ ದೃಶ್ಯ ಇನ್ನೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದಿತು ! ಅದೊಂದು ವಸತಿ-ಗೃಹವೆಂತೆನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಂಚಗಳಿದ್ದುವು; ಒಂದೊಂದು ಕಿರು-ಪರನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಎರಡು ಮಂಚಗಳ ನಡುವೆ !! ಒದರಾಟ, ಚೀರಾಟ, ಭೀಕರ ನಗು, ಹೇಸಿ ವಾತು ಕೇಳಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಮುಖ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದು ದು ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೆಂತಹ ದೃಶ್ಯಗಳು !! ಎಷ್ಟೋ ಯುವತಿಯರು ಅರಬತ್ತಲೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಮೈಮೇಲೆ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಗಂಡುಸರನ್ನು ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ಹಣೆಯಿಕ್ಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲುಗಳ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲ; ಮೈಮೇಲಿನ ಸೀರೆ ಕಳಚಿ, ಕುಪ್ಪುಸ ಓರೆಯಾದ ಪರಿವೆಯಿರಲಿಲ್ಲ ಆನೇಕ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಅವನ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಿಲಕಿಲನೆ ನಕ್ಕು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ಮುರಕ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಯೊಬ್ಬ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಅಪರಾಧಿಯಂತಾಗಿದ್ದನು. ಆಕೆ ಒಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಒಯ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಕುಳಿತಳು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ತುಂಬಾ ಕೋಪ ಬಂದ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸರಿದು ಮಂಚದ ತುದಿಗೆ ಕುಳಿತನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಳು. ಎದ್ದು ಮಂದವಾದ ದೀಪದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಏರಿಸಿದಳು. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನ ರೂಪ, ಕಂಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾಂತಿ, ದೇಹದ ಕಟ್ಟು, ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಸುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಒಂದಿಸಿತು ಬೆದರಿದಳು. ಅಂಥವರಾರೂ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು:

“ ಹಂಗಾರೂ ನೀವು ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರೇನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ? ”

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು—ಆಕೆಯ ವಿನಯದ ನುಡಿಯಿಂದ.

“ ಇಲ್ಲ! ಬರಬೇಕೆಂದೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ...”

“ ಅವನೂ ಅದೇ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ... ” ಅರ್ಥಕ್ಕೆ; ಮತ್ತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಕ್ಕು ನಟನೆಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡುವಳು ಅಂಥ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಕೇತೋರು ವ ಒಯ್ಯಾರ, ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಳೆದುಕೊಂಡ ಪಾವಡರು ತುಟಿಗೆ ಮೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಜೆಂಬಣ್ಣ, ತಲೆಗೆ ಸುರುವಿಕೊಂಡ ಎಣ್ಣೆ, ಆ ಕೊಣೆಸುಲ್ಲಿ ಶೂಗ ಹಾಕಿದ ನಗ್ನ ಪ್ರಣಯ ಚಿತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ನುಡಿಸನು:

“ ಬರಬೇಕೆಂದೇ ಬಂದೆ! ಆದರೆ...”

“ ಆದರೆ?... ” ಹುಬ್ಬು ಹಾರಿಸಿ, ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿ ಕೈ ಮುಲ್ಲಿಸು ಹಣೆಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು:

“ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಇರುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಿರಲೂ ಇಲ್ಲ ಕೂಡ!”

“ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಅಂದ್ರೂ...”

“ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ? ನಿನಗೆ ವಿಸ್ವಾಸವು ಮುಖಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಡಿದ ಮುಂಡರೆ ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೀವೋ? ಆ ಬಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಮುಖವ ಕಪ್ಪನ್ನು ಮರೆಯಿಸಬಹುದು; ಅರಸಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಮುದ್ರಿತನವ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾರದು.... ನಿನಗೊಬ್ಬ ಮಗನಿಂದು ದಾಸರೆ ಅವನಿಗೂ ನನ್ನಷ್ಟೇ ವಸುಸ್ಥಿರಬೇಕು.... ಇಂಥ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಲು ನಾನು ಬಂದಿಲ್ಲ.... ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೆ ಮನ್ನೆ ನೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ನಿನ್ನಂಥವಳಲ್ಲಿ ಅದು ತಣಿಯಲಾರದೆಂದು ನನಗೆ ಬಂದಿವಾಗಿದೆ.... ಅದಿರಲಿ! ಇನ್ನೊಂದೆ ಕ್ಷಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರೆ ನಿನಗೆಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕೆ ಹೇಳ.... ” ಎದ್ದು ನಿಂತನು.

ಆಕೆಗೂ ಕೋಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖಭಂಗವಾದರೆ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ತ. ಕೈ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

“ ಸಾಧ್ಯವಿರದಿದ್ದರೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು! ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಲ್ಲ. ಮಾಯಲಾಗಿ ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಕೈಕಾಲು ಬಿಟ್ಟು ಕಂಡದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೂ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ವ್ಯಾಜವು ನನಗೆ ಬಹು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಂತವರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ದಿನವೂ...”

“ಅದಿರಲಿ ನಿನ್ನ ಪುರಾಣ; ಎಷು ಹೇಳು ಬೀಗ!” ಹೊರಟೇ ನಿಂತನು.

ಆಕೆ ಒಂದಿನಿತ್ತು ಸ್ವಾಮಿಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು:

“ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿ ಅಂದವ್ಯಾಲ — ”

“ ಏನನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೊಡುವು? ಯಾಕಕ್ಕಾಗಿ ? ”

“ ಇನೊ ಬ್ಯಾಕೆಗೆ; ಆಕೀನ್ನೂ ಕಳಸತೇನಿ ಇಲ್ಲೇ—ಕುಳಿತ್ತಿರಿ. ” ಆಕೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದರಲ್ಲಿದ್ದಳು.

“ ಯಾರೂ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ನಾನೇ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ” ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟನು; ಆಕೆ ಅವನ ವಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ, ಆಗಲೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ, ಕದಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡೆದಿದ್ದಳು.

“ ಬರುವವಳೂ ಇಂಥವಳೇ ಇರಬೇಕು; ಇವರ ಸಹವಾಸವೇ ಬೇಡ.ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲೆ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು ! ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವೆ ಈ ದಿನವೇ.... ” ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಗೊಣಗಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದನು. ಒಂದು ಉರಿಯಿತು; ಎರಡು ಮುಗಿಯಿತು; ಬಾಗಿಲನ್ನೂ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕೋಣೆ ಸಿಗರೇಟಿನ ಪೊಗೆಯಿಂದ ಮುಸುಕಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಅವನಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳ ಅಪಾಯಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು; ಅವರೂ ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ತೋರಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ ಮಳೆಯ ಅಂಜಿಕೆ ಎಲ್ಲಿಯದು? ತಾನು ಬಯಸಿದುದೇನು? ಒಂದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಚಿಂತಿಸುವುದಾಗರೂ ಏನು? ಅದೇ ನಿಷಯ ! ಅದೇ ನಿರ್ಧಾರ !!

* * * *

ಸ್ವಾಮಿ ಆ ವರುಷ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಿ ಎ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ವರದಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಬಹುದಿತ್ತು ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೊದಲು ವರ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೂ ‘ ಆನರ್ಸ್ ’ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ‘ ಆನರ್ಸ್ ’ ಎಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವನ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅವನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ, ತಮ್ಮ ತಿಷ್ಯನೊಬ್ಬ ಉದ್ಧಾಮ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವನೆಂದು ಅವನ

ತಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ! ಬಿ. ಎ. ಮುಗಿದೊಡನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು! ಸ್ವಾಮಿ ಬರಿಯ ಪುಸ್ತಕದ ಹುಳವಷ್ಟೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿಸಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಭಾಷಣಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೂ, ಮಿಕ್ಕಿದ ಮಾತುಗಾರರೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಸಡೆದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು! ಕಾಲೇಜಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದನು; ಒಂದು ವರುಷ ಕಾಲೇಜಿನ ಪಂದ್ಯಾಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಸಿಟ್ಟವೂ ದೊರೆತಿತ್ತು! ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಂದ್ಯಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯಿಯಾಗಿ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ 'ಸೀಲಿ' ದೊರಕಿಸಿದ್ದನು. ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ದಿಗ್ದರ್ಶಿಸಿ, ತಾನೂ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿ, ಕಲಾಕೋವಿದನೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಗೂ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲು ಬರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದುದು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೇ! ಈಗ ಅವನೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯುಕ್ತನು ಬರೆಯುಗಾರನಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಇಂಟರಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧವೊಂದನ್ನು ಬರೆದು, ಆಂಗ್ಲೋ ಇಂಡಿಯನ್ನರಾದ ತನ್ನ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಾಗ, ಅವರು ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಇವನಿರುವ ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಇವನ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಮಾನು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದರು:

“ ಸ್ವಾಮಿನಾಥ! ನಿನ್ನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಬರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲ? ”

“ ಇಲ್ಲ ಸರ್ ! ”

“ ಆಂ ... ಬರೆಯುವದಿಲ್ಲವೆ? ” ಒಂದಿನಿತು ಸೋಜಿಗಾಗೊಂಡು ಕೇಳಿದರು.

“ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆಯಲಾರೆನೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.... ”

ಎಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತ ತರುಣರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಬೇನೆ ಅವನಿಗೂ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

“ ಏನಪ್ಪಾ ! ನನಗಂತೂ ನಿನ್ನ ವಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಬಗೆ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟುವೆನು ಹಿಡಿದು ಸಮಾರು ಇವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಕಡಿದೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು, ವರೂಷ ಸಿಕ್ಕನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಡನಾಡಿದ್ದಿ; ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನುಡಿಸಿ ಪಾಠಕ್ಕೆ; ತಂದೆ ಅಕ್ಕರೆಯ ವಾತ ಗಳನ್ನು ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಆಡಿದ್ದಾನೆ; ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿದ್ದಾಳೆ; ಅಣ್ಣ ರಮಿಸಿದುದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ; ತಂಗಿ-ವೃಂದಿಸು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಕಾಡಿಬೇಡಿದುದು ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ—ನಿರೇಕೆ ಯವನು ಬೆಳೆನಿವ ಬೈಗಿನ ವರೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವಾತನಾಡು- ತ್ತಾರೆ ಕೇವಲ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಸ್ತುತಿಫಲ ಇಂಗ್ಲೀಷ, ಭಾಷೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಪರಕೀಯರ ನುಡಿ ಆದರಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದೀಯೆಂದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆ ಯಲು ಬಾರವೆಂಬ ವಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ; ಬರೆಯುವ ಕಲೆಯೇ ಗೊತ್ತಿರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ವಾತು ಬೇರೆ ಇದೊಂದು ಈಗಿನ ಕಲಿತ ತರುಣಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಬೇನೆ ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು; ಬರೆಯಬಲ್ಲೆ ! ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗಾಗಲೇ ಅಪ. ವಾಗಿದೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಂದಿ ಬರೆಯುತ್ತಿ ದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆದುಬೇಕಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ತರುಣರ ನೆರವು ಹೊಗಟ ಅನತ್ಯಬೇಕು; ಪ್ರಯತ್ನಿಸು ! ನೀನೊಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಬರೆಹಗಾರನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ ” ಒಂದು ಭಿಷಣವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಶಿ ರ್ವಾದವ ಹರಕೆಯನ್ನೂ ದುಪಾಲಿಸಿದ್ದರು ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಕನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಇಳಿದುಹೋದನು. “ನನ್ನ ಗುಡಿಗಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಮೂಡಿದ ಪಾಂಜಿನ ಮುಸುಕನ್ನು ಕೆತ್ತೋಗೆಯ ಬಯಸಿದನು. ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಅದರಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಾಗಿ ವಾತುಕೊಟ್ಟನು ! ಒಂದೇ ಒಂದು ವರುಷದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ತಾನು ವಿಜಯ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನೋ ಅದರ ಸಾವಿರಟನಾದನು ! ಕತೆ ಮುಕ್ತ ಕನನ ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದನು. ಈ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದನು

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಓಬ್ಬರಾದರೂ ಅವನ ಹುತ್ತಿರದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ಅವನಿಗೆ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಅವನಲ್ಲದ.

ದುರ್ಗುಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ವರೆಂಬವರು ಕೇವಲ ಮೂರೇ ಮಂದಿ-ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಮತ್ತು ತಂಗಿ. ತಂದೆಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ನುರಿತ ಖ್ಯಾತಿವಂತ ಶಿಕ್ಷಕರು! ಇನ್ನೆರಡು ವರುಷಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಪೆನ್‌ಶನ್ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. 'ತಂದೆ ಕೆಲಸ ಬಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಗನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವನು' ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದರು.

ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ಆಶಾಳೊಂದಿಗೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಗೆ ಅದಷ್ಟೇ ಸಂಬಂಧ ಸಾಕಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸೆಳೆತವಿರದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೆರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಶಾ, ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಯೌವನ, ತೇಜಸ್ಸು, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆ, ಹೆಚ್ಚಳಗಳಿಗೆ ವಾರುಹೋಗಿ, ಯಾವದೋ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನು ಆಕೆಯ ಯೌವನ, ರೂಪಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಸಲ ಮರುಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ಆಕೆ ನೆಯ್ದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಆಗದವರು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆಶಾ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದರೂ, ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಾರ್ತಾಡೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಮುಗಿದು ಒಂದು ನೆಲೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ಅಂಥ ಯಾವ ಸಾಹಸದ ಕಾರ್ಯವೂ ಬೇಡವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನು. ಆಶಾದೇವಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದು ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಮದ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು! ಒನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಯಸಿದುದು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಾಗ, ಬೇಸರದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಳು. ಆದರೂ ತೋರಿಕೆಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಯಿತು! ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎದೆಗುದಿಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಇನ್ನು ಉಳಿದುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಷಯ. ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಮೊದಲು ವರಗ್ರ ಖಂಡಿತವೆಂದ; ಆಶಾ ಸಾಸಾಗಬಹುದೆಂದಳು. ಕೊನೆಯ ವಿಷಯವೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು; ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕಾಗದ ನೋಡಿ ಆಶಾಳ ಎದೆ ಬಿರಿಯಿತು. ಸಾಸಾಗುವ ಯಾವ ಆಶೆಗಳೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿತು. ಮುಖ ಬತ್ತಿ

ಹೋಯಿತು. ಬಂದಷ್ಟು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಳು. ಪರೀಕ್ಷಕನು ಎಷ್ಟು ಉದಾರ ಹಸ್ತದಿಂದ ಗುಣಗಳನ್ನು ದಯೆವಾಲಿಸಿದರೂ ಪಾಸಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದಾ ವುದೋ ಆಶೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು; ವೇಳೆ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತು. ಬರಿಯ ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣ ಕಡಿಮೆ ಬಿಡು ನಪಾಸಾಗಬೇಕು; ಆದ ಕ್ಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಆರುತಿಂಗಳಾದರೂ ಡೀಕುವುದೇ? ಸರಿವರಯದವರಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆ ಗೇಡು! ಆಕೆಯ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ ಅತಿಯಾಯಿತು! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಾಟೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಹದಿನೈದೇ ನಿಮಿಷ ಉಳಿದಿತ್ತು! ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಬರೆಯುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಪೇಪರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು! ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆಶಾ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು; ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ನೊದಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ವಿಚಾರಿಸಲು ಸಮಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರ ಸಡಿಲಾಯಿತು. ಹೆಣ್ಣಿನ ಆರ್ತ ಬೇಡಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದು ಅವನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು; ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಶಾ ಇದ್ದಳು; ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಪುಸ್ತಕದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಿಲ್ಲಿದನು; ಆಕೆ ಅದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರೆಯಲನುವಾದಳು. ಹಿರಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕನು (Conductor) ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗೇ ನಿಂತು ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು; 'Copy' ಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತು ಇಸಿದುಕೊಂಡ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ಗುರಿಯಾದರು.

ಮರುದಿನವೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಕರೆದು 'ಛೀ' ಹಾಕಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಕುಂದಿ ಕುಗ್ಗಿದರು; ಅವನಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿದವರು ಕೆಲವರು; ಕೆಲವರು ಗೇಲಿಮಾಡಿ 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ Copy ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೇಮವೀರ!' ಎಂದು ನಕ್ಕರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮಾತೇ ಮಾತು! ಸ್ವಾಮಿಯು ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಪನಾಮಂದಿರವು ಕುಸಿದು ಬಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಗೋಪುರವು ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ಹೊರಗೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಮುಖ ತೋರಿಸುವ

ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯ ಮನೆಯವರು, ಯಾರನ್ನೂ ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ದ್ವೇಷಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಆಶಾಳ ಮನೆಯವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಜಿನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ 'ತಮ್ಮ ಹುಡುಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿ ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಸ್ಥಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು 'ನಕಲು' ಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ಹಾಳುಮಾಡಿಸನಲ್ಲವೆ, ಆಕೆಯ ಶಿಲಕಕ್ಕೂ ಭಂಗ ತಂದಿದ್ದಾನೆಂದು, ಸ್ವಾಮಿಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಬೈದರು. ಆಶಾಳ ತಂದೆಯೊಬ್ಬ ಗಣ್ಯ ಸರಕಾರೀ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಒಂದದ್ದೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾಕ್ಯ!! ಆಶಾಳಿಗೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು, ಆದರೂ ಯಾವ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸ್ವಾಮಿ ಭೂಮಿಗೇ ಇಳಿದನು. ತನ್ನ ಬಾಳು ಬುಜೆಯಾದುದು ಅಷ್ಟು ಎನಿಸಲಿಲ್ಲ; ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಮಿಥ್ಯಾಸವಾದಕ್ಕಾಗಿ ಕರಗಿಹೋದನು. 'ಆಶಾಳ ಶಿಲಕ್ಕೆ ಭಂಗು ತಂದೆನೇ?' ಎಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡು, ಕೊನೆಗೆ ತಾನೆಯೇ ಒಂದುಸಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ಆಶಾಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರ ತಂದೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಿಂದ ಆಶಾದೇವಿಯು ಶಿಲಭಂಗವಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಅವರೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ತಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಶಾಳ ತಂದೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕುದಿದು ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ, ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಿ 'ನಿನ್ನಂತಹ ಹಾದಿಹೋಕನಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡಲೇ?' ಎಂದು ಸವಾಲಿಟ್ಟನು. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಆಕಾಶದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು! ಅದೆಷ್ಟು ಅಪಮಾನ-ಆಪವಾದಗಳು! ಒಮ್ಮೆ ಆಶಾಳನ್ನೇ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಮಯಕಾಯಿಸು! ಅಕೆ ಇವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇವನೇ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಿ, ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದುರು ಬಳಿಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ಸ್ವಾಮಿ. ಆದರೆ ಕಾರಣವೇ ಬೇರೆ. ಆಕೆ—ದೂರದರ್ಶಿನಿ(?)— ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದು ಪ್ರೇಮದಿಂದಲ್ಲ; ಅವನ ಉಚ್ಚಲಭವಿತವ್ಯ ಹಾಳಾದ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಗೆ ಅವನ ಮೇಲಿದ್ದ

ಮೋಹವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ತಾನೇ ಅವನ ಭವಿತವ್ಯದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದವಳೆಂದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅರಿತಿದರೂ, ಅಪನೋಂದಿಗೆ ಬರಿಯ ದಾದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಸೈಕೊಟ್ಟಳು! ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ತಾನೂ ಗಿಳಿಯು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವೂ ಬಂದಿತು! ಇಬ್ಬರ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಕಾಯ್ದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು! ಆಗಂತೂ ಖಂಡಿತವಾಯಿತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಆಶಾಳ ಲಗ್ನದ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂತು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೆ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ! ಇನ್ನು ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ, ಒಮ್ಮೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಾಣುವುದೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ, ಆಕೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು! ಇವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು; ಆಗ ಅವಳ ತಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು; ಒಳಗೆ ಹೋದನು. ಆಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದವನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ; ಅಪರಿಚಿತಳಂತೆ ಒಳಗಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತಳು. ಸ್ವಾಮಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವಳನ್ನು ಕೂಗಿದನು. ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

“ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಎರಡು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆತ್ತು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತೀಯಾ ? ”

ಆಗಲೇ ಸ್ವಾಮಿನಾಥನನ್ನು ನಿರಾಶಯ ಪರವೆ ಆವರಿಸಿತ್ತು.

“ ಏನು ಕೇಳುವುದಿದೆ ? ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ— ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ— ಉತ್ತರಿಸುವೆ. ”

ಸ್ವಾಮಿಯ ಎದೆಗೆ ಗಂಡಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು, ಆದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುವುದೆಂದು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು :

“ ಆಶಾ! ನಿನ್ನ ಲಗ್ನದ ಮಾತು ನಿಜವೇ ? ”

“ ಹೂಂ ! ”

“ ಒಂದು ಮಾತು; ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿರುವೆಯಾ? ಇಲ್ಲವೆ ಬಲ ವಂತದಿಂದ..... ” ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಳು ಆಶಾ :

“ ಬಲವಂತವೇತರದು? ನಾನೇ ಒಪ್ಪಿದ್ದೇನೆ..... ” ಮುಖದಮೇಲೆ ಹೊಡೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಾಗಲಿಲ್ಲ: ಕಣ್ಣು ಮಂಜುಗೂಡಿದವು. ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಂದೆಯವರು ಗ್ಯಾಜೆಟ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು ‘ ಮೂರು ವರುಷ ಯಾವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಪ್ಪಣೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮೂರು ವರುಷ - ಡಿಬಾರು ’ ಆಗಿತು !

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಯಾರೂ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ತಂದೆಯೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು. ಇಡೀ ದಿನವೆಲ್ಲ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಏನೋ ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದನಾತ. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಗತಿ! ದೇವರಿಲ್ಲವೇ? ತನ್ನಂತಹ ಮಗ ನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದುಷ್ಟೀರ್ತಿ! ಅಸುಖ !! ಅವರ ಸಂತಸಕ್ಕಾದರೂ ಮರೆ ಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚುವಿಚಾರ ಬೇರೆ ಬಂದು ಸೇರಿತು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನ ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಯಾವ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ ಸಿಕ್ಕಬಹುದು! ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ! ಪ್ರೇಮಭಂಗ!!..... ಅತ್ಯಹತ್ಯ ವೊಂದೇ ಅವನಿಗುಳಿದ ಉಪಾಯ; ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸುವ ತೊರೆ ಯುವುದು?..... ಗಾಡಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಚಿಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ಬಿಡುವುದು!! ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಊರಿಂದ ಒಂದು ಮೈಲು ನಡೆದು, ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿಗೆ ಬಂದನು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಆಶಾಳ ದ್ರೋಹದ ಬಗೆಗೇ ಚಿಂತಿಸುವುದು; ಆಕೆಯನ್ನು ಸಾಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಮರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯೊಡನೆ ಹಿಂದೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರುಷ ನಕ್ಕು ನಲಿದು ಸರಸವಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋದವು! ಓದುವ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಲಾಲನೆ ಬೇಡವೆಂದು ಅಂದು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕೊನೆಯಾಯಿತು! ಸಾಯುವ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತ ವಿಷಯಲಾಲನೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವವನಿಗೆ ಯಾವ ನೆನಪುಗಳಿಂದೇನು? ಅವು ಕೊನೆಗೊಂಡ ಇಲ್ಲವೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತುದರ ಗೊಡವೆಯಿಂದೇನು? ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ತಳ್ಳಿಬಿಡಲು ಯಶ್ಚಿ

ಸಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜಯ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ! 'ಡಿಬಾರ್' ಅದು ಮರೆತು ಹೋಯಿತು. ಭಗ್ನ ಹೃದಯದ ಹಾರಿಕೆಗಳು 'ಪ್ರೇಮಭಂಗ'ವೆಂದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಾಯುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಆ ಸುಖ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ! ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಯಾವುದರ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದನೋ ಆ ಗಾಡಿ ಸಾಗಹೋಯಿತು. ಅವನು ಅಂದು ಸಾಯಲಿಲ್ಲ. 'ತಾನಿನ್ನೂ ಸಾಯಬೇಕಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ 'ಆ ಸುಖ' ಪಡೆಯಲೇ ಬೇಕು! ಅನಂತರ ಸಾಯುವುದು!' ಎಂದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆವನ್ನು ಮರುದಿನಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ, ಅಂದಿನ ದಿನವೇ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು—ಅಂತೆಯೇ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಅಡ್ಡಿನಂತ ಆಶೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ— ಸೂಳೆಗೇರಿಗೆ ನಡೆದಿದ್ದನು.

* * * *

ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಿತು! ಮೊದಲಿನಂತವಲ್ಲ; ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷದ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು! ಯಾವ ಹೆಣ್ಣೂ ತನಗೆ ಬೇಡ; ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟು ಬಿಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಅವನಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮತ್ತೆ ಆಶೆ ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಶಾಳನ್ನೇ ಕಂಡಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಎನಿಸಿತು; 'ದೊರೆ'ಯಾದ ಆಶಾಳಲ್ಲ; 'ಒಡನಾಡಿ ಆಶಾ!' 'ಆಶಾ' ಎಂದೂ ಕೂಗಿ ಬಿಡುವವನು; ಆಕೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾರಿಕೊಂಡು ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದಳು; ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಕೂಗು ಗಂಟಲನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ "ಹೂಂ....ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನಿರುತ್ತಾಹದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು. ಮೊದಲಿನ ಅರೆಮುದುಕಿಯಲ್ಲಿಯ ವೈಯಾರ—ಮುರುಕುಗಳೇ ಈಕೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಶಾಳಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸು! ಆಕೆಯಷ್ಟೇ ಎತ್ತರ; ಆಕೆಯದೇ ಮೈಕಟ್ಟು; ಆಕೆಯದೇ ಬಣ್ಣ; ಆದರೆ ಆಕೆಯಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾವಂತಿ ಈಕೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳ ಮುಖದ ಮೇಲಿರಬಹುದಾದ ಯಾವ ಪುಡಿಯೂ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲಿರಲಿಲ್ಲ, ತುಟಿಗಳಿಗೆ ಬಣ್ಣವಿಲ್ಲ; ತಲೆಗೆ ಎಣ್ಣೆಯಿಲ್ಲ; ಕೆದರಿದ ಕೂದಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ನಿಸರ್ಗದತ್ತ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಮಿಕ್ಕಿರು

ವಾಗ ಕೃತ್ರಿಮದಿಂದೇನು ? ಆಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

“ ಯಾಕೂ, ಬರೋದಿಲ್ಲೂ ಹೊತ್ತಾಗತೈತಿ....ಲಗುನೂ ಬರಿಸಿ ” ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಆದಾವುದೋ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮರಸುತ್ತಿದ್ದಂತಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿ ಆಕೆಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು; ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಗಳೂ ಆಕೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದನು.

“ ನೀನೇಕೆ ಅಳುವುದು ? ”

“ ”

“ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ? ”

“ ”

“ ನೀನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದೂ ಇಲ್ಲ.... ” ದೂರ ಸರಿದು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು.

“ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಸಾಲ್ವಿ..... ”

“ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲೇಕೆ ನೀರು ? ”

“ ಅದನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದ್ರೂ ತಾವು ಅಸಂಯ್ಯ ಪಟಕೊಂತೀರಿ !.... ”

“ ಅಸಹ್ಯ ! ಅಸಹ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಬಂದಿಲ್ಲೂ ಹಂಗಾರ ನೀವು ? ”

“ ಇಲ್ಲ ! ”

“ ಇದೂ ಮೊದಲ ಬಾರೀನೂ ? ”

“ ಹೌದು ! ”

ಸಾಲ್ವಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಕನಿಕರಿಸುವಂತೆ ಕನಿಕರಿಸಿದಳು.

“ ಹಾಂಗಾರ್ಡ..... ಇಲ್ಲಿಗೆ ನೀವು ಬರಬಾರದಾಗಿತ್ತು ! ”

“ ನನಗೆಲ್ಲ ಅದು ಗೊತ್ತಿದೆ— ಬರುವುದು, ಬಿಡುವುದು ನನಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಆದಿರಲಿ, ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋದಿಲ್ಲ ಹೇಳು; ನಿನ್ನೇಕೆ ಅಳುತ್ತಿ ? ”

ಆಕೆ ಮೊದಲಿನ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಿದ್ದಳು :

“ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೂದರಿಂದ ಹಾಳಾಗತೀರಿ..... ”

“ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ! ”

“ ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಬಂದಿರಾ ? ”

“ ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಪಂಟು; ಹೇಳುವಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ”

“ ಆದರಿಂದ ನಿಮಗ ಉಪಯೋಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲ; ಸುಮಾರಕ ನಿಮ್ಮ ಯಾಳೇದಾಗ ಹರಣ..... ”

“ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳಲಿ, ಬಿಡಲಿ; ಅದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಹೊತ್ತುಹೋದರೆ ನನ್ನದು ಹೋಗುವುದು..... ”

ಆಕೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ ಸ್ವಾಮಿ ಮುನ್ನು ತಕ್ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ಬಂದಳು. ಅದೆಲ್ಲ ಸೋಗೊಂದು ಸ್ವಾಪಿ ಆಕೆಯನ್ನು ದೂರ ತಳ್ಳಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ದಿಂದ ನುಡಿದನು:

“ ಹೇಳಲಾರದುದು ಅಂಥದೇನದೇ ? ಅದೆಷ್ಟು ಮುರಕಾ ಮಾಡುತ್ತೀ; ಹೇಳಬಾರದೇ ? ”

“ ಎಷ್ಟು ಜನರನ್ನ ಸಂತೈಸಲಿ ಹೀಂಗಣ ? ” ಕಳಕಳಿಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆಕೆ ಬಂದೆ ?..... ”

“ ಇಕೇಣ ಕಳಿಸಿದ್ದು..... ”

“ ಆಕೆ ಯಾರು ? ”

“ ಆಕೇ ಯಾರರೂ ಆಗ್ನಿ; ಮುಟ್ಟಿದಿದ್ದವು ಇಲ್ಲಿಗ್ಯಾಕೆ ಬಂದ್ರಿಗ ಹೆಂಗಾರ? ” ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ನೀನು ಹೇಗೆ ಅಳುತ್ತಿರುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಲ್ಲ..... ” ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿರುಸಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರ ವಿತ್ತನು.

“ ನನಗೂ ತಿಳಿತೈತ್ತಿ; ಆಳೂದರಿಂದ ಬಂದವು ನೊಂದುಕೋ ತಾರಂತ !..... ”

“ ಆದರೂ ಏಕೆ ಅಳುತ್ತೀ ಮತ್ತೆ ? ”

“ ಅಳದೆ ಏನಮಾಡ್ಲಿ ?.....ದುಖ್ವಾ ಆಗತೈತ್ತಿ....ಹಲವು ಸಲ ತಡೀ ಲಾರದ..... ”

“ ಅಂದರೂ..... ”

“ ಏನೂ ಇಲ್ಲ! ಹೀಂಗ ಇವಕೂವೊವ್ವ ನನ್ನ ‘ ಯಾಕ ನೀ ಅಳ್ತೀಗ ’ ಅಂತ ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ; ಹಾಂಗಳ ಗಾಯವ್ಯಾಲ ಬರೀ ಹಾಕಿದ್ರು; ನೀಂವ ಒಬ್ಬರೂ ಮೊದ್ಲಿಗೆ ಹೀಂಗ ಕೇಳ್ವವು; ಏನೋ ವಿಚಿತ್ರ ಮನಶಾರಾಗಿರಬೇಕು....ಅದು ಹೇಳೂ ಮಾತಲ್ಲ; ಅದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೂ ಹೊತ್ತ ಹೋಗತೈತ್ತಿ. ಆಕೆ ಈಗ ಬರತ್ತಾಳ....ಬ್ಯಾಗ ಏಳ್ಳಿ..... ”

“ ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ ? ಆಕೆಯೆಂದರೆ ಯಾರು ಹೇಳಲೆಯಿಲ್ಲ ವಲ್ಲ ?.... ಆದೇನೋ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೆಯಲ್ಲ ? ಹೇಳಿದ ಏನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರೆಂದು ಎಂದೋ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ..... ”

“ ನೀವು ತಪ್ಪ ಮಾಡೀರಿ..... ”

“ ಅದಾವ ತಪ್ಪು ? ”

“ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋ ಮುಂದಗಡೆ ಕುಡಿದ್ಯಾಕ ಬರಲಿಲ್ಲ ? ಅಂದ್ರ ಹಿಂಗಿಲ್ಲ ಕೇಳತರಲಿಲ್ಲ; ಆಗ ನಾನೂ ಒಬ್ಬಾಕಿ ‘ ಮನಶ್ಯಾಳು ’ ಎಂಬ ಕಲ್ಪ ಪನಾ ಕೂಡಾ ಬರತರಲಿಲ್ಲ..... ”

“ ಅದಿರಲಿ ನಿನ್ನ ವೇದಾಂತ; ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿರುವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆಯೇ - ಇಲ್ಲವೆ, ಹೀಗ.... ತಗೋ ಇದನ್ನು.... ನಾನು ಹೊರಡುವೆ | ”

ಐದು ರೂಪಾಯಿಯ ನೋಟನ್ನು ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬೀಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದನು. ಆಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದಳು. ಹೇಳುವ ಮೊದಲು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲವೆಂದವನು ಆಕೆ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದನು:

“ ಹೇಳು ಹಾಂಗಾದರೆ; ಆಕೆ ಯಾರು ? ನೀನು ಅಳುವುದೇಕೆ ? ”

“ ಆಕೇನೂ ನನ್ನಂತವಳು ಒಬ್ಬಳು ! ಆಕೇನೂ ಈ ಮನಿ ಯಜಮಾನಿ ! ನನ್ನಂತಾ ಹತ್ತಾರು ಹೆಂಗಸು ಆಕೆ ಕೈಯಾಗ ಅದಾರ. ದುಡ್ಡು ಸಿಗತೈತಿ; ಆಕೆ ಹತ್ತರ ದುಡಿತೇನಿ ಸಾವು.... ” ಸಾಳ್ಮೆ ತಡೆದಳು.

“ ಹೂಂ..... ”

“ ಯಾಕೆ ಅಳತೀ, ಯಾಕೆ ಅಳತೀ ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದು ಏನು ಹೇಳೋದು..... ಎಷ್ಟಂತ ತಡ್ಡೋದೂ..... ಈಗಾಗಲೇ ಮೂರು ಜನರು ... ನೀವು ನಾಕನೆಯವರು..... ನಾನೂ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ ?..... ”

ಸ್ವಾಮಿನಾಥ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೇನೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು:

“ ಮ್ಯಾಲ ನೋಡಾಕ ನಾ ಚೆಂದೂ ಕಾಣತೇನಿ; ನನಗೇನೂ ಹಾಂಗೆ ಅನಸೂದಿಲ್ಲ... ಆದ್ರೆ ಬಾಳ ಜನಾ ಬಂದವು, ನನ್ನ ‘ ಮನನೋಹಿನಿ ಯಾಗುವೆ ’ ಎಂದು ಹೇಳತಾರ. ಅವರು ಅಣಕಸತಿರಬಹುದು. (ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಆಕೆ ಮೋಹಿನಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ) ಆದ್ರೂ..... ”

ಮತ್ತೆ ತಡೆದಳು.... ಹಿಂದುಮುಂದೆ ನೋಡಿದಳು; ಸ್ವಾಮಿ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು; ಆಕೆ ಹೇಳಿದಳು:

“ ನಾನೇನು ಚೆಂದದ ಮನಿಯಲ್ಲ.... ಪಾಪದ ಕೂಪ.... ರೋಗದ ಮುದ್ದಿ.... ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಆ ಬ್ಯಾನಿ, ಈ ಬ್ಯಾನಿ ಅಂತ ನೆಳ್ಳತಿರತೇನಿ.... ”

ಆಕೆಯ ಮುಖ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿತ್ತು; ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಆಕೆಗೇ ಅಸಹ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಇದೇನೂ ಹೊಸತಾಗಿ ಕೇಳಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೂಳೆಯರು ರೋಗದ ಆಗರವೆಂದು ಅವನು ಕೇಳಿಯೂ ಇದ್ದನು; ಓದಿಯೂ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ನಾಳೆ ಜೀವನ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವವನಿಗೆ ಯಾವ ರೋಗದ ಅಂಜಿಕೆ?

“ ಅದಿರಲಿ; ದುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಅಂದೆಯಲ್ಲ.... ದಿನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ? ”

“ ಐದು ರೂಪಾಯಿ !..... ”

“ ಐದೇ ರೂಪಾಯಿ ! ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಇಷ್ಟು.... ಹೊರಗೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕೂಲಿಪಾಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತಿ ! ನನ್ನಂತಾ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾರು ಕೊಟ್ಟಾರು ಐದು ರೂಪಾಯಿ ? ಬಲಬರಾ ಕೊಟ್ಟರ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟಾರು ! ”

“ ಅಷ್ಟು, ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೆ ! ನಿನ್ನ ಶಿಲವಾದರೂ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು ! ”

“ ಶಿಲ ಉಳಿತಕ್ಕೂ ಹೇಳಂಗಿಲ್ಲ; ನನ್ನಂತಾ ಹರೇದ ಹುಡ್ಗೇ ಶಿಲಾ ಉಳಿಸುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನಿಸೇರು ಯಾರೂ ಕೆಲಸ ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ... .. ”

“ ಈ ನರಕ ಯಾತನೆಯಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಸುಖವೇ, ಅಂದಮೇಲೆ ? ”

“ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸುಖ !..... ”

“ ಹಂಗಾದ್ಯೆ ಇಂಥ ನರಕಯಾತನೆ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ನೀನೇಕೆ ಸಾಯಬಾರದು ? ”

“ ನಾನೂ ಖಾಸಳ ಸಲ ನೋಡಿದೆ; ಅದ್ರೂ ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ..... ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲಾ ದಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲಾದಿಲ್ಲ ಅಂತ.... ನನಗ ಒಬ್ಬ ಕಾಕಾ ಅಣ್ಣನು..... ಅವನಿಗೆ ಕುಡ್ಯಾಕೆ-೯ ದಿನಾ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕು.... ಮನ್ಯಾಗ ಒಂದು ಕುರುಚೆ ಮುದುಕೆ ಐತಿ; ಅವರಬ್ಬರನ್ನೂ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗ್ಯೆ ನಾನು..... ”

“ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಿಯೆಂದಂತಾಯಿತು....”

“ ಅಲ್ಲ....ಅದರೂ ಏನ ಮಾಡೋದು....ಅಂವಾ ಅದನ್ನ ಬಿಡೋ ಹಾಂಗಿಲ್ಲ....ಎಡ್ಡ ನೇದಾರೀನಣ ಇಲ್ಲ....ನಾ ಕೂಸಿರತಾನಣ ನಮ್ಮವ್ವ, ಅಪ್ಪ ಸತ್ತೊದ್ರಂತ; ಹೆಂಗಿಂಗೋ ಮಾಡಿ ಕಾಕಾನಣ ಸಾರಿದಾ....ದೊಡ್ಡಾಕಿ ಆಗು ತಲೆ ಯಾರಾರದೋ ಮಾತ ಕೇಳಿ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಂದು ಹಚ್ಚಿದ. ಮೊದ ಮೊದಲ ನಾನೂ ಗರತೀರಗಿಂತಾ ಬಲಾ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎದುರುಬಿದ್ದೆ; ಜುಲು ಮಿಂದ ನನ್ನ ಕೆಡಸಿದರು ಅವತ್ತು.....”

ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು.

“ ನನಗೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಲ್ಲ ನನ್ನ ಬದ್ಲ ವೈರಿ ಅನಿಸ್ತು; ಸೇಡು ತೀರಿ ಸಿಗೋಬೇಕಂತ ಸಾಯಬೇಕಂದೆ; ಕಾಕಾ ಆಗ ದುಡ್ಡೋದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ; ಮುದುಕಿ ಹೆಂಗು ಕುರ್ದಿ; ನಾನು ದುಡ್ಡೋದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರ ಅವರು ಉಪ ವಾಸ ಬಿದ್ದು.....”

“ ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ” ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಸ್ವಾಮಿ ಕೇಳಿ ದನು.

“ ಯಾಕೇನೋ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆ; ಹಂಗ ಮಾಡೋದು ನನ್ನ ಮನಸಿಗೇನೂ ಚಿಂದ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ....ಅವರು ಎಷ್ಟಂದರೂ ನನ್ನ ಹಿರೇರು; ಅವರು ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾವಿ ಬಿದ್ದಾಗಂತ ನಾವು ಬೀಳೋದು ನೆಟ್ಟ ಗಲ್ಲ; ಈಟಿ ಇದ್ದಾಗಿಂದ ನೆತ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡಾಕೀನ ಮಾಡ್ಯಾರ; ಅವರೆಂತವರ ಆದ್ರೂ ಅವರು ಸಾಯೂತನಕಾ ಕೂಳು ಹಾಕೋದು ನನ್ನ ಕರತವ್ಯ; ಅದಕಣ ಹೆಂಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಕೆಡೋದು ಕೆಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟೇನಿ; ಎಂಥಾ ಸಂಕಟಾನಾದರೂ ತಾಳಿಕೊಂಡು ಅವರ ಜೋಪಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗತ್ತೈತಿ.... ಅದಿಲ್ಲ, ಏಳಿ ಬಾಣಳ ಹೊತ್ತಾತು....”

ಹೊರಗಿನಿಂದ ಆ ಮುದಿಹೆಂಗುಸು ಕೂಗಿದಳು:

“ ಸರಿ; ಯಾಳೇ ಬಾಣಳ ಆತು; ಮತ್ತ ನಾಳೆ ಬರಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ....”

ಎದ್ದು ನಡೆದು ಆಕೆ ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು; ನೆಲದಮೇಲಿನ ೫ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಕೆಯ ಕೈಗಿತ್ತನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ

ಯಿತು; ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಆ ಹೆಂಗುಸಿನೊಂದಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆ ಮುದಿ ಹೆಂಗುಸು ಸಾಳ್ವಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ನೋಟನ್ನು ಗಬಕ್ಕನೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಸಂಗಡ ತಂದವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕೂಡಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು, ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ ಹಿಂದಿಂದಲೇ ಬೀವಿಯ ಬಾಗಿಲತನಕ ಬಂದು ಹೇಳಿದಳು.

“ ಆಗಾಗ ಬರ್ರಾ ಇರ್ತಿ....ಮರೀಬ್ಯಾಡ್ಡಿ; ನಮಸ್ಕಾರ ! ”

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನಿಗೆ ಆಕೆಯ ಮಾತಿನಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇಡಿಯ ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆಕಣ್ಣು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಹೃದಯದಿಂದ ಆಶಾ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿ ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು: ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ವಿ (ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು) ನೆಲೆ ನಿಂತಂತೆನಿಸಿತು. ಮರುದಿನದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ನಿರ್ಧಾರ ಹಾರಿಹೋಯ್ತು ! ಸಾಳ್ವಿಯ ಕೆಲವು ನುಡಿದಳು ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಅಂತೆಯೇ ಆಕೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನು ಒಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದುದು: “ ಸಾಯುವುದು ಸಾಯುವವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವಲ್ಲ ! ಎಷ್ಟೋ ಬಾಳಿನ ಹೊಣೆ ಒಂದು ಜೀವಿಯ ಮೇಲಿರುವಾಗ, ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಅದರ ನಾಶಕ್ಕೆ ಹೆಣಗುವಂತಹ ಹೇಡಿತನ ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃತ್ಯವಿಲ್ಲ; ” ಇಂಥ ಮಾತು ಅದೆಷ್ಟೋ ಪತಿತರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ- ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪಿನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಲಗ್ನದ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ತಂಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ.... ಅವರನ್ನು ಗೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿ ಆತ್ಮವಂಚನೆಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದೇ ?

ಮರುದಿವಸ ನವಕರಿಗೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ, ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ನಡೆದ ಸ್ವಾಮಿನಾಥ, ಊಟವ ಹೊತ್ತಿನ ಒಳಗಾಗಿ ಮ್ಯುಸಸೀಪಾಲಟಿಯ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತೆ!

ಪ್ರೀತಿಯ ಪುಟ್ಟು!

ಧಾರವಾಡ,
ಮೇ ೨೭, ೧೯೪೨.

ಪದ್ಮಾ ಆಕೆಯೊಬ್ಬ ದುರ್ವೈವಿ! ಮೊದಲು ನೋಟದಲ್ಲೆಯೇ ನಿನ್ನ ನ್ನವಳು ಇಷ್ಟು ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಳೆ? ಅಂಥದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿ ಆಕೆಯ ಲ್ಲಿದೆ. ಅವಳು ಅದೊಂದು ಒಡೆಯಲಾರದ ಒಗಟು! ಅವಳ ಬಾಳು ಪೂರ್ತಿವಾಡಲಾರದ ಸಮಸ್ಯೆ !!

ಮದುವೆಯೂ ಮುಗಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸತಿಪತಿಯರು ಒಂದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಯೆ ಹಲಕಾಲ ಕೂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಮದುವೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರೈಸಿದಂತಾಯಿತು. ಲಗ್ನವಾದಾಗ ಗಂಡ ನೆಂದರೇನೆಂಬ ವಿಶೇಷ ತಿಳುವಿದ್ರೆ ಲಲನೆಯರೆಷ್ಟು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ? ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡವರೆಷ್ಟು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು? ತಿಳುವಿನ ಮೊಳಕೆ ಮೂಡಿರದಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿಗುವರೆಷ್ಟು ಜನ? ಅದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲಿಗಳೆಷ್ಟು! ಗಂಡಸರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾವು ಆದರ್ಶ ಪತಿ ಗಳಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿರಬಹುದು; ಆದರಂತೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ರಿಗೂ ಆದರ್ಶ ಸತಿಯರಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಹೃದಯದ ಹಂಬಲವು ಇರ ಬಹುದು; ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶರಾಗಿ ಬಾಳುವವರೆಷ್ಟು ಜನರು? ಇಂದು ಬಹಳ ನಾಲು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಕಾಣುವದು ಬರೀಯ ಅಸಂತೋಷ! ಕೇವಲ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ !!

ಪದ್ಮಾ ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ ನನಗೆ ಒತ್ತಾಯದ ಔತಣವ ನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ನಿಲ್ಲುವ ಸಮಯವೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಆಕೆಯ ಬಾಳಿನ ಸ್ಪಷ್ಟಚಿತ್ರ ನನಗೆ ತೋರಿಬಂದುದು. ಅಷ್ಟುದಿನವೂ ನಾನೂ ಸಹಿತ ಆಕೆಯೊಬ್ಬ ಸಂತಸದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ

ಜಿನ್ನಾಟವಾಡುತ್ತ ನಲಿದು ತೃಪ್ತಳಾಗಿರುವ ಸತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ತಪ್ಪಾಯ್ತು ! ಅಂದಿನ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪು ಮೂಡಿದರೆ ಪದುಮ ಳಂತಹ ಹುಡುಗ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಸಿಕ್ಕುವಳೇ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದ್ದರೆ ಆಕೆಯಂತಹ ಗೆಳತಿಯಿರಬೇಕು; ಪುಟ್ಟು, ನೀನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನೀನು ಈಗ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಗೆಳತಿಯಾದರೆ, ಆಕೆ ಬಾಲ್ಯದ ಗೆಳತಿ. ನಾವೀರ್ವರೂ ಪರಕಾರದ ಗೆಳತಿಯರು. ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸಮಗ್ರಣ ಸೌಂದರ್ಯಗಳ ಸಂಗಮಳಾಕೆ ! ನಯವಿನಯಗಳ ಮೂರುತಿ !! ಡಯದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳ ಬೀಡು !!! ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ ಅದಂತಿರಲಿ; ಅದರ ಜ್ವಾಲೆಯ ಸುಳಿವನ್ನೂ ಸಹಿತ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಆಕೆಯರಿಯಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓರಿಗೆಯ ವರೇ ಅದ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳು. ಆದರೂ ಆಕೆ ಕೊರತೆಯೆಂಬುದೇನನ್ನೂ ಕಂಡವಳಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೇಕೆ ಶರೀರ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದು ಎಷ್ಟು ಜನ ತೆಗಳಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲ ! ಅದರಿಂದ ನಾನೇನೂ ಹೊರಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ಈಗ ನಿತ್ಯ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ನಲಿದಾಡಿದ ದಿನವನ್ನೇ ನಾನರಿಯೆ ನಿತ್ಯ ದೇಹಕ್ಕೆ ಏನಾದರೊಂದು ಅಲಸಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ನೀನೇ ನೋಡಿರುವೆಯಲ್ಲ ! ಆಕೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸದೃಢಳಾಗಿ, ಆರೋಗ್ಯಶೀಲಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾಳೆ ! ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಥಮೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶರೀರಶಿಕ್ಷಣ ಪಂದ್ಯಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಮೊದಲು ಸ್ಥಾನ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಶಿಕ್ಷಣವಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಉಚ್ಚ ! ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಚಾರ ಭಾವನೆಗಳದೆಷ್ಟು ಉದಾತ್ತ ! ಆಕೆಯ ಮುಂದಿರಿಸಿದ ಅದರ್ಶಗಳಾದರೂ ಎಷ್ಟು !! ಅಯ್ಯೋ ! ನನಗೆ ಆಗ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನೆಯವರಾಗ ತಪ್ಪಿದರು. ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರ, ಅದರ್ಶ ಗೃಹಿಣಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೇ ಅವಳ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೊರತು, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಬಗೆ, ರೀತಿ, ನೀತಿಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಆಕೆಯೆದುರು ಬಣ್ಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದು ಬಹಳ ಹಳವೂತು !

ಆಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಯಿತು. ' ಆಕೆಯ ಅದೃಷ್ಟ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಪರ ಮಾತ್ಮನೂ ಕೃಪೆಮಾಡಿದನು. ಮನೆತನದ ಪೂರ್ವ ಪುಣ್ಯವೂ ಸೇರಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೇನು ಆಕೆಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ!' ಎಂದು ಜನರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅದೇನೂ ಹುಸಿಯಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಸಿಕ್ಕನೆಂದು ಹೇಳ ಬೇಕು. ತುಂಬಾ ನಿಷ್ಠೆವಂತ! ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ!! ಆದರೂ ಅವನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಂಡಂದಿರಿಂದೇನೂ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ಆಗ್ಗೆ ಆದರ್ಶ ದಂಪತಿಗಳೆಂದು ಕರೆದರು. ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಪುಟ್ಟಮಗು ಮಹೀಂದ್ರನ ಮಾತೆಯೂ ಆದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡು ಕೋಡೆಗಳು ಅಡ್ಡ ವಾಗಲಿಲ್ಲ! ಸ್ವಾಮಿಗಂತೂ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಸಂತಸ!! ಪದುಮಳಿಗಾದರೂ ಮಗು ವಿನ ಮುಖ ಕಂಡಾಗ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬರದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತೇ? ಆದರೂ ಆಕೆಯದು ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತಸವು ಮಾತ್ರ!

ಮಹಾಸಾಗರವು ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೇಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ವಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಆಗಲೂ ಅದರ ಒಡಲಿ ನಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಗಳಂತಹ ಉರಿ ಪ್ರವಾಹದ ಕೋಲಾಹಲವು ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ!!

ಪದ್ಮಾ ಮತ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರ--ಆಕೆಯ ಗಂಡನ ಹೆಸರು - ಈರ್ವರೂ ಕೂಡಿ ಇದ್ದರೂ ಗಂಡಹೆಂಡರಾಗಿ; ಆದರೆ ನಲ್ಲನಲ್ಲಿಯೂ ಆಲ್ಲ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಸದಾಕಾಲ ತಾನು ಗಂಡನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ನಲ್ಲನಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಹೃದಯದ ಹಂಬಲವನ್ನು ಕನಸಿನ ಕಲ್ಪನಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಅವನು ನಯವಿನಯಗಳ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ನಯ, ವಿನಯ, ಅನು ನಯಗಳಿಂದ ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ಒಲೆಯಿಸಿ ಒಗೆತನ ಮಾಡಿಕೊಂಬುವ ಅರಿವು ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನದೇನೂ ತಪ್ಪಿರಲಾರದು. ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮದ ಅಳವೇ ಅಷ್ಟು! ನಿಜವ ನುಡಿ ಯುವದೆಂದರೆ, ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದೇ ಅವನಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ವಸ್ತುವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಾನು ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಗೆ

ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ಪದ್ಮಳನ್ನೇನೋ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸಲು ಹೆಣಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನಿಗಿದ ಕಿರು ತಿಳುವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮಟ್ಟ. ಪದ್ಮಳಾದರೂ ಅದೊಂದು ರೀತಿ. ತನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ತಾನು ರಾಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಾತೆ ಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮಮತೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಸುಖವೆಷ್ಟು ? ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾವನಾಪರಪಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅವನು ಅಸಮರ್ಥನಾದನು. ಆತನಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆಕೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಶಸ್ಪಿಯಾದರೂ ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮಬುಗ್ಗೆ 'ಝಿಲ್ಲನೆ' ಜಿಸಿಹಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಶ್ವಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ಪದ್ಮಳಿಗಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಎರಿದೆರೆದು ಬಿಚ್ಚುವನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಛಾರಣ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ?

ಯಾರ ಪರಿತಾಪ ಯಾರಿಗೋ !

ಪಹಿತ್ರವಾದ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲವೇ ಆಕೆ ? ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಬಾಳಿ, ಬದುಕಬೇಕು ! ಅಂದರೇನೇ ಆಕೆಗೊಂದು ಪಾತಿವ್ರ್ಯದ ಪತಾಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ! ಪತಿಯೇ ದೇವರು ! ಪತಿಯೇ ಧರ್ಮ !! ದೇವರು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನೇನಿಸುವದು, ಅರಸುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ? ದೇವರು ಧರ್ಮಗಳು ಎಂದಾವರೂ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವದುಂಟೇ ? ಸತಿಯಳ ಬಾಳು ಬಿಳಿವರೂ ಸರಿ; ಹೋಳಾದರೂ ಸರಿ. ಆಕೆಯು ಪ್ರೇಮ ಮೋಳಕೆಗೆ ಕುದಿಯುವ ಝಿಲು ಬಿಳು ತಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನೀರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸುಖಸ್ನಾನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಸತಿಯಳಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ !!

ನಡೆದುಹಿಟ್ಟು; ಓಲೆ ಉದ್ದವಾಯಿತೇನೋ; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಸುವೆ. ನೀನೇ ಪದ್ಮಳ ವಿಷಯಣಾಗಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇರುವ ನಿಜಸಂಗತಿ ಬರೆದಿರುವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವೆ. ಪದ್ಮಳಿಗೊಂದು ಓಲೆ ಬರೆಯಲು ಮರೆಯಬೇಡ. ಆತ್ಮೀಯ

ಗೆಳತಿಯರ ಒಲುಮೆಯ ಓಲೆಗಳಿಂದ ಆಕೆ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಪ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಳು. ವಂದನೆಗಳು.

ನಿನ್ನ ಒಲವಿನ,
ವತ್ಸಲಾವತಿ.

೨

ಕುಕಿಲಾಪುರ,
ಆಗಸ್ಟ್ ೨೩, ೧೯೪೨.

ವತ್ಸಲದ ವಾಸ್ತವ ಮೂರುತಿ ವತ್ಸಲಾ !
ಮತ್ತೆ ಸಂಕಟ! ಗಾಯವ ವೇಲೆ ಬರೆ !!

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಓದಿರಬಹುದು. ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ ಅವರನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ನಾನು ಮತ್ತು ಮಗು ಇಬ್ಬರೇ! ಅವರು ಅಖಿಲಭಾರತದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮೀಟಿಯ ಸದಸ್ಯರು! 'ದೇಶಸೇವೆ ಈಶಸೇವೆ! ಎರಡಿವತ್ತು ಕೋಟಿ ದೀನರಾದ, ದಂದ್ರರಾದ ಭಾರತೀಯರ ಉದ್ಧಾರ !! ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿ; ನಾನೇನೂ ದೇಶದ್ರೋಹಿಯಲ್ಲ. ವೀರರಾದ, ಶೂರರಾದ ಪತಿಗಳನ್ನು ಒಲುಮೆ ಒಲುಮೆಗಳಿಂದ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ಧೀರ ಭಾರತ ಮಹಿಳೆಯರ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಕನ್ನಡಿತಿಯರ ರಕ್ತವು ನನ್ನ ನರನರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದೆ !!

ಆದರೂ.....

ಮೊದಮೊದಲಂತೂ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಬೇಸರ ಬಂತು. ಮಗುವು ಮುಂದಿರುವಾಗಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸೊಗಸು! ಸಂತಸ !! ಸಮಾಧಾನ !!! ಅವರು ಇಲ್ಲದುದು ನನಗೂ ಮಗವಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಮಂಕು ಹಿಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ವಿರಹವೆಷ್ಟು ಭೀಕರವೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಈಗ ತೋರಿಬರುತ್ತಿದೆ. ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತಾಸುಗಳೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅನು

ಭವಿಸುವ ಏಕಾಂತವಾಸ ಬೇಸರ ತಂದಿತ್ತು. ಕತೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಓದುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಲವಚಿತ್ರ ನೋಡಿಯಾದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಣಿಸಿ, ಬೇಸರ ದೂರಮಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜನರಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಟ್ಟಾರೆಯೇ! 'ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಈಕೆಗಿಷ್ಟು ಸಡಗರವೇ!' ಎಂದು.

ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯೆನಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಆಗಾಗ ಬಂದು ನನ್ನ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇಖರರಾಯರೂ ಒಬ್ಬರು. ಆಹಾ! ಅವರೇನು ಒಳ್ಳೆಯ ಜನರು! ಹಿಂದೆ ಅವರು ಶೇಖರರಾಯರ ಗುಣಗಳನ್ನು ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಸಲ ಬಣ್ಣಿಸಿಲ್ಲ! ಅವರೇ ಆಗ ವನಗೆ ಅವರ ಅನುಭವ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ತಂದು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾದ ನಾವು ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆದು ಮುಗಿದು ಬೀಳುವಂತೆ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಅವರು ಹಾತೊರೆದು ಮುಗಿದು ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊನ್ನೆ ತಾನೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿರದಿದ್ದರೂ ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಒಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣ, ಸಭೆಗಳಾದರೆ ತಪ್ಪದೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಮೊನ್ನೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಕರೆದೊಯ್ದ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಕೆಗೂ ನನ್ನಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಇಬ್ಬರೂ ಅದೆಷ್ಟು ಒಲುಮೆ, ನಲುಮೆಗಳಿಂದ ಸೇರಿ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿರುವರೆನ್ನುವಿ? ಅವರೀರ್ವರೂ ಎರಡು ಪ್ರೇಮವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳಂತಿದ್ದಾರೆ! ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯ ಸತಿಪತಿಗಳಾದ ಎಲ್ಲರೂ ಪಡೆದು ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!!

ಗೆಳೆಯರು ಎಷ್ಟು ಜನರಿರುವದಿಲ್ಲ! ಎಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುವವರು! ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಡುವವರೇನು ಜನ!! ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ಶೇಖರರಾಯರು ನಿತ್ಯ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಯಾಸ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಹ ನಿಜ,

“ ಶೇಖರನಂತಹ ಗೆಳೆಯರು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಸಮಯ ಬಂದರೆ ಜೀವಕೊಡುವದಕ್ಕೂ ಹಿಂದುಮುಂದೆ ನೋಡುವವನಲ್ಲ ! ”

ದೇವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಗಳೂ ಸಂತುಷ್ಟಿಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ ! ದುಃಖಿಗಳಿಗೂ ಅಪ್ಯಸ್ತರಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ !

ಏಕೆ ನತ್ಸಲಾ ! ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳೆದರೂ ಒಂದಾದರೂ ಓಲೆ ಬರೆಯ ಬೇಡವೆ ? ನಾನು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿನಗೆ ಕೋಪವೇ ? ಅಂದು ಬರೆದ ಓಲೆ ಯಲ್ಲಿ, ಬಾಳಿನ ಬೇಗೆಯ ಬರಿಗಾಗಿ ಏನೇನೂ ಬಡಬಡಿಸಿದ್ದೆನೆಂದು ತಿರಸ್ಕಾರ ತಳೆದಿರುವಿಯೋ ? ನಿನ್ನ ಮೌನವೆ ನನಗರ್ಥವಾಗದು ಆಯ್ಯೋ ! ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾರಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ ! ನಿನ್ನಷ್ಟು ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನಾರು ಪರಿಶೀಲಿಸುವರು ! ನೀನು ನನಗೊಬ್ಬ ಮಮತೆಯ ಮಾತೆ ! ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಕ್ಕ !! ಸಲಿಗೆಯ ಸಂಗಾತಿ !!! ನಿನಗೂ ಹಲವಾರು ಕೆಲಸ. ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಬಿಡುವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ಸಾಲು ಗೀಚಿದರೆ ನನಗಷ್ಟೇ ಸಾಕು; ನೊಂದು, ಬೆಂದು, ಬೇಗುದಿಗೊಂಡ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆದರದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಾತು ಬೇಕಾಗುವದಾದರೂ ಎಷ್ಟು ? ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ, ಮಮತೆ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮಡಗಿದ್ದರೆ ಏನು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯ !

ಗೆಳತಿಯ ಮರುಓಲೆಯು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಟಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ,

ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರಳಾದ,
ಪ ದು ಮಾ .

೩

ಕುಕಿಲಾಪುರ,

“ ಶಾನ್ತರೇಸಕ ”

ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೫, ೧೯೪೩.

— ಶೇಖರರಾಯರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ವಂದನೆಗಳು,

ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದೆ ಏನನ್ನು ವೇರಿಸಿ ಸಂಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ತಿಕ್ಕಾಟದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆಷ್ಟೋ ಕಾಲಹರಣವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಯಾವ

ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಅಷ್ಟು ತಾಣವನ್ನುಳಿದು ಬರೆದಿರುವೆ. ಈಗ ಅದು ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. ಆದ ರಿಂದಾಗಿ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಉದ್ಘಟಿಸಿ ಎಂದು ಕರೆದರೂ ನನ್ನ ಆಶ್ಚೇ ಪಣಿಯಿಲ್ಲ.

ನಿಮಗೆ ಬರೆಯುವ ಪತ್ರ ಇವೇ ಮೊದಲನೆಯದಾದರೂ ಇದೇ ಕಡೆಯದು !

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ವೈಗಳೆರಡು ನಿಮಗಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಭಾರವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಗ್ರಹಣಕಾಲ ! ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಗತ್ತಲು ಕವಿದಾಗ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಾಗಿ ಬಂದ ನೇಸರು ನೀವು ! ಏತಕ್ಕೂ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಪಕಪಕ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಣಿಸಿ, ಮಣಿಸಿ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿತ್ತ ಪರಬ್ರಹ್ಮರು ನೀವು !! ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಹೇಳುವವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನಿದೆ ? ಒಳಗೇ ಅದುಮಿ, ಹಿಚುಕಿ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ, ಪೂರ್ತಿ ಅರಳಿಸಿದ ಅಮರರು ನೀವು !!! ನನ್ನ ನಡತೆಗಾಗಿ ನನಗೆ ಮೊದಲು ಸೋಜಿಗ ! ಕೌತುಕ !! ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಅದಾವ ಅಂಥ ಸೋಜಿಗವೂ, ಕೌತುಕವೂ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಜಾಗೃತಹೊಂದಿ, ಚೇತನ ಪಡೆದು ನೆಗೆದಿದ್ದ ಕೋಮಲ ಭಾವಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು !

ಆಮದೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿಹೋಯಿತು ! ಮಿಂಚಿಹೋಗಿದೆ; ಚಿಂತಿಸಿದರೂ ಥಲವಿಲ್ಲ !!

ಕಾಲವೇ ಅಂಥದಿತ್ತು ! ನೀವೇ ಆಗಲಿ; ನಾನೇ ಆಗಲಿ ತಪ್ಪುಗಾರಳೆಂದು ಹೇಳುವದು ಅತಿ ಆಯಾಸದ ಕೆಲಸ. ನೀವಂತೂ ತಪ್ಪುಗಾರರೇ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾರಿಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಿಸಿಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಸುಮ್ಮನೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟು ಕೊರಗಿ ಸೊರಗಬೇಡಿರಿ; ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಎನಿತು ಸಂಶಯವನ್ನೂ

ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಏನೇನೋ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ಸಾಧನ ಅರಸಬೇಡಿರಿ. ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಇರಿ. ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ, ನಿಮ್ಮ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಅವರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮೀರ್ವರಲ್ಲಿಯ ಮನುಕೆ ಮಿತ್ರತ್ವಗಳು ಕುಗ್ಗಿ ಕರಗುವ ಬದಲು ಹಿಗ್ಗಿ ಹಿರಿಯವಾಗುವ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ನೊದಲು ಕೆಳೆಬಳ್ಳಿಯೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ನಿಮ್ಮೀರ್ವರನ್ನೂ ನೊದಲಿಗಿಂತ ಬಲವಾಗಿ ಸುತ್ತುವದೆಂದು ನಂಬಿರುವ,

ಪತಿಸೆ—ಪದ್ಮಾ.

* * * *

೪

ಕುಕಿಲಾಪುರ,

“ ಕಾವರೇಸರೆ ”

ಎಪ್ರಿಲ್ ೧೫, ೧೯೪೩,

ಸಂಖೆ ೫ ಘಂಟೆ.

ಪತಿಸೇವಾ !

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಲೂ ನಾನು ಅರ್ಹಳಲ್ಲ ! ಆದರೂ ಕರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ ! ಕರೆಯುವದಾದರೂ ಇಂದೊಂದೇ ಸಲ !! ಕ್ಷಮೆಯಿರಲಿ !

ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರ ಕೈಸೇರಿತು ನಾಳೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನೀವು ಇಲ್ಲಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಳೆ ಗಾಲ ಚಳಿಗಾಲಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿಮ್ಮನ್ನ ಗಲಿದ್ದ, ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಕೊರಗಿ ಕರಗಿದ ನಿಮ್ಮ ಸತಿಯು ಬಿಡುಗಡ್ಡೆವಳಾಗಿ ಬೀದಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು ! ಆ ಭಾಗ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವರ್ತನ ಸರಿಯಾದುದೋ ಕೆಟ್ಟುದೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಿಟ್ಟ ಅದನ್ನು ಕುರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅಪರಾಧದಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಂಬುವ

ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅಶೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನದು ಅಪರಾಧವೇ ಸರಿ. ನಾನದಕ್ಕೆ ತಲೆವಾಗಲೇಬೇಕು. ಸಮಾಜದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ನನ್ನ ವರ್ತನ ಮಹಾಪರಾಧ! ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ಧವಳಕ್ಕೆ ಕವ್ವು ಕಲಂಕ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ, ಸರಿಹೋಗದ ಅಪಮಾನದ ಸಂಗತಿ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಫಲವೇ ಯಾಚಿಸದಷ್ಟು ನಾನು ಅಪರಾಧಿ. ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನವರಾಧ ಅಕ್ಷಮ್ಯ! ಅಂತೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿ, ಯೋಚಿಸಿ, ಕೊನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಪರಾಧ ಯಾರೂ ಅರಿಯರು. ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನಂಬುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ನಿಜವಾದ ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಅತಿ ವಿಷಾದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ವಂಚಿಸಿ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ರಚುವ ಸಾಹಸವೂ ನನ್ನದಲ್ಲ; ಮನಸ್ಸೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರೆಯಲಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಸತಿಯಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ, ಉಗ್ರ ಸತಿ ವ್ರತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಿಲ್ಲ. ಮಗು ನಿಮ್ಮದು! ಆದರೂ ನನ್ನ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿ!! ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯದ ವಿಷಯವಿದು! ಸರಿಯಾಗಿ ಲಾಲನೆಪಾಲನೆ ಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳಲು ನಾನೆಷ್ಟು ರವಳು! ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿದೆ!

ನಾನು ಗೃಹ ಅಪರಾಧವ ಸುಳಿವನ್ನು ನಾನೇ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟರೆ, ಅದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆಯೆಂತು? ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ನಿಮಗೆ ಚಾಡಿಚುಚ್ಚಲೂ ಅರಿಯರು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಂಚಿಸಿ, ಸಾಧುವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ!

ನನ್ನ ಅಪರಾಧ, ನೂರರಲ್ಲಿ ನೂರುಪಾಲು ನನ್ನದೆ; ಇನ್ನಾರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಲ್ಲ. ಅದು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ನನ್ನೊಬ್ಬಳ ಮೇಲೆಯೇ ಇರಲಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ನೇಹವು ಕೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವದೆಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರು? ನಿಮ್ಮಿಂದ -ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪದರಲ್ಲಿದೆ; ನೀವು ತಪ್ಪುಗಾರರೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ—ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸದೆ ಇದ್ದ ಸ್ನೇಹದ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವನೆಗಳಾಗ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ಫೂತ್ಕರಿಸಿದವು. ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಅತ್ಯಪ್ಪಿಗೆ ಅನ್ನ

ನಾಯಿತು; ಎಡೆಯನಾಯಿತು; ಬೀಡಾಯಿತು. ಅದಾವುದರ ಅರಿವೇ ನನಗಾಗ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಿಕಟ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧವು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಹತ್ತಿತು. ನಿಮ್ಮನ್ನುಳಿದು ಅನ್ಯರ ಪ್ರೇಮ ಜಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರೀತಿಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿರುವೆನೆಂಬ ಅರಿವು ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸ ನನಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಸ್ಪಷ್ಟಚಿತ್ರ ಕಣ್ಮಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಾಗ ಮನಸ್ಸು ಖತಿಗೊಂಡಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅದ್ಭುತಗಳೆರಡೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತವು. ಆಗ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ ನಿಷ್ಠೆ ಒಂದು ಸಲ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿ ಕಣ್ಮಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಆಗೇನಿ ನಮ್ಮೀ ರ್ವರ ಹೊಸ ಕೆಳಿತನ ಕೊನೆಗಾಣುವದೋ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಉಮ್ಮಳಿಯಿಂದ ಮನ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಆಗ ನಾನಿದ್ದುದು ಅಧೋಗತಿಯ ವಾರ್ಗದಲ್ಲಿ; ಮೇಲ್ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರುವದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಕೊಳಚೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದೆ. ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಲು ನಾಚಿಕೆಯಾದರೂ ಯಾಕೆ ಬರಬೇಕು?—ಮೊದಮೊದಲು ಹೆಡೆಯನ್ನು ತುಳಿಸಿಕೊಂಡ ನಾಗರಹಾವಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದನಾದರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಕೀಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುಂಗಿಯ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಮೇಳವಾಗಿ ಹೆಡೆಹಾಕುವ ಹಾವಾಡಿದನ ಹಾವಿನಂತಾದೆನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದೆಯ ಭಾವನೆಯಾಗಲೀ, ಮನೆತನದ ಮನುತೆಯಾಗಲೀ, ನೈತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯದ ಅರಿವಾಗಲೀ, ಸವಾಜದ ಭೀಕರ ಕಟ್ಟಳೆಯಾಗಲೀ, ಧರ್ಮದ ದರ್ಪವಾಗಲೀ ಅಡ್ಡಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ತಡೆದು ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ತಪ್ಪೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಕೇವಲ ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ಹಳೆಯ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲುಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇಮ ಮೊಳಿತು ಮರವಾಗಿ ನೆರವಿತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಅದು ಫಲಬಿಡಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಲು ಸುಸಂಧಿ ಸಿಕ್ಕುವದು ದುರ್ಲಭ.

ಕೊನೆಯಮಾತು: ಅವರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಯವಿಟ್ಟು ಅಪಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿರಿ. ಅವೇನೂ ಅಂಥ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ, ಹಿರಿತನಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪತಕ್ಕ ಮೂತೂ ಅಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ನೀವೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅತ್ಯಸ್ತಿ ಆ ಸುಖಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುವಿರಿ. ನೀವು ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಹದಿನಾರಾಣೆ ಭಕ್ತರು! ಅಪಕಾರಕ್ಕೆ ಅಪಕಾರ,

ಸೇಡಿಗೆ ಸೇಡು, ಕೇಡಿಗೆ ಕೇಡು ಯಾವನೂ ಮಾಡುವದುಂಟು! ಆದರೆ ಅಪಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರ, ಸೇಡಿಗೆ ನೆರವು, ಕೇಡಿಗೆ ಒಳಿತು ಬಗೆಯುವ ಜನರು ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರು ಮಾತ್ರ!! 'ಯಾರಾನರೂ ಒಂದು ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದರೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆನ್ನೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಸಲ ನೀವೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತತ್ವ. ಆಚಾರ, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕಂಡು, ಕಂಡುದನ್ನೇ ಪುನಃ ಪ್ರವಾಣಿಸಿ ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಲು ನೀವು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು! ಆದರೆ ಅಪರಾಧಿ ನ್ಯಾಯಗದ್ದುಗೆಯ ಎದುರಿನಿಂದ ಜಾರಿದ್ದಾಳೆ: 'ತನಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಒಪಗಿಸುವರು; ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಿ ಎಂಬ ಹೇಡಿ ಮನಸಿನಿಂದಲ್ಲ, ಒಂದು ಸಮಯ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ. — ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ — ದೊರೆತರೆ ಆ ಹುಳುಮೊಗ ಮೆರೆಸುತ್ತ ಪುನಃ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಾಳಲಿ'ದು.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಸಡೆಯಲು ಅನರ್ಹಳಾಗಿರುವ,

ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ,
ಪದ್ಮಾ.

ಸ್ವೇದ - ಸಂಧಿ

ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗಲೇ ಷಣ್ಮುಖನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮನೆ ಸೇರುತ್ತಲೇ ಅವನ ನಿಶ್ಚಯ ದೃಢವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು ! ಸಾವಿತ್ರೀಗೂ ಅವನು ಹೇಳಿದುದು ಸತ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ' ಶಾರದೆಯು ಹೀಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳೇ ' ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಡುಗಿದಳು. ಶಾರದೆ ನಾದಿಸಿ; ಮೇಲಾಗಿ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ; ಸಾವಿತ್ರಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಳೆತನದಿಂದಲೂ ಬಲ್ಲಳು; ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಶಾರದೆಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯದೇ ರಾಯಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ವರುಷದಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದೇ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕೆ ನಿರಾಶಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು ಶಾರದೆ ತಪರೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಯುವ ತನಕ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮುಣ್ಣು ಹೊರಳಾಡಿ ಸಾಯುವೆನೆಂದು ಶಾರದೆಯು ಅತ್ತು ಕರೆದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸಾವಿತ್ರಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಳು. ಷಣ್ಮುಖನೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವೆಂಬಂತೆ ಶಾರದೆಯ ಮನೆತನಕ ನಡೆದನು. ಶಾರದೆಯ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಶಾರದೆಯ ಸ್ವಾಮಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಲೋ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಶಾರದೆ ಮಾಳಿಗೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಷಣ್ಮುಖನು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಕಾಯ್ದನು. ಅದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತನೋ ಅವನಿಗೇ ಗೊತ್ತು ! ಮೇಲೆ ಮುಖವಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಹೊಂದಿಸಿದ ಜಂತಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದನು; ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ಮನೆಯ ನೈಲಿ ಒಂದುವಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿದನು. ಗೋಡೆಗೆ ತಗಲುವಾಕೆದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಿರಿಸಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿದನು. ಕೆಳಗೆ ಮುಖವಾಕಿ ಕುಳಿತ ಜನುಖಾನೆಯ ಕರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಮಾಡಿದನು. ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ನೋಡುವುದು, ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು; ಶಾರದೆಯು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ; ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ

ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋದಳು. ಆಕೆಯ ಪತಿಯು ಕಜೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಷಣ್ಮುಖನು ಕೂಗಿ ತಂಗಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತಾನು ಬಂದುವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯವ ನಂತರ ಎದ್ದನು. ಮುಖವೆಲ್ಲ ರಣಗುಡುತ್ತಿತ್ತು! 'ಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ವಾತನಾಡಿಸುವವಕ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಮಿಡುಕಿದನು. ಅವೂ ಬರೀಯ ಬಂದು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವನಲ್ಲ ಹೆತ್ತಾರು ವರುಷದಿಂದ ಸಿಡಿಸಿ. ಜೀವಿಟ್ಟು ತಂಗಿಯೊಡನೆ ಇಂದು ಸ್ನೇಹದ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಯಭಾರಿಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ವರೇ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹೇಗಾಗಬೇಡ! ತಂಗಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಂಡೇ ತನಗೆ ಅವನಾನ ವಾಡುವಳೆಂದು ಊಹಿಸಿದನು. ತಾನು ಬಂದರೂ ಬರವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಪದಿನಾರಾಣೆ ನಂಬಿಬಿಟ್ಟನು. ಸ್ನೇಹದ ಸಂಧಿಗೆ ಸಾಗಿ ಬಂದವನು ಕುಗಾಲನಾಗಿ ಕೋಪವ ಕಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮತ್ತಿಸಿತು ಶಾರದೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲೆತ್ತವನ್ನೇ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ವೇಟಿಯ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯ ಗಂಡನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನಿಗೂ ಗೊತ್ತು ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರ ಸಂಬಂಧ; ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತವನಿಗೆ! ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆರೇಳು ವರುಷ ಸಂದಿದವು. ಒಂದಿನವೂ ಷಣ್ಮುಖ ಅವರ ಊರಿಗೆ ಹೋದವನಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸವ ಹೋಗಿದ್ದನು; ಯಾರ ಮುರವತ್ತು, ಒಲುವೆ, ಬಲುನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು; ತಂಗಿಯು ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಭಾವನಾದವನು ಪರಕೀಯರೊಬ್ಬರಂತೆ ಉಳಿದಿದ್ದನು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡುವಾಗ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಶಾರದೆಯ ಪತಿ, ಶಾರದೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಬಂದೊದಲು ಒಂದಿನ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟು ವರುಷದ ನಂತರ ಅಳಿಯನನ್ನು ತಮ್ಮೂರ ವೇಟಿಯ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ಹರುಷ ಉಕ್ಕಿತು; ವಾತನಾಡಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಭರದಿಂದ ಬಂದನು. ದೂರ ದಿಂದಲೇ ವಾವನನ್ನು ಷಣ್ಮುಖನೂ ನೋಡಿದ್ದನು. ಹೇಗಾದರೂ ವಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣವಂತೆ ವೇಟಿಯ ಜನ ಜಂಗಳಿಯಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿದನು; ವಾವನಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು; ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ವಾವನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗಲು

ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಷಣ್ಮುಖನು ತಾನು ಇದೇ ಈಗ ಮನೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ದಾಗಿಯೂ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆಂದು ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾನಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವೆನೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸ್ನೇಹದ ಸಂಧಿಯು ನಡೆದು ಹೋಯಿತೆಂದು ಆನಂದಿತನಾಗಿ ಅಳಿಯನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು. ಶಾರದೆಯು ಬಾಗಿಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದು ಪತಿದೇವರ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಸುನಗುತ್ತ ಬಿಡುಗಣ್ಣ ವಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಹರುಷೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ ನಿಂತ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೀರಕಾರಾದನು. ಗುನದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಆಗ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷದವರಿಂದ ರುಜು ಹಾಕಿಸಿ ಕೊಂಡತಾಯಿತು.

ಮನೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಬುಡಮೇಲಾದಂತಾಯಿತು. ಶಾರದೆಯು ಅಣ್ಣ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಸಾಧಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯ ಅಣ್ಣನೇ ಸ್ವತಃ ತನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವನೆಂದು ಆಕೆಯ ಪತಿಯೇ ಹೇಳಿದಾಗಲೂ ಅಣ್ಣ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೆ ತವರೂರಿನ ನೆನಪು ಉಕ್ಕಿತ್ತು; ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳು ಮುಂದೆ—ಮನದೊಳಗಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದವು. ಸಾವಿತ್ರಿಯೂ ಸಾಗಿಹೋದಳು. 'ತನ್ನ ಹಣೆಬರಹದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಇರುವುದೇ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಅವರಾದರೂ ಸುಖದಿಂದಿರಲಿ; ತಾವಾ ಯಿತು; ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳಾಯಿತು. ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೇನು ಗಂಡಂದಿರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧ?' ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರತಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ಹೆಮ್ಮೆ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಕಂಗೆೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. 'ಯಾರು ತನ್ನೊಡನೆ ಸಲುಗೆಯಿಂದಿರದಿದ್ದರೂ ಸರಿ; ತನ್ನ ಪತಿದೇವ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನಲ್ಲವೇ? ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು' ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತಿತ್ತು.

ಊಟವೇನೋ ಮುಗಿಯಿತು; ಕೆಲಸದ ಹುಡುಗನು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ವನು ಅದೇ ಆಗ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದನು. ಶಾರದೆಯು ಅಣ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಕೋಪವನ್ನು ಆ ಬಡಪಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು; ಅವನಲ್ಲಿ ಎನೇನೋ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅರಸಿದಳು; ತಪ್ಪುಗಳ

ಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಿಂತು ಆ ಹುಡುಗನು ಸುವಾರು ಆರೇಳು ವರುಷಗಳಾದರೂ ಆಗಿವೆ. ಶಾರದೆಯು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಉಳಿದವನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆಗಿನ್ನೂ ಅವನು ಆರೇಳು ವರುಷದ ಹಸುಗೂಸು. ಅಂದಿ ನಿಂದ ಶಾರದೆಯು ಒಡಕುಟ್ಟಿದ ತಮ್ಮನಂತೆ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಸಲುಹಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂದೂ ಅವನನ್ನು ಆಕೆ ಒಬ್ಬ ಆಳಿನಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಹುಡು ಗನು ಒಂದಿನವೂ ಮನೆಯವರಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಂಡುಟ್ಟು, ಒಬ್ಬ ಆಳಿನಂತೆಯೇ ಇಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನೂ ಕಡಿಯುವನಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಉಡಾಕ ಮೇಲಾಗಿ ಸೋಮಾರಿ; ಕನಗೆ ಬೇಡಕಾದಾಗ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಕ್ರ ಕೊಡು ತ್ತಿದ್ದನು; ವರುಷಾರುತಿಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕಿಂಟು ದಿನ ಓಡಿಯೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಶಾರದೆಯು ಅವನಿಗೆ ಎಂದೂ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಕ್ರಕೊಟ್ಟಾಗ “ ಪಾಪ! ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗ; ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಬಿಡುವು ಬೇಡವೇ ? ” ಎಂದು ತಾನೇ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದಾಗ ಆಕೆಯೂ ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಉದಾಶೀನಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹುಡುಕಿಸಿ ತರುವತನಕ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂದು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಅವನಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ದುಳು ! ಸಂಜೆಯಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಗೋ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಬರುವಾಗ ‘ ಸಿನೇವಾ ’ ಮಂದಿರದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬಂದನು ಆ ದಿನವೆ ಒಂದು ‘ ಜಂಗೀ ವಾರಾವಾರಿ ’ ಚಿತ್ರಪಟ ಬಂದಿತ್ತು ! ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ದಿನ ಸಿನೇವಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು; ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಖಮಹಮ್ಮದನಾಗಿದ್ದನು; ‘ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ತೀವ್ರ ಕಸಗೂಡಿಸುವದು; ನಂತರ ಶಾರದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಣ್ಣ ಮೋರೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವದು; ಆಗ ಆಕೆ ರಮಿಸಿ ಏನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ; ಆಗ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಿನೇವಾಕ್ಕೆ ರೊಕ್ಕ ಕೇಳುವದು; ಒಂದುವೇಳೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಕಾಡಿ, ಬೇಡುವದು; ’

ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ !! ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಕಂಡನು ಷಣ್ಮುಖನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಈಗಾಗಲೇ ಶಂಕರನು (ಆ ಹುಡುಗನ ಹೆಸರು) ಶಾರದೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಕೆಯ ತವರೂರಿಗೆ ಹತ್ತಾರು ಸಲ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು ! ಸಿನೇವಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಉಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಷಣ್ಮುಖನು ಇವೇ ಮೊದಲು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುವನೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಯಿತು; ಷಣ್ಮುಖ ಬಂದುದಾದು ಶಾರದೆಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ; ಆಕೆ ಅವನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಉ ಏನನ್ನಾದರೂ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದನು. ತೀವ್ರವೇ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ! ಗಡಿಯಾರವು ಆರು ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಡೆಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಸಬರಿಗೆ ಹಿಡಿದನು. ಆದರೆ ನಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕಸಗೂಡಿಸುವದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಬೇರೆ ಕೋಣೆಗಳನ್ನಾದರೂ ಗೂಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗಲೇ ಸಿನೇವಾ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಾದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯ ಜನರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿತ್ತು; ಅಂದು ಕಸಗೂಡಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುರಾಯಿತೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು; ಹೇಗೋ ಇಂದು ಊರಿನಿಂದ ಬೀಗರು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಟ್ಟಿನಾಡಲಾರರು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ರೊಕ್ಕಕ್ಕಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಾರದೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಟ್ಟಿನ ಮೇಲಿರಬಹುದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದನು; ಷಣ್ಮುಖನೇ ಕರೆದು ವಾತನಾಡಿಸಿದನು. ಷಣ್ಮುಖನೇನೋ ಅವನನ್ನು ವಾತನಾಡಿಸಿದನು. ಆತರೆ ಶಂಕರನು ವಾತನಾಡಿದ್ದು ಚಿತ್ರದ ಬಗೆಯಾಗಿಯೇ ! ಅವನಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕುಣಿ ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾರದೆಗೆ ತಿಳುಹಿಸದೆಯೇ ಶಂಕರ ಸಿನೇವಾಕ್ಕೆ ಜಿಗಿದಿದ್ದನು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಶಾರದೆಯು ಸುಜೆಯಮುಂದೆ ಕಸವನ್ನೇಕೆ ಗೂಡಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದಳು; ಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಸಿದ್ಧವೇ ಇತ್ತು !

“ ಅಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದರು, ಅವರು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಿತರಲು ಹೇಗೆ ಅವರನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಡಿಸುವದೆಂದು ಬಿಟ್ಟೆ ! ”

ಶಾರದೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅಣ್ಣನು ಬಂದಿದ್ದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಳು; ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿರಿಧಾದ ಸಾಕ್ಷಿ

ಇನ್ನೊಂದು ದೊರೆಯಿತು; ಷಣ್ಮುಖನು ತನ್ನ ಕೊಡೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅದು ಸಂಜೆಗೆ ಶಾರದೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು; ಶಾರದೆಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಚೇಳು ಕಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು; ಭ್ರಮೆ ಕುಗ್ಗಿದಳು. ವಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದಳು. ಮುಂಜಾನೆ ಆಕೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಏಳುವದರೊಳಗೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಾರಿಸಿತ್ತು ! ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗಿದ್ದಂತೆನಿಸಲಿಲ್ಲ; ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕನವರಿಸಿದಳು. ' ಮನೆಗೆ ಅಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ 'ವೆಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಶಪಿಸಿಕೊಂಡಳು ' ಈ ಹಾಳು ನಿದ್ರೆಯಾದರೂ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತೆ 'ಂದು ಹಲವಾರು ಸಲ ಹಳಹಳಿಸಿದಳು. ಮರುದಿನವ ಸಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ತವರೂರಿಗೆ ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟಳು.

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳೆದವು. ಶಾರದೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಳು. ಸಾವಿತ್ರಿಯೂ ಸಂಗಡ ಬಂದು ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನವ ಇದ್ದು ಹೋದಳು. ಶಾರದೆಯು ತವರಿನಿಂದಬಂದವಳು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ತವರಿನಲ್ಲಿ ' ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಅಣ್ಣ ಈಗಾಗಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಸ್ನೇಹ-ಸಂಧಿಯಾದಂತಾಗಿದೆ ' ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸೂಚಿಸಹೋದರೆ ಅವನು ಆಕೆಗೆ ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು

“ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಐದಾರು ತಾಸು ಕಾಯ್ದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸದಷ್ಟು ಸೊಕ್ಕು ಬಂದಿದೆ !.....” ಇನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಆಪಾದನೆ ಹೊರಿಸಿದನು. ಶಾರದೆಗೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ತಾನೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಎದುರು ಮಾತನಾಡಿದಳು; ಹಗೆತನ ಹಿರಿದಾಯಿತು; ಷಣ್ಮುಖನ ಸಿಟ್ಟು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ, ಶಾರದೆ ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ತೆಪ್ಪಗಾದಳು. ಸಾವಿತ್ರಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದಳು; ಶಾರದೆ ಶಾಂತಳಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ತನ್ನದೇ ತಪ್ಪಾಗಿ ಕಂಡುಬಂತು; ಅವಳೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ಸರಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದಳು. ಸಾವಿತ್ರಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಟೀಕು ಕಟ್ಟಿದಳು; ಆದರೆ ಸಂಧಾನ ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಪಕ್ಷದವರು ಅನಿರ್ಬಂಧವಾಗಿ ಶರಣು ಬರಲು ಸಿದ್ಧರಾದರೂ ಎದುರು ಪಕ್ಷದವರು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.

*

*

*

*

ಡಾಕ್ಟರರೂ ನಿರಾಶಯರಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಲ್ಲ ಮದ್ದುಗಳೂ ಮುಗಿದವು; ಮನಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಆಘಾತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಆಕೆ ಬದುಕುವ ಆಶೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಬೇಡಿದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಲು ಆಣತಿ ವಿಧಿಸಿದರು. ಇನ್ನೆರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯದು ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದುಬಿಡುವದೆಂದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕೆಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಒಂದಿನವೂ ಒಂದು ತುತ್ತು ಅನ್ನ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ; ಒಂದು ಗುಟುಕು ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ತಿಳಿದಾಗ ಆಕೆ 'ಅಣ್ಣ ಬಂದನೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿ ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿ ನಿರಾಶಯಳಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರದವ್ವಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಏಳೆಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ನಾಗಮ್ಮ (ಶಾರದೆಯ ತಾಯಿ) ಮತ್ತು ಸಾವಿತ್ರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕ ಬಿಟ್ಟು ಸರಿಯಲಿಲ್ಲ; ಶಾರದೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮಂಕುಹಿಡಿಸು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಒಂದು ಮೂಲೆ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತುಬಿಡುವನು ದಿನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಸಲ 'ಅಣ್ಣಾ ! ಅಣ್ಣಾ !!' ಎಂದು ಶಾರದೆ ಬಡಬಡಿಸುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು ! ಹಿಂದೆ "ನಿನಗಾಗಿ ಶಾರದೆ ಹಗಲಿರುಳು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ದಿನದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ವಿಪರೀತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ, ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಟ ಬೇಡ; ನಿರ್ದಯನಾಗಬೇಡ !" ಎಂದು ಹಲವಾರು ಸಲ ಸ್ವತಃ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಷಣ್ಮುಖನು ಬದಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಂದಿನಂತೆ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಶಾರದೆಯ ಗಂಡನ ತಲೆ ತಿರುಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಒದರಾಡಿದ್ದನು. ಹಲವಾರು ಸಲ ಕಠೋರ ನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಆಡಿದ್ದನು.

“ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಅವನನ್ನು ಕೂಗಿ, ಕೂಗಿ ನೀನು ಸತ್ತು ಹೋಗು ! ಯಾರು ಅವನು ನಿನಗೆ ? ಅಣ್ಣನಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ? ತಂಗಿಯೊಬ್ಬಳ ಹರಣ ಹಾರಿಹೋಗುವಾಗಲಾದರೂ ಅಣ್ಣ ಬರದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನೇ ? ನೀವೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ನನಗೊಂದು ಗೋಳು ! ”

ಶಾರದೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಂಥ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಳು ತ್ತಿದ್ದಳು. ಧ್ವನಿಯುಗತೂ ಹೊರಡುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ; ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ವಾತ್ರ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು ಸ್ವತಃ ಸಾವಿತ್ರಿ ನಾಗಮ್ಮರೇ ನಿಂತು ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಹೇಳಿ ನೋಡಿದರು; ಅಂಥ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾರದೆ ವಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರುಗಳೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು.

೩

ಒಂದು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದಾಗುತ್ತದೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು? ಒಮ್ಮೆ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುವಾಗೆ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಶಾರದೆಯು ಒಂದು ಬೀಜಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಡಲು ಕೇಳಿದಳು. ಅವನು ಏನೋ ನೆವ ಮುಂದೆವೊಡಿ ಆಕೆಗೆ ಅವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಒಂದು ಅದೇ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಳಿದಾಗ ಮರು ದಿವಸ ತನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆ ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ವೆಚ್ಚವೊಡಿ ಆಕೆಗೆ ಅವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಶಾರದೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಗೆಳತಿಯರು; ಕೂಡಿ ಆಡಿದವರು; ನಲಿದವರು; ಕಲಿತವರು; ಸಾವಿತ್ರಿ ಆಗಾಗ ಶಾರದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವದು ರೂಢಿ; ಆಕೆಗೆ ಷಣ್ಮುಖನು ಮುಗ್ಧನಾಗಿದ್ದನು ಮನಸೋತ್ತಿದನು. ಅಂಥವಳು ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಅವನ ತನಕ ಬಂದು ಏನನ್ನಾದರೂ ನೆರವು ಬೇಡಿದರೆ ಇಲ್ಲ ವೆಂದು ಕೈ ರ್ಕುಗಾಡಿಸಲಾದೀತೇ? ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿರದಿದ್ದರೂ ಇತರರಲ್ಲಿ ಬೇಡಿ ನೆರವು ನೀಡುವದು ಪರಿಸಾಠ! ಶಾರದೆ ಆಗಿಂದಾಗಲೇ ಅಣ್ಣನ ತನಕ ಹೋಗಿ ಮುಖವಮೇಲೆ ಬಡೆದಂತೆ ಮೊದಲಿಸಿದ್ದಳು.

“ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾದರೋ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದವಳು; ನಾನು ಬೇಡವಾದೆ! ”

ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ವಾತವಾಗಿ ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ಹುಡುಗರಂತೆ ಚಾಳಿಬಿಟ್ಟು; ಅದೇ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ದೂರ ವಿರಿಸಲು ಹವಣಿಸಿತ; ಶಾರದೆಯು ದೂರವಾವಂತೆಲ್ಲ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಷಣ್ಮು

ಖನ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದಳು; ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾರದೆ ಸಾವಿ
ತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಸು ಇಡೀ ಹಾಕಿತೆಂದಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರನ್ನು
ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಪದೇ ಪದೇ ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗಾಗಿ
ಸಾವಿತ್ರಿ ಷಣ್ಮುಖರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವು ಮೊದಲಾಗಿ ಗೆಳೆತನ ಪ್ರಾರಂಭ
ವಾಯಿತು. ಶಾರದೆಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿ ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು
ನೋಡಿ ಸಂತಸಬಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ;
ಗೆಳೆತನ ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಷಣ್ಮುಖನಿಗೂ
ಸಾವಿತ್ರಿಗೂ ಮದುವೆ ನಡೆದುಹೋಯ್ತು ! ಶಾರದೆಯು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ನಿಂತು
ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ಗೆಳತಿಯರ (ಒಬ್ಬ ಹೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಜೀವದ ಗೆಳತಿ)
ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನೂ ಆಡ
ಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೃದಯಮಂದಿರದ ದೇವಿಯಾದರೂ ಆರಾಧಕನನ್ನು ಒಲಿ
ಸದೆ ಹೋದಳು. ಷಣ್ಮುಖನೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟರವನಲ್ಲ. ತುಂಬಾ ಹಟವಾರಿ !
ಉಡದ ಹಿಡಿತ ಅವನದು; ಅದಕ್ಕೆ ' ಮಂಗ ಮುಷ್ಟಿ ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೇ
ಸಲ್ಲೀತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಾಗಮ್ಮನವರು
ಮಕ್ಕಳ ಈ ಮೂರ್ಖತನದ ವರ್ತನಕ್ಕಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದರು. ನಿತ್ಯ
ಕಣ್ಣೀರು ಕೂಳು ತಿಂದರು; ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗರೇ ಪತಿಯನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ಮಕ್ಕಳಿಂದಾದರೂ ಸುಖ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ಆಶಿಸಿ
ದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಏನೋ ದೂರದ ಆಶೆಯೊಂದು ಅವರಿ
ಗಿತ್ತು !

“ ಲಗ್ನವಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೂ ಶಾರದೆ ಕೊಟ್ಟವರ ಮನೆಗೆಹೋಗುವಳು;
ಈ ಗಂಡು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ಸರಿ; ಮಾತನಾಡಿಸದಿದ್ದರೂ ಸರಿ; ತನ್ನ
ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಸುಖವಾಗಿರುವಳು. ”

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವವರು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು;
ಒಂದು ದಿನ ಷಣ್ಮುಖನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವ
ರಿರಬ್ಬರೂ ' ಖಜಾಂಚಿ ' ಚಲನಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಬಂದರು. ಆಗ ಗೆಳೆಯನು
ಷಣ್ಮುಖನ ಮತ್ತು ಶಾರದೆಯರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು

ಶಾರದೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವವೆತ್ತಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಲು ತರಬೇತು ಮಾಡಿದನು; ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ನಾನಾ ಬಗೆಯಾಗಿ ಒಡಂಬಡಿಸಿದರೂ ಅವನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ‘ ಇನ್ನೂ ಇದೇ ಚಿತ್ರ ನೋಡಿ ಬಂದೆಯಪ್ಪಾ; ಏತಕ್ಕೆ ನೀನು ಚಿತ್ರ ನೋಡುವುದು? ಅದರಲ್ಲಿಯ ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಬಾರದೆ? ’ ಎಂದ ಹೇಳಿದುದು ಅವನ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಾನ ಹೋಯಿತೆಂದು ಗೆಳೆಯನ ಪೇಲಿಯೇ ಹರಿಹಾಯ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ವಿಷಯವು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಶಾರದೆಯ ಕೊರಗನ್ನು ಕಂಡು ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಹೇಗೆೋ ಏನೋ ಒಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಳು. ಅವನೂ ಒಪ್ಪಿ ಆಕೆಯ ಮನೆತನಕ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ತೆರನಾಯಿತು, ಎಲ್ಲರೂ ಬಗೆದುದೊಂದು! ದೈವ ಮಾಡಿದ್ದು ಬೇರೊಂದು !!

೪

ಷಣ್ಮುಖನು, ಇದೊಂದು ಸಲ ಹೊರಡದಿದ್ದರೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವೆನೆಂದು ನಾಗಮ್ಮ ನುಡಿದರೂ ಜಪ್ಪೆನ್ನಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ನುಡಿದಂತೆ ಮಾಡಲು ಭಾವಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಷಣ್ಮುಖನು ಸಿದ್ಧನಾದನು;

“ ನಿನ್ನ ತಂಗಿಗಾಗಿ ಬೇಡ; ಅದಾವಳೋ ಒಬ್ಬ ಪೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಗಾದರೂ ಹೊರಡು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವನ ಕಲ್ಲೆದೆ ಕರಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಸ್ವತಃ ಹೆತ್ತ ತಾಯಿಯೇ ಸತ್ತುಹೋಗುವೆನೆಂದಾಗ ಬೆದರಿದನು. ಕರುಳು ಕಡಿವಂತಾಯಿತು; ಎಷ್ಟಾದರೂ ಅವನು ಆಕೆಯ ಕರುಳಿನ ಕುಡಿಯುಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಕರುಳಿನ ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ತೆರನಾಗಿದ್ದವು! ಷಣ್ಮುಖನು ಶಾರದೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ದೃಶ್ಯ ಹೃದಯದ್ರಾವಕವಾಗಿತ್ತು ;

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಏರು ಬಿಸಿಲು ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು ! ಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿ ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡವಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ಅನ್ನುತ್ತಿತ್ತು !! ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಜನರು ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಸಿದಿಗೆ ತಯಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗುರಾಗಿದ್ದರು. ನಾಗಮ್ಮ ಈ ನೋಟ ಕಂಡವಳೇ ಬಲವಾಗಿ ಚೀರಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು ! ಕೆಳಗೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಆಕೆಯ ತಲೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗಾಯವಾಗಿ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿತು; ಆಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಸಾಗಿಸಿದರು; ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಅವನಿಗೂ ಅರಿಯದೆ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಸಾವಿತ್ರಿಯೂ ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು ! ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಆಕೆಯ ಆರೈಕೆ ನಡೆದಿತ್ತು; ಎಲ್ಲರೂ ಆಕೆಯ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ಗುರಾಗಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಶಾರದೆಯ ಪತಿ, ಶಾರದೆಯ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಖವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕಳಿತಿದ್ದನು. ಷಣ್ಮುಖನು ಹೋಗಿ ಶಾರದೆಯ ಕಾಲಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಶಾರದೆಯ ಪತಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿದನು, ಶಾರದೆಗೆ ಹೇಳಿದನು; ಆಕೆಗೆ ಕೇಳಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ?

“ ಶಾರೀ, ನೋಡು ! ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡು; ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತು ಒಮ್ಮೆ ಬಂದ ! ” ದಳದಳನೆ ನೀರು ನೋಡದಿಂದ ಭೂಮಿಗಳಿಯು ವಂತೆ ಆಕೆಯ ಮುಖವ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಧೋತರ ಚುಂಗಿನಿಂದ ಒರೆಯಿಸಿದನು; ಷಣ್ಮುಖನೂ ಗಳಗಳನೇ ಮಗುವಿನಂತೆ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟನು; ಏನನ್ನೋ ಮಾತನಾಡಲು ಹವಣಿಸಿದನು; ಶಾರದೆಯ ಪತಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಕೋಪ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು; ಶಂಕರನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದನು; ಅವನು ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಳುತ್ತ ಬಂದುನಿಂತನು.

“ ಎಲೆ ಶಂಕರಾಣ ! ಇವನನ್ನು ಚಂಡಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು, ಒದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು; ಈಗ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ..... ” ಅವನು ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡುವದ ರಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಕುಬೇಕಾಗಿಹೋಯಿತು. ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಮನುವಿನಂತೆ, ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖವಿರಿಸಿ ಅತ್ತನು. ಷಣ್ಮುಖನು ಎದ್ದನು; ನೀರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಇಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಳಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಲು ದಾಟಿ ಹೋಗುವಾಗ ಬಾಗಿಲ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಜೋಲಿತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದು ತಾನೂ ಹಣೆ ಯೊಡೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನಡೆದನು; ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಉಪಚಾರ

ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಕಡೆಗೂ ಇಣಕಿ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ; ಮನೆಯಿಂದ ಅಂಫ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬರಿಗಾಲಿನಿಂದ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟನು.

೫

ಬೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳತಿಂಗಳು ಬಿದ್ದಿತ್ತು ! ನಡುರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು !! ಊರಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಕೂಗುವ ಒಂದೆರಡು ನಾಯಿಗಳ ಸದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಗದ್ದಲವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಮಸಣಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ನರಿಗಳು ಅಡಗಿ ಕುಳಿತವು, ಓಡಿಹೋದವು ! ಸುತ್ತಲೂ ಆರಸಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಅವನು ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಗಿಡದ ಸಂದುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದ ತುಂಡು ತುಂಡಾದ ತಿಂಗಳಿನ ಬೆಳಕು ಎರಡು—ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದಿರುವ—ಹೊಸ ಸವಾಧಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ! ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೀನ ಧ್ವನಿಯೆಂದು ಹೊರಟು ಮಸಣಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸಿತು !

“ ಶಾರೀಃ ನಾನೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ನಾನು ಅಪರಾಧಿ ! ನೀನೇ ಗೆದ್ದೆ !! ನಾನು ಸೋತೆ !! ಏಕೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ ?.....ಅವ್ಯಾಃ ನೀನಾ ದರೂ ಶಾರಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಹೇಳವ್ಯಾಃ ”

—————

ಎದೆಯೊಲವು

೧

“ ಹೌದು ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಲಲಿತ! ಆಕೆ ಲಲಿತಳೇ !! ” ಚಿತ್ರ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೂ ಖಚಿತವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು ರಾಜನಿಗೆ.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಈಗ ಮೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಚಲನ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೇ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಅಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತು ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ‘ ಎದೆಯೊಲವು ’ ಚಿತ್ರದ ಪ್ರಕಟನೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೋ ಮಹನೀಯರು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು.

“ ತ್ರಿಭುವನ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದವರು ‘ ಎದೆಯೊಲವು ’ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಹೋದರರಿಗೆ ಇತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಭಿನಯಿಸಿದ ಚಿತ್ರ ಮೊದಲನೆಯದಾದರೂ ತನ್ನ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಅಭಿನಯ ಕುಶಲತೆ ಮತ್ತು ಸುಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಕುವಾರಿ ವಿಜಯಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಾರಾಶ್ರೇಣಿಗೆ ಏರಿದ್ದಾಳೆ!.....ಇನ್ನೇನು ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು ! ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬಿತ್ತು !! ಕನ್ನಡ ಚಿತ್ರಗಳು ಭಾರತದ ಯಾವದೇ ನುಡಿಯ ಚಿತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಾರವು..... ” ಅದನ್ನು ಓದಿ ರಾಜನಿಗೆ ನಿರಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿನಿತು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿತು; ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸವಾರಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ‘ ಪ್ರದರ್ಶನ ’ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿತು !

೨

ರಾಜೇಂದ್ರ ಮದ್ರಾಸ ರೇಲ್ವೆ ‘ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ’ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಬಂದಿಳಿದಾಗ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ನಿಲ್ದಾಣದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿರುವ “ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲಾಡ್ಜ್ ”ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯಗಳನ್ನಿರಿಸಿದನು. ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು

‘ ತ್ರಿಭುವನ ’ ಚಿತ್ರಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಜಯಳ ಪತ್ತೆಯನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡನು. ಸೆಂಟ್ರಲದಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಮುಗಿಯಿತು. ಬಸ್ ಮೌಂಟಿ ರೋಡಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅರಸಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಂಗಲೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಲಾಜಿಗೆ ಬಂದು ಮೂಟೆಯವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಲು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದನು. ಆಗ ಬೆಚ್ಚುಬೇಸಿಗೆ. ಮೇತಿಗಳು ಮೊದಲುವಾರ ನಡುಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬೇರೆ. ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆ ಅವನನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ದುರ್ದೈವಕ್ಕೆ ಅವನು ತಂಗಿದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಫಂಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬರಮೈಯಿಂದ ಮಲಗಿದರೂ ಮೈಮೇಲೆ ನೀರು ಇಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಗು ಲಲ್ಲಿಯೇ ರೇಲ್ವೆ ನಿಲಾಣ. ಹಲವು ಬಂಡಿಗಳು ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವ ಸವಳೆ! ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೆ ಬೀದಿಯಮೇಲೆ ಅತ್ತಿಂಡಿತ್ತ ಚಲಿಸುವ ಟ್ರಾಂ ಮತ್ತು ನೋಟಾರುಗಳ ರಭಸದ ರವ !! ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸರಿದುಹೋಗುವ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಗದ್ದಲ ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಕೆಳಗೆ ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಬರಹೋಗುವ ಜನರ ಜಂಜಾಟ ! ರಾಜನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾಸಿರ ಮೈಲು ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಡೀ ದಿನವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರವಾಸ, ಅದೂ ರೇಲ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥದಿರುತ್ತದೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ಅನಾವಶ್ಯಕ—ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಎನೆಗೆ ಎನೆ ಹಚ್ಚದೆ ಕಳೆದಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಅವನು ತರ್ಕಿಸಿದಂತೆ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಹೊರಗಿನ ಸದ್ದನ್ನು ಆಲಿಸಿತು. ಮತ್ತೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ತೆರನಾದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿತು.

೩

ರಾಜ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಬ್ಯಾಗಿನಿಂದ ಎರಡು ಓಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದನು. ಮತ್ತೆ ಓದಿದನು. ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಚೆಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾತನಾದನು. ಅದೆಷ್ಟು ಸಲ ಓದಿದ್ದನೋ ಆ ಓಲೆಗಳೆರಡನ್ನು ; ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವಂತಿತ್ತು ?

ಮನೆ, ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜು, ಓಣಿ, ಚಿತ್ರಮಂದಿರ, ಪತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಗೌರಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲವುಗಳ ನೆನಪು ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು.

* * * *

ರಾಜನು ತುಂಬಾ ಆಲಸಿ! ಮೇಲಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿ! ಇತರರಿಗಾಗಿ ಒಂದಿನವೂ ಕರಗಿ ಮರುಗಿದವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಲಿನವರೆಲ್ಲರೂ ತನಗಾಗಿ ಕರಗಿ ಕೊರಗಬೇಕೆಂಬ ಹಟವೂ ಅವನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದಷ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರಲು ಅವನಿಗೆ ಬಯಕೆ. ಅವನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಜು: ಪಕ್ಕನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿ; ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು 'ಆರಾಮಕುರ್ಚಿ; ಮೇಜಿನ ಆಡಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ 'ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದ ಸೆಲ್ಫ': ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀಗಿನ ಮಲಗುವ ಪಲ್ಲಂಗ. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ನಾಲ್ಕಾರು ಕನ್ನಡಿಹಾಕಿ ಹೊಂದಿಸಿದ ಚಿತ್ರಗಳು! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಪಾಲು ಸಿನಿಮಾ ನಟಿಯವರವೇ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕವಿ ರವೀಂದ್ರರದು, ಇನ್ನೆರಡು ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಸಾವ್ಯಾಟವು -- "ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ" "ಕುವೆಂಪು" ಉಳಿದವುಗಳು ಗೆರಸವ್ವೆ ಧಬಧಬೆ. ತಾಜಮಹಾಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನ ಕಲಾಭಿರುಚಿಯೂ, ರಸಿಕತೆಯೂ ಎದ್ದು ತೋರುವಂತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಅವನು ಏಳುವದು ಹೊತ್ತುವಾಡಿಯೇ! ಹೀಗಾಗಿ ಕಸಗೂಡಿಸುವದು ನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಬಾಕಿಯೇ! ಮನೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛವಾಡಲು ಬಂಗಾಳ ಇವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಬಿಡುವಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಜುವಿನ ಕೋಣೆಯು ಒಂದು ವಾರದತನಕ ಕಸ ಬಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ಹಾಗೆಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ. ಪರಸ್ಥಳದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಕೋಣೆ—ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು 'ಡೆಸ್ಟ್' ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳು—'ಡೆಸ್ಟ್'ದ ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಇರಿಸಿದ ಎರಡು ಸಾಲು ಪುಸ್ತಕಗಳು. ನೆಲದಮೇಲೆ ಖಾದಿಯ ಹಾಸುಗೆ—

ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸುರುಳಿಗಳು—ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಇರುವರೆಂದು ಯಾಗಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದು ನಿಜ; ಲಲಿತೆ ಗೌರಿಯ ಗೆಳತಿ! ಇಬ್ಬರು ಓರಿಗೆಯವರು; ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾರೆ; ಲಲಿಗೇನುಮು ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ; ಎರಡೂ ಮನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚರಂಡಿಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಬೀದಿ ವಾತ್ಸ್ಯ ಓಡುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರು ಗೆಳತಿಯರು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು, ಅಡುವುದು, ನಕ್ಕು ನಲಿಯುವುದು ಗೌರಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ!

ರಾಜಣ್ಣನ ಕೋಣೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ ಗೌರಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು; ಅವನು ಹೊರಗೆ ಹೋದಾಗ ನೆಲಗುಡಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಪುಸ್ತಕ ಹೊಂದಿಸಿ ಸರಿಸಡಿಮವಳು. ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಏಳಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಚ್ಛೆ! ಆವರೆ ಏಳುವದೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ— 'ಅಲಾರಂ' ಇಟ್ಟಿ ಗಡಿಯಾರವು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಸಿ, ಇಂಥವರೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು! ಅಭ್ಯಾಸವಾಗದ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ರಾಜ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ಕಂಡವರ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ರಿತ ತಂಗಿ ಮರುದಿನ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಳು—ಅವನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಗಡಿಯಾರ ಆಕೆಯ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂತು. ಗಡಿಯಾರ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತೆ; ಆಕೆ ಏಳುತ್ತಾಳೆ. ಸ್ವಪ್ನ ಹಚ್ಚಿ ಚಹ ತಯಾರಿಸಿ ಲಲಿತೆಯನ್ನು, ಅಣ್ಣನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಡಿಯಾರದ ಘಂಟಾನಾದಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರವಾಗದ ರಾಜನು ಸ್ವಪ್ನನ ಕಿರಿನಿನಾದಕ್ಕೆ ಏಳುತ್ತಾನೆ: ಚಹದೊಂದಿಗೆ ತಂಗಿಯ ಕರೆ ಕೇಳಿದಾಕ್ಷಣ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದು ಕುಳಿತು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚಹದ ಕಪ್ಪಿನ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗೌರಿ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನೆಂದೂ ಆಕೆಗೆ ಕಠಿಣವಾದದ್ದನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಲವಾರು ನೆಸಗಳು—ಅವನೊಂದು ತರಹೆ ಮನುಷ್ಯ!

ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಲಲಿತೆಗೂ ಲಗ್ನದ ವಯಸ್ಸು! ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಗೌರಿಯ ಗಂಡನ ಊರಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದರು. ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯ ಮದುವೆಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಲಲಿತೆಯಿರಬೇಡವೆ? ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಲನ ಚಿತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಗಿ

ರಾಜೇಂದ್ರ, ಗೌರಿ, ಲಲಿತೆಯರು ಅವರೂರಲ್ಲಿ ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ ಮಳೆಗಾರ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಂತೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕಾಯಿದ್ದರು. ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಹುಮ್ಮಸ್ಸಾಯಿತು. ಲಲಿತೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು; ರಾಜಣ್ಣ ಸಿದ್ಧನೇ! ಆಕೆ ಬರಲಾರಳೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಕರೆದರು. ಆಕೆ ನಗುತ್ತ 'ಹೂಂ' ಅಂದಳೇ ಹೊರತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟರು.

ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಬಂದರು. ಅನಿಬ್ಬರೂ ಏನೋ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ವಾತನಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ರಾಜನು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆತು ಕೂಗಿದನು.

“ ಲಲಿತಾ ! ”

ಆಕೆ ಒಂದಿನಿತು ಬಾಗಿದಳು ಅವನ ಕಡೆಗೆ. ಆಕೆಯ ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತವು.

ಚಿತ್ರದ ಕತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇವರ ಚರಿತೆಯಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರಲ್ಲಿ ರಾಜ, ಲಲಿತೆ, ಗೌರಿಯರೇ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಕತೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವು ಕರುಳು ಕೊರೆಯುವ ದುರಂತವಾಗಿತ್ತು! ' ಬಾಲ ಪ್ರೇಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಿಶೋರಿಯು ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು; ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಆಕೆಗಾಗಿ ಅರಸುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯ ಮಿತ್ರ ಒಂದಿನ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ತಿರುಗುವಾಗ ಯಾವುದೋ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನ ಮೋಟಾರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ' ಚಿತ್ರದ ಕೊನೆ ಕಂಡಾಗ ರಾಜನು ಗದ್ಗದ ನಡುಗಿದನು. ಲಲಿತೆಯನ್ನಂತೂ ಕೇಳುವದೇ ಬೇಡ; ಗಳಗಳನೇ ಆತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವರೀರ್ವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತೋರಿಬರದ ಒಂದು ಭಾವ ತೋರಿಬರತೊಡಗಿತು. ತಾವೇಕೆ ಮದುವೆಯಾಗಬಾರವೆಂದು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿರಬೇಕು; ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಭಾವಗಳಿಲ್ಲದವ ರಿಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗಿ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಕಿಡಕಿಯೊಳಗಿಂದ ಗೌರನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅವರು ಮರೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಆಗ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆಕೆ ಮೃದುವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಳು. ಮನೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಲೇ ಲಲಿತೆ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಚಿತ್ರದ ಕತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದಳು. ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಾನಂದಿತೆಯಾದ ಗೌರ ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದಳು.

“ ಸಿನಿಮಾದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಅತ್ತಿ ಗೆ!”

ಆಕೆಯ ನಗು ಕೋಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿದ್ದಿತು; ಲಲಿತೆ ಬೆಚ್ಚಿದಳು; ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನೋಗುವು ಕೆಂಪೇರಿತು; ಲಲಿತೆ ಗೌರಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಮುಖವಿರಿಸಿದ್ದಳು—ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಇಳಿದು ಗೌರಿಯ ಎದೆಯನ್ನು ತೊಯ್ದಿದ್ದನ್ನು ಗೆಳತಿ ತಿಳಿಯದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ರಾಜ, ಲಲಿತೆಯರು ತಮ್ಮೀರ್ವರಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾಗುವದು ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಅವರ ಊಹೆ ತಪ್ಪಾಯ್ತು ! ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಪನಾಮಂದಿರ ಕುಸಿದುಬಿತ್ತು !!

* * * *

ಹುಡುಗಿ ಬೆಳೆದಳೆಂದು ವರಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಆಕೆಯ ಮನೆಯವರು ತೊಡಗಿದರು. ರಾಜ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಲಲಿತೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರೋ ಸಿರಿವಂತರ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತೆಂದು ಹೊಂಚುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಣ್ಣನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತಾಯಿತು. ಲಲಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಉರಿದಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಕ್ಕಬಾರದೆಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಬಾಲಪ್ರೇಮಿಗಳ ನೇಹಕಟ್ಟು ಕಡಿದುಹೋಗುವದರ ಬದಲು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗತೊಡಗಿತು.

* * * *

ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ನಂತರ; ಲಲಿತೆಯ ಲಗ್ನದ ಮಾತುಗಳೂ ಬಲವತ್ತರ ವಾದವು. ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ವಿಚಾರಿಸಿ, ವಿಚಾರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿದಿ ಅಡ್ಡ ಬಂತು! ರಾಜೇಂದ್ರ ವ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾದನೆಂದು ವರ್ತಮಾನಪತ್ರಗಳು ಸಾರಿದವು. ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಅದೊಂದು ಸುಸಂಧಿಯಾಯಿತು. ವ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದೊಡ ನೆಯೇ ಮಗನನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವನ ಮತವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅದನ್ನು ಬದಲು ಮಾಡಿದರು. ರಾಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಲಲಿತೆಯ ಲಗ್ನವಾಗುವವರೆಗೆ ಆಕೆಯಿಂದ ದೂರನಿರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದ ಕ್ರಾಂತಿ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಕಾಲೇಜು ಸೇರಲು ಅರ್ಹನಾದನು ' ಸದಾ ಕಂಗಳನ್ನೇ ಕೈಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅಭಯವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದ ' ಲಲಿತೆಗೆ ರಾಜನು ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವ ಮೊದಲು ಅಭಿವಚನವನ್ನು ಈಯಲು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

೪

ರಾಜಣ್ಣ ಬೀಗ ತೆಗೆದು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ನೂಕಿದನು. ಎರಡು ಪಾಕೆಟುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ' ಲಲಿತೆಯ ಕೈಬರಹ! ' ಆತುರ ಅತಿಯಾಯಿತು! ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಸ್ತಕ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಮೈಮೇಲಿನ ಅರಿವೆಗಳು ಮೈಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದವು. ಕಾಲೊಳಗಿನ ಚಪ್ಪಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಓದಿದನು. ಮೊದಲನೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿದನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಣಿದಾಡಿದನು—ಆನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ಕೂಗಿದನು—ಓಲೆಗೆ ನ್ಯುದುವಾಗಿ ಮುತ್ತ..... ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಹರಿದನು ಓದುತ್ತ ಓದುತ್ತ ಸಿಡಿಸಿಡಲಾದನು. ಕಂಗಳು ಕೆಂಪಡಗಿದವು! ದೇಹ ಕಂಪಿಸಿತು!! ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಬಲ ಬಾಲಕನಂತೆ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ನಿರ್ವೀರ್ಯನಾಗಿ ಸೋತು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದನು, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ' ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಲಾರೆ 'ನೆಂದು ಖಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೇಳಿ ಹಾಸ್ಟಲಿನ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಇಳಿದನು.

ಟಾಂಗೆ ಬರದಿಂದ ಸಾಗಿತು; ಗಾಡಿಗೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷಗಳು ಸಂಗಡಿಗರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ; ಅಸಮಾಧಾನ; ಸರಿಯಾದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ತರ್ಕಿಸಿದರು—ಯಾರಿಗೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ—ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕೃತಸಂಗಿ ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿದು ನುಡಿದನು.

‘ ಕಾಲೇಜು ಅಂದರೆ ಜೈನೀ ಹೊಡೆಯುವದೆಂದು ಬಂದಿರಬೇಕು— ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ ! ’

ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ನಗು ಬರಲಿಲ್ಲ ! ತಮಾಷೆಗೆ ಕಾಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವದು!!

ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮತ್ತೆ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಎರಡನೆಯದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲು ಬರೆದಿತ್ತು ! ಆದರೂ ‘ ಪೋಸ್ಟ್ ’ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದೇ ದಿವಸ !

ಹೂಬಳ್ಳಿ
ದಿ ೧-೮-೪೫

ಹೃದಯಮಂದಿರದ ದೇವ !

ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸೇನೋ ಆಗುತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಎನನ್ನು ಬರೆಯಲಿ ? ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಬರೆಯಲೇ ? ನೋಡುವವರಿಗೇನೋ ಮೈ ಕೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಮನದಲ್ಲಿಯೆ ಕೋಲಾಹಲ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ನನ್ನ ಮದುವೆಗೆ ಭರದಿಂದ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಿಳುಹಿಸಲಾ ? ನಾಲ್ವಾರು ಕಡೆಯವರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಹೋದರು.

ಅದೆಲ್ಲ ಇರಲಿ !

ಮತ್ತೇನೋ ಬರೆದಳೆಂದು ನಗಬೇಡಿ ಮತ್ತೆ !

ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳು ಸಂದವು; ನಾನು ಇತ್ತಿತ್ತಲಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದು ಏಕೋ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ರಿಡಕಿಯಿಂದ ಹಣಕಿ ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದೆ. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರಹದ ಹರ.ಷ ಉಕ್ಕಿತು. ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರುಷ ಓಡಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಊರಿಗೆ

ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಸದಾ ಬೀಗ ಹಾಕಿಯೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು ! ಆದರೆ ಅವೆಷ್ಟು ಆನಂದದ ದಿನಗಳವು ರಾಜಾ !

ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದೆ—ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹಿಟ್ಟು ಚಲ್ಲಿದ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ! ಹೊರಗೆ ಸದ್ದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ತಿಂಗಳನ ಎಸರಿನಲ್ಲಿ ತೇಜೋಹೀನವಾಗಿದ್ದವು. ಜಗತ್ತೇ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದಂತಿತ್ತು. ಆದರೆ.....ರಾಜಾ ! ನೀನು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನಂತೆ ನೀಲ ಆಗಸದ ಬಣ್ಣದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿದ ನಿನ್ನ ಮುಖಚಂದ್ರನು ತೋರಿಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿ ಏಕೋ ' ಬಿಕೋ ' ಎನ್ನುತ್ತಿತ್ತು !

ಇನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗಗಳು—ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವೆ.

ನಿನ್ನ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಿದ್ದರೆ ತಿಳುಹಿಸಲು ಮರೆಯಬೇಡ ತಿಳಿಯಿತೆ ?

ನಿನ್ನ.....
ಲಲಿತೆ.

ಮಡಿಚಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದನು; ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದನು ಅರಳಿದ ಮುಖ ಮುದುಡಿತು

* * * *

ಮೋಟೀಬೆನ್ನೂರ
ದಿ| ೨-೯-೪೫

ಹೃದಯರಾಜಾ !

ಬರೆಯಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಿಗಿಹಿಡಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಬರೆಯಲು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಅಣತಿಯ ಮೀರಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಆಯ್ಯೋ ! ಬರೆಯಲಾರೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಅಂದು ಅಡಿದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ' ಭೀದಿಯ ಬಸವಿ ! ,ನನ್ನ ಮಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ.....ಮದುನೆ

ಮಾಡಿಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕದೆ, ಹೆಣ್ಣು ಕುಲವೇ ಕಮರಿ ಹೋದಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಲು ಬರುವೆ... ..

ಎನ್ನರಸ, ತಂದೆಯವರ ಬಳಿಯ ಕೊನೆಯಸಲವೆಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜೀವಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬೇಡಿದಾಗ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳು !!

ಮನೆಗೆ ಮರುಳಿಗೆ—ಸಾಮಾನು ಮೊದಲೇ ಸಾಗಿಸಿ ಆಗಿತ್ತು. ಅಂದೇ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಲು ಆಗ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು? ಪರ ಪುಟ್ಟಳು ನಾನು! ಈಗ ಹತ್ತು-ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಊರಲ್ಲಿ ಗಂಟುಬೇನೆ ಮೊದಲಾಗಿ; ಯಾವ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಯಲಿ? ಮೊದಲು ಆಹುತಿಗಳೇ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮರಾಗಬೇಕೆ?

ರಾಜಾ.

‘ ನಾನೇ ನಿಂತು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ’

ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೋ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎನ್ನ ಜೀವದೊಡೆಯಾ, ನಿನ್ನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ (ಆವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ) ನಾನು ಮರೆಯಾಗುವೆ..... ಬರೆಯಲು ಕೈ ಏಳದು,

ಕಡೆಯ ಒಂದನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹರಸು; ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣವಂತೆ.

ನಿನ್ನ ಚರಣಪತಿತೆ
ಲಲಿತೆ

ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಡಿಚಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದನು, ಹಾಗೆಯೇ ಅಡ್ಡಾಡಿದನು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಮನೆಗೆ ಹೊಚ್ಚಿದ ಹಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರಸವಾಗಿದ್ದವು.

೫

ರಾಜೇಂದ್ರನು ವಿಜಯಳ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ನಾಲ್ಕಾವರೆ ಘಂಟಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯಾಳು ಐದು ಘಂಟೆಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ರಾಜನು ಹತಾಶಯನಾದನು. ನಿರಾಶಯ ನಿಟ್ಟುಸುರಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗುವದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ವಿಜಯಾ ಅಕಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಹಣೆಕಿಹಾಕಿದಳು—ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ನಂಬಲಿಲ್ಲ—ಆಕೆಗೂ ಅರಿಯದಂತೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳು ನಗೆಯ ಮೊಗ್ಗು

ಮೂಡಿತ್ತು. ಜಂಕೆಯಂತೆ ಬಾಗಿಲೊಳಗಿಂದ ಹಾರಿಬಂದು, ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ದು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ವಂದಿಸಿ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಒಂದರೆಕ್ಷಣ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಳು—ಆಕೆಯ ಕಂಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜನು ನುಡಿದನು.

“ ಲಲಿತಾ ”

“ ರಾಜಾ ” ಆಕೆ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದಳು—ಮನೆಯಾಳು ಇದೆಲ್ಲ ಕಂಡು ದಂಗೆಬಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದನು.—ಲಲಿತೆ ಏತಕ್ಕೋ ನೆವಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿದಳು—ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಲಲಿತೆ ರಾಜೇಂದ್ರನ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಶ್ವಾಸ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಸ್ವಾಮಿ ! ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಏಕೆ ಈ ಹಾಳು ನಟನಾದೆನೋ ? ಒಂದಿನಿ ತಾದರೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೊದಲು ಚಿತ್ರ—‘ ಎದೆಯೊಲವು ’ದಲ್ಲಿಯೆ ಅಭಿನಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರುತ್ತವೆ. ಇತರರಂತೆ ಅವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಔದಾಶೀನ್ಯದಿಂದಿರುವುದು ನನಗೆ ಹಿಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮರುಓಲೆ ಬರೆಯಬೇಕು. ಸ್ವತಃ ಕಾಣಲಿಕ್ಕೊಂದು ಬರುವವರಿಗಂತೂ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲದಿನವಂತೂ ಬಿಡುವೇ ಸಿಕ್ಕದೆ ಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಐದು ಘಂಟೆಯ ತನಕ ಯಾರು ಬಂದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳುಹಿಸಿ ಬಿಡಲು ತಿಳಿಸಿದ್ದೆ. ನಿಮ್ಮ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿತು ನಾನು ಕನಸಿಲ್ಲಿರುವೆನೋ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಹಣಕೆ ಹಾಕಿದೆ. ಹೊರಗೆ ಏನಿತ್ತು ? ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಸ್ವರ್ಗವೇ ನನ್ನ ಮನೆಯೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೇವನು ಖಿನ್ನನಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆಯೋ ರಾಜಾ, ನಿಮ್ಮ ಬರುವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತು ಸ್ವಾಗತಿಸುವದನ್ನುಳಿದು ನೀವೇ ಮನೆತನಕ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಬಾಗಿಲದಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿದೆ; ಮನೆತನಕ ನಡೆದು ಬಂದ ಭಾಗ್ಯವಿದಾತನನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದೆ ”

ಲಲಿತೆ ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ‘ ನೀವು ’ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದುದು ರಾಜನಿಗೆ ಒಂದಿನಿತು ಸಂಶಯಕ್ಕೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು—ಅಂದು ಲಲಿತೆ ಮಾಡಿದ ಆದರಾಧತೆ ಅವನಿಗೆ ಅತಿಯೆನಿಸಿತು. ಆಕೆ ಒಂದಿನಿತೂ ಅಂದು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿ

ಲಿಲ್ಲ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅಂದಿನವರೆಗೆ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಯನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ ನೆರೆಯೂ ತಪ್ಪಿತು; ಗುರಿಯನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ; ಮುಟ್ಟುವೆನೆಂಬ ಆಶೆಯೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ತಬ್ಬಲಿಯಾದ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣನೀಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಎಂದಾದ ರೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ಅರಸಲು ಬಂದಾಗ ನಿರಾಶನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದೇವ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂದೇ ನಂಬಿಗೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು—ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯಾದರೂ ಆ ದಿನ ಬರಬಹುದೆಂದು ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ವಿಚಾರ ಓಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಮಾವನವರ (ಅವರನ್ನು ನಾನು ಮಾವನವರೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ!) ಮಾತು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು ! ಹೇಗೋ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಸಹೋದರವೂವನ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಸುಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಅದೊಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಪಾಪ, ಅವರೂ ಉಳ್ಳವರಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಹರೆಯದ ಅವಿವಾಹಿತ ಅಬಲೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಸಲಹಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರು. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ‘ ತ್ರಿಭುವನ ’ ಚಿತ್ರಮಂದಿರದವರು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಕಟನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬರವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿದರು; ಆಗ ನಿನುಗೊಂದು ಓಲೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಇದ್ದೆ— ಏಕೋ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ—ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಲು ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ — ದಯವಿಟ್ಟು ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ”

ಲಲಿತೆ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು; ರಾಜನೂ ಹೇಳಿದನು. “ ಅಪರಾಧವೇತರದು ಲಲಿತಾ ? ಹಿಂದೆ ಒಂದುಸಲ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ರೂಪವಿದೆ; ಕಂಠವಿದೆ; ಅಭಿನಯ ಕುಶಲತೆಯಿದೆ; ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ, ಏಕೆ ಕಲೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು. ಅದಿರಲಿ, ಲಲಿತಾ. ಹೆಸರು ಬದಲಾಯಿಕೊಂಡಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀನು ಗುರುತಾಗದೇ ಇರು

ತ್ತಿದ್ದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಆಹಾ! ಏನು ವಿಜಯಾ! ' ಎದೆಯೊಲವು ' ನಿನ್ನ ಅಭಿನಯ ಕುಶಲತೆಯ ಪ್ರತೀಕ! ನಿನ್ನ ಕಂಠ.....”

ಲಲಿತೆಗೆ ರಾಜನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಖಸ್ತುತಿಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ; ದೇವನು ಕುಳಿತು ಭಕ್ತಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವದೇ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಒಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು—ಆಕೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ ಸ್ವಾಮಿ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ”

೬

ರಾಜೇಂದ್ರ ಲಲಿತೆಯರು ಟಾಂಗಿಯಿಂದ ಇಳಿದಾಗ ಮನೆಯವರಿ ಗೊಂದು ಹಬ್ಬವೇ ಆಯಿತು. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಕರಗಿ ಸಣ್ಣಾಗುತ್ತ ನಡೆದವರು, ಮಗನ ಒಲವಿನಂತೆ ' ಓ ' ಕೊಡಲು ಎಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸಿದರು— ಲಲಿತೆಯೂ, ನವವಧು ಮನೆತುಂಬಿಸುವಾಗ ಪತಿಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು.

—————

ಕೈದಿ

ಮೊದಮೊದಲು ಯಾವ ಕೈದಿಯನ್ನೇ ಕಾಣಲಿ, ನಾನು ಜಿಗುಪ್ಸೆತಾಳದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರೇ ಅಲ್ಲ; ಪಶುಗಳು; ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ತತ್ತ. ಅವರಿಗೆ ಹೃದಯವಿರಲಾರದು. ಪರಪೀಡನೆಯೇ ಅವರ ನಿತ್ಯಜೀವನ ಸೂತ್ರ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಂಥ ನೀಚ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೇ? ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಖೂನಿ ಮಾಡಿ ಬಂದವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ನಖಶಿಖಾಂತನಾಗಿ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಪೌರಶಿಕ್ಷೆಯೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೆನೋ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಮನದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬಿಸಂತಸಪಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಕರಿನೀರಿನ ಇಲ್ಲವೆ ಗಲ್ಲಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಅವರಿಗೆ ನಿಧಿಪಲ್ಪಟವಾಗಿ ಮೊಗ್ಗು ಅರಳುವಂತೆ ಮುಖವರಳಿ 'ಅನೀಚರಿಗೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಶಾಸನ; ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಅನ್ನದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮನದ ಬಯಕೆಯಿದ್ದರೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಪಾಡಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಕರಿ ದೊರಕದ ರಿಂದ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾಯಿ ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡಿದೆ. ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಾರ್ಡಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದವೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಗಂಡಸರು ಹೋಗಲಿ; ಹೆಂಗಸರೂ ಇಂಥ ಅಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಬೇಕೆ? ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಓದಿ ತಿಳಿದಿದೆ. 'ಹೆಣ್ಣು, ದೇವಿ; ಜೀವನ ಸಂಗಾತಿ; ಕರುಣಾನಿಧಿ; ಸಹನೆಯ ಮೂರ್ತಿ; ಪರೋಪಕಾರದ ಪರಮಾವಧಿಯ ಅಗರ;' ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದನ್ನು ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರೊಂದಿಗೆ ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇವು ಸಾಜವೂ ಆಗಿ ತೋರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದೇ ಹೆಣ್ಣು, ಕಳವು, ಪಿಡುಗು, ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸೆರೆಮನೆಯ ಅಧಿತಿಯಾಗುವದನ್ನೂ ನೆನೆದಾಗ

ಮೊದಲು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಸದ್ಭಾವನೆಗಳು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದವು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಮನೆಯಲ್ಲ ಆಕೆಯೆದುರೂ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೆ. ಆಕೆಯೂ ಮೂದಲಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಏನು ? ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಬರಿಯ ಕಲಂಕದಿಂದ ತುಂಬಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಕೊಳಕಿನ ಮಡುಗಳಿರುವುರೆಂಬುದೇನೂ ಸತ್ಯವಾದ ವಾತಾವರಣ, ತಿಳಿನೀರಿನ ಜಲಾಶಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಊರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೊಲಗೇರಿಯಾದರೂ ಇರುವುದು. ಒಬ್ಬಬ್ಬರ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಹೆಣ್ಣು ಹೃದಯದ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ ? ”

ಏನೇ ಆದರೂ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹೆಣ್ಣು ಕೈದಿಯೊಬ್ಬಾಕೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಪೋಲಿಸಿನವರು ಕರೆತಂದು ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು. ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಖೋಲಿಯೂ, ಕಾರಾಗಾರದ ಅಂಕಿಯೂ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಕೆ ನನ್ನ ಕಾವಲಿನ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ ಬಂದಳು. ಆಕೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಖೂನಿ ಮಾಡಿದ್ದಳೆಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು.

ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ಕಳೆದವು. ಆಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೊಂದು ತಿಳಿದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸೆರೆಮನೆಯ ನಿಯಮದಂತೆ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಬೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು, ತನ್ನ ಓದಾಯಿತು; ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿ.

ಆರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಜೇಲಿನಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಹಳ ಜನರು ಬಿಡುಗಡೆವಾಲ್ಪಟ್ಟರಂತೆ. ಅದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಕೈದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಕೈದಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದ್ದ ಮೂಲಕ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ, ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಂದಿತು. ಆ ಜೇಲು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ಜೇಲಿ

ಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು, ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅದನ್ನು ಮನ ಕಂಡವರಾಗಿ ಸುಸ್ವಭಾವದ ಕೈದಿಗಳನ್ನೇ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಯಾದಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೇನೇ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಎರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಬರುವ ಮೇಲು ಬಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇದನ್ನಾಲಿಸಿದ ಯಾವತ್ತೂ ಕೈದಿಗಳು ಒಂದು ಕಸಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ದಿಬ್ಬಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಕುಣಿದಾಡುವಂತೆ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಹುಡುಗಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿನಂತೆ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನಾನು ನನ್ನ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳು ನಿಸ್ಯಂದಂತೆ ಓದಿನಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರದೆ ತುರಂಗದ ಬಾಗಿಲ ಕಬ್ಬಿಣ ಕಂಬಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖವಿರಿಸಿ, ಮತ್ತೆರಡು ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮುಂದಿನ ಕೈದೋಟವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅತ್ತಿಂಜಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಕಡೆಯ ದಿನ. ಇಂದು ಆಕೆಯ ಆತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಿಂದೆ ಆಗಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆ ನಾದರೂ ಅದು ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಅದೂ ಒಂದೋ ಇಲ್ಲವೆ ಎರಡು ನುಡಿಗಳು—ವಿನಾಕಾರಣ ಹರಟರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯ ಸಂಧಿಸಿದರೂ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಯಾಟವೆದ್ದಿತು. ಇಂದು ಬಿಟ್ಟೆನಾದರೆ ಅವರ ವಿಷಯ ಇನ್ನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೇಳಲು ನಾಲಿಗೆಯೇ ಬಾರದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೇ,

“ನಾನು ತಮಗೆ ತುಂಬಾ ಋಣಿ; ಇಂದು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲಿರುವರು. ತಮಗೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವರಾಗಿದ್ದೀರಿ ನೀವು! ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಕಷ್ಟ ತೊಂದರೆ ವಿನಾ ಕಾರಣ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿದ್ದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತೋ!” ಎಂದಳು.

ನಾನು ಮಾತಿಗೆ ಇದೇ ಸಮಯವೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದೆ.

“ ಋಣದ ವಾತೆಲ್ಲಿಯದು ಇದರಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ಚೂಕರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಠೋರನಾಗಿದ್ದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು; ತಾವೇ ಅದನ್ನು ಸೈರಿಸಬೇಕು.” ಇಷ್ಟು ಉಪೋದ್ಘಾತವಾಯಿತು; “ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ವಿಷಯ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಕೂಡಿರಲೇ ಇಲ್ಲ, ಇಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ.....”

“ ಹೂಂ ” ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಅವಳು ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ ನುಡಿದಳು.

“ ತಮ್ಮ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. ನೋಡಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಸದಾ ಚಾರಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ, ಕಲಿತವರಂತೆಯೂ ತೋರುವುದು. ತಾವೇಕೆ ಹೀನ ನೀಚ, ಅಥವಾ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಖೂನಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಿರಿ? ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅಪರಾಧದಿಂದ ತಮಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆಯೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ತಾನೇ ನಿಜವಾದ ಅಪರಾಧಿ. ನನ್ನ ಇದೇ ಕೈಗಳಿಂದ, ಇಡಿಯ ಲೋಕವೇ ತಿಳಿದಿರುವ ಈ ಹೀನ ನೀಚ, ಅಥವಾ ಹೇಯಕೃತ್ಯ ಘಟಿಸಿತು. ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ಮಾತೆಯನ್ನು ಹತಮಾಡಿದ ಘಾತುಕಿ, ನಾನೇ.... ನಾನೇ ” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದಳು. ನನಗೂ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣೀರು ಮರೆಮಾಡಿದಳು.

“ ತಾಯೀ, ದುಃಖವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಬೇಡ....

“ ಇಲ್ಲ, ದುಃಖವೇತರದು ? ಹೃದಯ ಮಂಜಿನಂತೆ ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿ ಇಂದು ಕಲ್ಲಿನಷ್ಟು ಕಠೋರವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಆತ್ಮವೃತ್ತವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೇಳುವವರು ಸಿಕ್ಕುವರೇ ? ಇಂಥ ಸುವರ್ಣಸಂಧಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದೆದು ಹೋಗುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ.” ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ನಿಂತಿದ್ದವಳು ಈಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಳು. ನಾನೂ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪದಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ. ನನ್ನಿರ್ವರಗೂ ನಡುವೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಬಾಗಿಲ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬಿಗಳು ತಾವೂ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಅಲಿಸುವಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದವು.

“ ನಾನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವಳಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರಿದನಂತೆ, ನಾನದನ್ನು ಅರಿಯೆ. ನಾನು ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ಮಗಳು. ಅಂತೆಯೇ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಮೇರಿ ಮಾರಿದ ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಲಾಲನೆಪಾಲನೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡವಳಾದೆ ನಾವೇನೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಿರಿವಂತರಿರದಿದ್ದರೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿನ್ನುಣ್ಣಲಿಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹಳ್ಳಿಯ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಪಡೆದೆ. ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಲ್ಕಾರು ತರಗತಿಗಳು ಮಾತ್ರ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನ ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಣುಗಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಮ್ಮಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಆಳೂ ಇದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಆಲಸಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದರ ಬದಲು ಹಳ್ಳಿಯ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಓದಬೇಕೆಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿದ ಹಲವಾರು ನಾಯಕಿಯರಂತೆ, ಆದರ್ಶ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕೆಂದು ಕಲ್ಪನಾ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯಕಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಗಾಳಿಗೋಪುರಗಳೂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಇವೆಲ್ಲ ಕನಸುಗಳು ನನಸಾಗುವ ಸಂಭವವೂ ಇತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅಮ್ಮ ನನಗನುಕೂಲಳೇ ಆಗಿದ್ದಳು.”

“ ನಾನು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದೆ. ಜನರು ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು ಅಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ವರ್ಷದ ವರೆಗೂ ಲಗ್ನದ ಮಾತನ್ನೇ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾಧಾರಣ ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಮದುವೆಗೆ ಹಾತೊರೆದು ಹೋದರು. ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದಾಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲಿ ಅಗಲಿಹೋಗುವೆನೋ ಎಂದು ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಲಗ್ನ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಸಾಕೆ ಸಲಹಿದ ಅವಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಏಕೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಅಮ್ಮ ನನ್ನ ಲಗ್ನದ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದುದು ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ನಾನು ಆ ಸುವಾರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಆತುರಳಾಗಿದೆ. ‘ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕು; ಸುಖಿಯಾಗಬೇಕು; ಜೀವನ ಸಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಲಗ್ನವಾಗುವುದು ಅದೊಂದು ಬರಿಯ ವಿಧಿಯಲ್ಲ. ದೈವಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಬೇಕು?’ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಲಗ್ನ ನಾಗಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲದರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲ? ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಆಕೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಳು ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರಾಶೆಯ ಚುಟುಕು ಅಡ್ಡ ಬಂದಂತಾಯಿತು; ಆದರೂ ಮನದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಂಶ ಧೃತಿಗೆಡಬೇಡವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿತ್ತು.”

“ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದಕ್ಕಾದೀತು? ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದ ಒಬ್ಬ ನಲ್ಲನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಮ್ಮನಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಈ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಾನಂತೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೆ. ಹೃದಯ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ ನೋಡಲಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆಕೆ ತಾನು ಹಿಡಿದ ಕುಂಡತನ (ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ) ವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು? ಆಗಿನ ನನ್ನಮ್ಮನ ನಡತೆ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನನ್ನಿಚ್ಛೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ನಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಅಂದದ್ದು ನಡೆದೇ ತೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನನ್ನ ಮಾತೊಂದು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನದೇ ಬೇಕೆ ಬೇಯಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನಾನೀಗ ತುಂಬಾ ಕುಗ್ಗಿಹೋದೆ. ಕಟ್ಟಿದ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯದ ವೇಲೆ ಯಾರೋ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ದಾಳಿಮಾಡಿದರೆನಿಸಿತು; ಕಟ್ಟಿದ ಗಾಳಿಗೋಪುರವು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕುಸಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕನಸುಗಳು ನನಸಾಗದಂತಾದವು. ನಿರಾಶೆಯ ಪರದೆ ಕಣ್ಣೆ ದಿರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತೇ.”

“ನೆರೆಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಸಿರಿವಂತನಂತೆ. ಆಗ ಆಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಧಶತಮಾನ ವಯಸ್ಸು, ಅವನ ಮೊದಲ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಟುಬೇನೆಯಲ್ಲಿ ತುತ್ತಾದಳಂತೆ ಮೃತ್ಯುವಿನಬಾಯಿಗೆ. ಅವಳಿಗೆ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಒಂದು ಗಂಡು, ಹೀಗೆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಳಿಗೆ ನನಗಿಂತಲೂ ಮೂರುವರ್ಷ ಮಿಕ್ಕಿತ್ತು; ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎರಡನೇಯವಳು ನನ್ನ ಓರಿಗೆಯವಳು. ಅಂಥವನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳಂತೆ. ಊರವರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅರ್ಧಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದಂಥ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ಮುದುಕನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿರುವೆಂದು. ನಾನು ನನ್ನಷ್ಟೆ, ದೊಡ್ಡ

ವರದ ಮಕ್ಕಳಿದರಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳುವೆನಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿನಿಯನನ್ನು ಆಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಇದು ಉಗ್ರಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತಾಳಿತು. ಅಮ್ಮ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದಳು.

ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹೃದಯ ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನುಳಿದವರು ಸಹೋದರ ಸಮಾನರು. ಅಮ್ಮ ಅಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಏನೂ ದರೊಂದು ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ತೋಟದಕಡೆಗೆ ನಡೆದಿದೆ.

ಅಮ್ಮ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟೆ; ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಆ ಆರ್ಥಮುದುಕನ ಊರಿಗೆ ಸಾಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಬಹಳವಾಡಿ ನನಗರಿಯದಂತೆ ಮದುವೆಯ ದಿನವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರಬೇಕು; ನಾನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ತರುಣಿ, ಆಕೆ ವಯಸ್ಸಾದವಳು; ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಬಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾರನ್ನೋ ನೆರವಿಗೆ ಕೂಗಿಕರೆದಳು. ಶಲೆ ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಹತ್ತಿರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿ, ಕೊಲ್ಲಾರಿ ಬಿಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಗುಡಾರ ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದರ ಒಳಗಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜಿಗಿದು ನಮ್ಮಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತೆ; ತಾಯಿಯೆಂಬುದು ಪೂರಾ ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕದಿಂದ ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ಎದುರಿಸಲ್ಲಿ ನಿಂತವಳು ವೈರಿಯಾಗಿ ಕಂಡಳು. ನನಗೆಲ್ಲಿ ಆ ಹಾಳು ಶಕ್ತಿ ಬಂದಿತೋ! ಬಾಗಿ ಒಂದು ದುಂಡಿ ಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇರಿಬಿಟ್ಟೆ; ಅಯ್ಯೋ, ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು! ಅಮ್ಮನ ತಲೆ ಗಿಜಿಗಿಟ್ಟೆಯಾಯಿತು. ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಪ್ರಾಣ ಪಕ್ಷಿ ಆಗಲೇ ಹಾರಿ ಬಾನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿತು. ನಾನು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರುಗಿ ಇದೇನು ಸಿಟ್ಟಿನಭರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಗೋಳಿಟ್ಟೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಈ ಸುವಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದವನು ಹೆದರಿ, ಈ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು, ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನನ್ನಿನಿಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾಗಿದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುತ್ತ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು.

ನನಗೆ ಪೂರಾ ಜ್ಞಾಪಕವಲ್ಲಿದೆ. “ ನೋಡು, ಚೆನ್ನೆ, ಈ ಹಣ್ಣುಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಮಾಗವೆ! ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣವೇ ಇವಕ್ಕೆ....” ಎಂದವನ ವಾಣಿ.

ಮುಂದೆ ಬಂದನು. ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹಣಕಿ-ಹಾರಕದ. ನಡೆದ ಸಂಗತಿ-ಮನಗಂಡು ಗದಗದ ನಡುಗಿದ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ತೆಕ್ಕೆಹಾರಿ ಶೋಕಿಸಿ ದೆವು; ಭೂಮಿ ಬಗೆದು ಶೋಕಿಸಿದರೂ ಅಮ್ಮ ಮರಳಿ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಪೋಲೀಸಿನವರು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಮೋಹದಿಂದ, ನನ್ನನ್ನು ಅಪರಾಧದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಲು ತಾನೇ ಕೊಂದವನೆಂದು, ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸಂಗ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ತಾನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಘೋರ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿ, ತಾನು ಬದುಕಿರಲಾರೆನೆಂದೂ, ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಈ ಘೋರಕೃತ್ಯನಡಿಸಿದೆವೆಂದು ಹೇಳೋಣವೆಂದೂ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡ. ನಾನು ಪೂರ್ತಿ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೂ ಅವನ ದೀನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಮನಕರಗಿ ಪೋಲೀಸಿನವರ ಎದುರು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಂಡೆವು. ‘ನಿರಪರಾಧಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ’ ಎಂಬುದು ಹಗಲಿರುಳು ನನ್ನನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಜಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಅವನು ಪೂರಾ ಇಳಿದೇ ಹೋಗಿದ್ದ. ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ‘ ಇದೇನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ ? ’ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನುಡಿದ.

ಮರುದಿನ ಖಚ್ಚಿಯ ತೀರ್ಪು, ಹೇಳುವ ಸಮಯ, ನನ್ನಿನಿಯ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದು ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಆಗ ನನಗೆನಿಸಿತು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ನೀಚ ಘಾತುಕಿಯೆಂದು. ಮಾಡಿದ ಕೊಲೆಯೆರಡಾದುವು. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ತೀರ್ಪು ಓದಿದರು, ‘ ಎನೇ ಕಾರಣಗಳಿದ್ದರೂ, ತಾಯಿಯ ಕೊಲೆಮಾಡಿದ್ದಾಳೆಂದಮೇಲೆ ಕ್ಷಮಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ’

ನಾನು ನಡುವೆ ಅದೇಷ್ಟೋ ಕಂಬನಿಕರೆದಿದ್ದರೂ ಆಕೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಕಠಿನವಾಗಿರಬೇಕು. ನಾನು ಇಷ್ಟುದಿವಸ ಕೈದಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಳೆದಿದ್ದ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಇಂದು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. 'ನಿಜ, ಕಾಗೆಗಳ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯ ಮರಿಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ' ಎನಿಸಿತು.

“ನೀನು ನನ್ನೊಬ್ಬ ತಂಗಿಯ ಸವಾನಳು. ಮೇಲಾಗಿ ಈಗ ಅನಾಥಿ. ಶಿಕ್ಷೆ ಮುಗಿದನಂತರ ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗದೆ ನೇರವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡವ್ವಾ. ಆಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಗಳಂತೆ ಕಾಣುವಳು...” ಎದೆ. ಆಕೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಚಿಕ್ಕನುಗುವಿನಂತೆ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು; ಬಂಡಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿತು.

ಅವರಾಧಿನಿಯ ಅಂತರಾಳ

ತನ್ನ ವರೇ ಮೋಸವಾಡಿದಾಗ ಮಾನವರು ಮಂಕರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ನಂಬಬೇಕು, ಯಾರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಾರದ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅವರಿಗೆ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಮೊಟ್ಟೆಯಾಗಿ ತೋರಿದರೆ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಸ ಮಾಡಿದವರು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಾರದಾಗಂತೂ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳತೀರದು. ಯಾರ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿಯೇ ಸದಾ ಸವೆದು ಸುಸ್ತಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಸಮಯ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನಂತೂ ಬಣ್ಣಿಸುವುದು ಅಸದಳ! ಯಾರ ಬಗೆಗೋ, ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಯೋ ಇಲ್ಲದ್ದೊಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಮಡಗಲು ಹೊಗುತ್ತಾರೆ. ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹರಿದಂತೆ ಹರಿಯಗೊಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದಿನಿತು ಸ್ಫೈರ್ಯ, ಸಂಯಮ, ವಿವೇಕಗಳು ಆಗ ಅಡ್ಡ ಬರದಿದ್ದರೆ ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಜಿಗಿಯುವ ಮಂಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಅವರದಾಗುವದು. ಅಧೋಗತಿಯ ಒಂದೊಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಗಿಳಿದು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಬುವಂತಹ ಹೀನ ಕೃತಿಗೂ ಹಲವು ಸಲ ಮನಸ್ಸುನಾಡುವದು; ಒಂದು ಸಮಯ ಅದು ಆಡೇರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಾವು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಹೊರಳಾಡಿ ಆತ್ಮನಾಶಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದುಂಟು. ಅಂಥವರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ; ಅವರನ್ನು ಹೊತ್ತ ಭೂಮಿಗೂ ಸಂತಸವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಸದಸದ್ವಿವೇಕಿಗಳಾಗಿ ನೇಸರಿನಿನ ಬೆಳಕಿನಷ್ಟು ನಿಚ್ಚಳವಾದ ಮನಸ್ಸುಗಳವರಾಗಿದ್ದರೆ ಎದುರುಗಾಳಿಗಳು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೋಸತನವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರ ಬಗೆಗಿದ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಸೇಡು ಇತ್ಯಾದಿ ನೀಚಭಾವನೆಗಳು ಮಾಯ್ದುಹೋಗಿ ಇನ್ನಿನಿತು ಅದರ-ಆತ್ಮೀಯತೆಗಳೂ ಬೆಳೆದು ಬರುವದುಂಟು. ಇನ್ನು ವಂಚಕರಿಗಾದರೂ

ಸುಖ ಸಂತಸಗಳಿವೆಯೇ? ಮೋಸಮಾಡಿದ ಗಳಿಗೆಯಿಂದ ಅವರ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಹುಳಹತ್ತಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಸದಸದ್ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಹರಿದಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ತಿಕ್ಕಾಟ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಭೀಕರವಾದ ಒಡವಾಗ್ನಿಗೆ ಮಾರ್ಗಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಎಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಣೀಯ ವಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಳಗೆ ಹೊತ್ತಿದ ಅಗ್ನಿಯ ಧೂಮದಿಂದ ಅಂತರ ಸೌಂದರ್ಯವು ಕಪ್ಪಾಗಿ, ಅವಗೆಟ್ಟು, ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಬಗೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಜಾಗೃತವಹಿಸಿದಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಎದುರಲ್ಲಿರುವವು ನೇರವಾದ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು; ತಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಒಪ್ಪೆಂದೇ ಸಾಧಿಸುವದೊಂದು ಮಾರ್ಗ ! ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ಕೊಳಚೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿಕೊಂಬುವದಿನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗ !! ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಸು ನಡೆದರೂ ಒಂದೊಂದು ಗುರಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಅವೆರಡು ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ದ್ರವ್ಯಗಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಒಂದು ಗುರಿಯು ಮಾನವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದು ಪಶುವೃತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾನವರನ್ನು ಮಾನವತೆಯ ಪಟ್ಟಿ ದಲ್ಲಿಯೇ ಭದ್ರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

* * * *

‘ ಹಿತಚಿಂತಕ ಸಂಘ ’ದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದವರು ಹತ್ತು ಜನರು ಸದಸ್ಯರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಐದು ಜನರು ಗಂಡಸರು; ಐದು ಜನ ಹೆಂಗಸರು. ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಅರ್ಧ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾದ ಹೆಂಗಸರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಎದುರಾಳಿಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯೆಯರಾದುದು ಮಾನವನ ಪ್ರಗತಿಯ ಮುಂಚೆಳಕಾಯಿತು; ಮಾನವ ಜಾತಿಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟಿರುವ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಹೊಗೆವಿಡಿದು, ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿದ ಅಡಿಗೆಮನೆಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ವಿನಃ ಮಾನವ ಜಾತಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಾಜಸೇವಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಶಿಗಳು ಅಂದು ಕೈಗೂಡಿದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಸಂಘದ ಗೌರವಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ ಆರಿಸಿ, ‘ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ’ ಎಂಬ

ಪದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ' ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿ 'ಯೆಂದ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವೆಯೆಂದ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೆಂಗಳೆಯರ ತಲೆತಿರುಗಿತು. ತಾವು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತೇನೂ ಕಡಿಮೆಯವರಲ್ಲ; ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಅವರಿಗೆ ಅಧೀನ ರಾಗಿ, ಅವರ ದಾಸಿಯರಂತೆ ಇದ್ದುದು ನಮ್ಮ ಕುಲಶೀಲಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ವಾತಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನಡೆದುದಂತೂ ಸರಿಯೇ, ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ನಾವು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಬೇಕು; ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ವರಗೆ ನಮಗಾದ ಅನ್ಯಾಯ ಅತ್ಯಾಚಾರ (?) ಗಳ ಸೇಡುಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ತಾವು ಹೆಂಗಸ ರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರ ಫಲವೇನು? ಇತ್ಯಾದಿ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಇಳಿದರು. ಸಂಘ ದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವ ಹಲವಾರು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೇಡಿದರು. ಗಂಡ ಸರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನ-ವಾನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಹೇಗಾದರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಎದುರುನುಡಿಯಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸಿವಾರ ಳೊಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಮಿಕ್ಕಿದ ಕುಶಲಮತಿಯರಾಗಿದ್ದ ರೂ ಮೇಲು ಬುದ್ಧಿ ಕಡಿಮೆ! ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಹಂಗಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಬಂದು ಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿ ನಳಿನಿ, ತುಂಬಾ ಸುಸ್ವಭಾವಿ ಏನೋ ನಿಜ; ಸಾಕಷ್ಟು ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ; ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಗುಣ ಗಳೂ ಅವಳಲ್ಲಿವೆ. ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣ ಶಕ್ತಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಗಂಡುಬೀರಿಯರ ಮಾತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಗಂಡು ಜನ್ಮದ ಮೇಲೆಯೇ ಸೇಡುತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಚ್ಚಿಹಾಕಿ ಅಧಿಕಾರದಂಡ ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಸರೋಜ ಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟುಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ತಾನು ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾದುದು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ; ಈಗ ತಾನೂ ಎಲ್ಲರ ಆದರ್ಶದೇವಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸದಾ ಹಂಬಲಿಸುವಾಕೆ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಕೆ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯೇ! ಬಣ್ಣ ನಸುಗಪ್ಪಾದರೇನಾಯಿತು? ಬಣ್ಣ ಒಂದೇ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹಣೆಬರಹ ಬರೆಯುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಕಪ್ಪು ಗುಂಗುರ ಕೂದಲು, ಬಟ್ಟೆ ಮುಖ, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಂಗಳು, ನಿಡಿದಾದ ನಾಶಿಕ, ತುಂಬಿದ ಗಲ್ಲಗಳು, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಹ ದಂತಸಂಕ್ತಿಗಳು, ಚಿಕ್ಕದಾದ

ಕಟಿ, ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಬಳಕುವ ದೇಹ, ವೈಯಾರದ ನಡಿಗಿ; ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾವ್ಯವೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಗುಣಗಳು ಆಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಧಿದೇವಿಯರಾದ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಈ ಕುರೂಪಿಗಳಾದ ಗಂಡುಗಳು ನಿರ್ವಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಕೂಡಿಸಿ ಅನ್ಯಾಯ ಬಗೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನಿಸಿ, ಕಳವಳಗೊಂಡು ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕುರೂಪಿಯರಾದ ಗಂಡುಗಳನ್ನು ದಂಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾದ ಸೈನಿಕಿಯಾಕೆ! ಮೂರನೆಯಾಕೆ ಚಂಚಲೆ; ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಹೆಸರು! ಸರೋಜಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಬಣ್ಣವೂ ಈಕೆಗೆ ಕೂಡಿತ್ತೆಂದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಗಂಡಸರು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ; ಸಿಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಮನಬಂದವರಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ; ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜವು ಹೆಂಗಸರಿಗಿರುವಂತೆ ಉಗ್ರವಾದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಲ್ಲ; ಆ ಸಮಾಜವಿರುವ ವಾದರೂ ಗಂಡಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ; ಅವರ ಸೂತ್ರದಾರರೇ ಗಂಡಸರು; ಅದೆಲ್ಲ ಹೋಗಬೇಕು; ಅದರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇನ್ನು ಹೆಂಗಸರು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿ ತಾವೂ ಮನಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ ನರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಹಕ್ಕು ಬೇಕೆಂದು ಹಲವಾರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದು, ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸಿ, ಮುಖಭಂಗವಾಡಿಕೊಂಡು ತಣ್ಣಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ಕೇಳುವದೇನು? ಒಂದು ಕೈ ನೋಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅಹ್ವಾನವಿತ್ತೇ ಸದಸ್ಯಳಾಗಿದ್ದಳಾಕೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯಾಕೆ ಗರತಿ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗರತಿಯೇ ಸರಿ; ಗಂಡನೇ ದೇವರು, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದವಳು; ಆದರೂ ಉಳಿದವರಂತೆಯರ ಸೆಳವಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಹೊತ್ತು ಬಂತಾಗ ತಮ್ಮ ಧೋರಣಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವಂತೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಒಂದಿನಿತು ವರ್ತಿಸುವುದು ಮಾಡಿ, ಗೆಳತಿಯರು ಅನ್ನುವ ಮಾತಿಗೊಂದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯವಳೇ ಸಿನಾರಾ-ಕ್ರಿಸ್ತನ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಆಕೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಲಿಕ್ಕೆ ಉಳಿದವರಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯವತಿಯೂ ಅಲ್ಲ; ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ; ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಬಂದಾಗ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ! ಎಂಥ ಕವಿತೆ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಆಕೆಗೇ ಗೊತ್ತು! ಆದರೂ ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಬಗೆಗೆ

ಬಹಳವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಮ್ಮೆ ಆಕೆಗಿದೆ; ಅವನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಒಬ್ಬ ಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಳು. ಇನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯದ ಮಾತು ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅಕೆ ಕುರೂಪಿ; ನಂದಿಯಕೋಲಿನಂತೆ ಉದ್ದವಾದ ಸೊರಗಿದ ದೇಹ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಗೂಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣು, ಒಳ ಸೇರಿದ ಗಲ್ಲು; ಏರುಬಾಚಿದ ಕೂವಲು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕೆಯ ಕುರೂಪತ್ವದ ಸೊತ್ತುಗಳು. ಆದರೆ ಅವರು ಐವರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೂ ಒಬ್ಬ ಮಷ್ಯಳು! ಕ್ರಿಶ್ಚನ್‌ಗಳೆಂದು ಇದ್ದರೂ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದವು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ತಳಹದಿಯಾದ ದಯೆಯು ಆಕೆಯ ಜೀವನಸುರಾಗಿತ್ತು! ' ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರ ಮಕ್ಕಳು!' ಎಂಬ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯ ನುಡಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಗಂಡಸರು ಹೆಂಗಸರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿರಲಿ, ಅಕೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮ, ಸತ್ಯ, ನಂಬುಗೆಗಳೇ ಆಕೆಯ ಬಾಳತಡಿಗಲ್ಲುಗಳು; ಆಮದರಿಂದ ಏನಾದರೊಂದು ನೆನಪಾದ ಗಂಡುಜನ್ಮದ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಇತರ ಸದಸ್ಯೆಯರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಇನ್ನಿಂತು ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ನಿಷ್ಕರವಾದಿ: ನಿಷ್ಕರವಾದಿ ಹೇಗೆತಾನೇ ವ್ರೂಗತುತಿವಾಡಬಹುದು? ' ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ದೊರೆಯಬೇಕು ' ಇದೇ ಆಕೆಯ ಹಂಬಲು.

ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಬಿತ್ತರವಾಗಿತ್ತು. ಜನ ಹಿತದ ಕಡೆಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಲಕ್ಷಹಾಕಬೇಕಿತ್ತು; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರ ನೇಮ-ನಿತ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಜನ ಜೀವನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಅವಶ್ಯಕಗಳಾದ ಒತ್ತಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಂಡಲ, ಚರ್ಚಾಕೂಟ, ವಾಚನಾಲಯ, ಪ್ರಕಟನಾಯೋಜನೆ-ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಂಘದ ಮುಂದಿದ್ದವು; ತಮಗೆ ನೀಗದಿದ್ದರೂ, ಅ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಳಿನಿ, ಸರೋಜ, ಚಂಚಲೆಯರು ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ, ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಖಾತೆ

ಗಳೆರಡು ಗರತಿ ಮತ್ತು ಸಿಮಾರಿಯರಿಗೆ ದೊರಕಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ಸಂಘದ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭರಾಗಿದ್ದ ಗಂಡುಗಳು ಒಂದರ ಮುಖ ಇನ್ನೊಂದು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು; ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವೂ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ದೊರೆ ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಹೆಂಗಸರು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು; ಯಾರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ರೇನು? ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಮುಖ್ಯ; ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೇನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ? ಹೊರಗೆ ಇದ್ದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿ?' ಮುಂತಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವ ವಿಶಾಲಹೃದಯಿಗಳಾದ ನೀಲರಾಜ, ಪದ್ಮನಾಭ ರಿಬ್ಬರು ಅವರ ಸಾರ್ಯವಾವುದಕ್ಕೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಗೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಅವರಲ್ಲಿ ತಲೆತಿರುಕನೆಂದೆ ರರಭನೊಬ್ಬನು ಒಂದಿನಿತು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯೂ ಅಹುದು; ತನ್ನ ಸ್ಥಾನ ಇತರರು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರೆ ಒಂದಿನಿತು ಕೋಪ; ಮೇಲಾಗಿ ಅಡಿ ಗಡಿಗೆ ಆಗುವ ಅಪನಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಮರ ಅನನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದವರು ನೀಲರಾಜ, ಪದ್ಮನಾಭ, ರಾಜ ಶೇಖರ, ಮುಕುಂದರು ಒಂದು ತರಹದ ಮನುಷ್ಯರು; 'ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡೋಣ'ವೆನ್ನುವದೇ ಅವರ ಮನದಿಚ್ಛೆ!

ಉಳಿದುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಾನದ ಆಯ್ಕೆ! ಸಂಘದವರು ಹೊರ ಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ 'ಸಂಪಾದಕ (ಸಂಪಾದಿಕೆ)' (ಯ)ರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುವದು ಅದಕ್ಕೂ ಚಂಚಲೆ ಆಲೆ ಮಾಡಿದಳು. ಸಿಮಾರಾ ಚನ್ನಾಗಿ ಕೈರುಗಾಡಿಸಿದಳು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿ ಚಂಚಲೆಯದಲ್ಲ. ಎದೆ ಸೀಳಿದರೆ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳಿಲ್ಲ; ಸಾಹಿತ್ಯ ವೆಂದರೇನೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲ; ಅಂಥವಳಿಗೆ 'ಸಂಪಾದಿಕೆ'ಯಾಗಬೇಕೆ ತ್ತಂತೆ; ಸಿಮಾರಾ ಆಕೆಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಯ್ದು ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಲೆ ಬಿಡು ಸದಸ್ಯರು ಕೆಲಸಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ತಾನು 'ತನ್ನ ಸವಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀ ನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವೆ' ನೆಂದಳು; ಆದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ನಿಲ್ಲಲು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮುಕುಂದ. ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವನು; ಈಗಾಗಲೇ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ; ಎಷ್ಟೋ ವರುಷ ಸಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿರುವಾಗ 'ಶೈಬರಹ'ದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ

ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೂ ಈಗ ಸಂಪಾದಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ತುಂಬಾ ಇಚ್ಛೆ; ಆದರೂ ನೋದನೋದಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಸುಮ್ಮನೇ ವಿರೋಧವನ್ನೇಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಬುವುದು? ಅವಿರೋಧವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು; ಒಟ್ಟಾರೆ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಸಂಪಾದಕನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದವರು ಐದು ಸದಸ್ಯರು—ರಾಜಶೇಖರ, ನೀಲರಾಜ, ಪದ್ಮನಾಭ, ಶರಭ ಮತ್ತು ಸಿವಾರಾ. ಮುಕುಂದನ ನಾಮಪತ್ರ ಕೊಡಿಸಿದರು. ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಬಹುಮತವಾಗುವಂತಿದ್ದರೂ ಚಂಚಲೆ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

* * * *

“ ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಎದುರಾಳಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸೋಲುವಂತಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಾನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ”

“ ಈ ರೀತಿ ಮೋಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಯಾರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು? ” ಖನ್ನನಾದ ಪದ್ಮನಾಭ ನುಡಿದನು.

“ ನಾನು, ರಾಜ, ಶರಭ ಮೂವರು ಸೇರಿಯೇ ಮತಹಾಕದ್ದೇನೆ.... ಇನ್ನು ಉಳಿದವರು ನೀಲರಾಜ ಮತ್ತು ಸಿವಾರಾ ”

“ ಸಿವಾರಳ ಬಗೆಗೇ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತ.... ” ಪದ್ಮನಾಭನು ಮಾತು ಮುಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಿದನು.

“ ಸಿವಾರಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಆಕೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾಳೆ; ಮೇಲಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಮತಕೇಳಲು ಚಂಚಲೆ ಬಂದರೆ ನಿರ್ಧಾರ ಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಡುವೆನೆಂದು ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾಳೆ; ಮೇಲಾಗಿ ನಾನೇನು ಕಡಿಮೆಯವನೇ? ನಿನ್ನ ಸಂಜೆಗೆ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಸಲ ಕೇಳಿದೆ. ಆಗ ಆಕೆ ಆಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದಳು. ”

“ ಏನು ನೀಲರಾಜ ಮೋಸ ಮಾಡಿದನೆಂದು ನಿನ್ನ... .. ”

“ ನೀಲರಾಜನ ಸ್ವಭಾವ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ? ಅವನೆಂದೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಯಾರು ? ”

“ ಸುಮ್ಮನೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ವ್ಯರ್ಥ ಸಂಶಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ” ಮುಕುಂದ ಸೋತು ನುಡಿದನು.

“ ನೀಲರಾಜ—ಸಿಮಾರಾ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮೋಸ ಮಾಡಿರಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು. ಬಿದ್ದವು ನಾಲ್ಕುಮತ! ನೀಲರಾಜ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ-ಸಿಮಾರಾ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠ ಹೆಣ್ಣು! ಮಾತುಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ತಲೆಹೋದರೂ ಅಳಕುವವಳಲ್ಲ ! ”

“ ಏನಪ್ಪಾ ನನ್ನ ದುರ್ಧೈವ! ಆಕೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪಮಾನವಾಗಬೇಕಿತ್ತು ಇಷ್ಟೆ ! ” ಮುಕುಂದ ತಲೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು.

“ ನಮ್ಮದು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಬಹುಮತವಾಗುದೆಂದೇ ನಾನು ಇಂದಿನ ಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದೆನಲ್ಲವೇ? ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಏದು, ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮತಗಳು ಬೀಳುವವೆಂದೇ, ನಾನು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ನನ್ನ ಬಂದು ಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದೆ; ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ನಾನಾದರೂ..... ” ಪದ್ಮನಾಭ ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದನು.

“ ಎಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಅಪಮಾನದ ಕಾಲ ! ” ಮುಕುಂದನಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಸ್ಥೈರ್ಯವೇ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ; ತಲೆ ಹಿಡಿಸುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದನು.

‘ ಇದ್ದ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಕದ್ದವರಾರು ? ’

ಅಂದು ಇಡೀಯ ಇರುಳು ಮುಕುಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎರಡು—ನೀಲರಾಜ ಮತ್ತು ಸಿಮಾರಾ. ಯಾರೂ ಅವನಿಗೆ ಮೋಸಗಾರರಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಲವು ಸಲ ನೀಲರಾಜನನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು; ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವನು. ಸಿಮಾರ

ಕಂತೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು
 ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದ ಹೆಣೆನ ಎದುರಾಳಾಗಿ ಸೋತದು ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಅಷ್ಟು
 ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ವರಿಂಬವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮೋಸ ಮಾಡಿದರಲ್ಲಾ
 ಎಂಬುದೇ ಅವನ ವ್ಯಥೆಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾಯಿತು; ಹಲವು ಸಲ ' ಇಬ್ಬರೂ
 ನಿರಸರಾಧಿಗಳು; ಯಾರೂ ಮೋಸಮಾಡಿಲ್ಲ; ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾ
 ಗಿರಬೇಕು ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಬಿಡುವದು. ಆದರೆ? ಸ್ವತಃ ಪದ್ಮನಾಭನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷ
 ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಿದಾನೆ; ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳೂ
 ಅವುಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿವೆ; ಮುಕುಂದನಂತೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದ ಹಾಕೆ
 ಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದ್ದಾನೆ. ನಾಲೈ ನಾಲ್ಕು! ಮೂರು
 ಮಸಿಯಿಂದ ಹಾಕಿದವು; ಒಂದೇ ಒಂದು ಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಹಾಕಿದ್ದು ಒಂದೇ
 ಪೌಂಟಿನಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಮುಕುಂದ. ರಾಜಶೇಖರ, ಶುಭರು ಕತ್ತರೆ ಹಾಕಿ
 ದಾರೆ ಇನ್ನು ಪೆನ್ನಿನಿಂದ ಹಾಕಿದು; ಸಿಮಾರ - ಆಕೆಯೇ ಮೂರು
 ಬಂದು ಬಿಡುವಳು-ಅಲ್ಲ-ನೀಜರಾಜ-ಅವನ ಮತ ಮುಕುಂದನ ಮೈತ್ರಿ
 ನೆನೆದಾಗ ಅವನೂ ಬಂದು ಹೋಗುವನು-ಮುಕುಂದನಿಗೆ ಅವರೇದ್ದರಲ್ಲಿ
 ಯಾರು ಮೋಸಗಾರರೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ;
 ಕ್ರಮೇಣ ಅವನ ದುರ್ಬಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಆಧೋಗತಿಗಳಾಯಿತು; ಅವ
 ರೀವರೂ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಮೋಸಗಾರರಾಗಿ ಕಂಡರು. ಯಾವ ಬಗೆಯಾಗಿ
 ಅವರ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾನಾಬಗೆಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದನು.
 ಅವನು ಮಲಗಿದ್ದುದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಲ್ಲ; ಕಾದ ಹಂಚಿನ ಮೇಲೆ; ಸದಾ
 ಉರುಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು-ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಭಂಜಿಗಳು ಬಾರಿಸಿದವು!
 ಅಗಲೇ ಎದ್ದುಹೋಗಿ ನೀಲರಾಜನನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಡು ಕೆನ್ನಿಸಿತು; ಹಾಗೆಯೇ
 ಎದ್ದನು. ನೀಲರಾಜನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಗಿದನು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯ
 ಲಿಲ್ಲ; ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಅವನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಒಳಗಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದಳು.
 ಅವನು ಅಂದು ಅಗತ್ಯ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಂಜೆಗೇ ಪರಲೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ
 ದ್ದನು; ಆದನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲ ಮುಕುಂದನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಿದ್ದನು.
 ಆದರೆ ಮುಕುಂದ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಅವನೇ
 ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಬಾರದೆ, ತನ್ನ

ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ 'ಇಲ್ಲ' ವೆಂದು ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಕುದಿಯುತ್ತ, ರೋಷ. ಕಾರುತ್ತ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದನು; ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿಸಿತ್ತು ! ಅವನು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಪದ್ಮನಾಭ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ತುಂಬಾ ಮನನೊಂದಿತ್ತು ! ನಿದ್ರೆಯೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಕುಂದನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಮುಕುಂದ ನೀಲ ರಾಜನ ಬಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟಿ ರೇಗಿ ಒದರಾಡಿದನು. ಮುಕುಂದನಿಗೂ ನಿಜ ವೆನಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೋಳಿ ಕೂಗುವದಕ್ಕೂ, ಪದ್ಮನಾಭನು ಬಾಯಿಬಿಡುವದಕ್ಕೂ ಗಂಟೇ ಬಿತ್ತು.

“ ಯಾರನ್ನು ನಂಬುವದು ? ? ”

* * * *

ಮುಕುಂದ ನೀಲರಾಜನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಆದರೆ ನೀಲರಾಜ ಎರಡು ದಿನ ಊರಿಗೆ ಹೋದವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬೇಕೆಂದೇ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತರ್ಕಿಸಿದರು. ಅಂದೇ ಸಿನಾರಾ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೊಟ್ಟು, ' ತನಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಾದುದರಿಂದ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟಿ ರುವೆ. ದಯವಿರಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ನಳಿನಿ, ಚಂಚಲಿ, ಗರತಿ, ಸರೋಜಯರು ತುಟಿ ಪಿಟ್ಟಿನ್ನದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧ ರಾದರೂ, ಮುಕುಂದ, ಪದ್ಮನಾಭ, ರಾಜಶೇಖರ, ಶರಭ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿಲ್ಲ; ಸಧ್ಯ, ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಿದ್ದರೆ ಕೆಲದಿನ ರಜೆಸಡೆಯಲಿ, ನಂತರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ವಾದಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಪದ್ಮನಾಭ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಬಂದನಂತರ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ದೆಂದು ತೀರ್ನಾನಾಯಿತು.

* * * *

ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನೀಲರಾಜನನ್ನು ಮುಕುಂದ ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ; ನೀಲ ರಾಜ ಬೇರೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದಕ್ಕೆ ಗೆಳೆಯ

ನೊಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೋಗಿ ಅವನ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಸದ್ಮನಾಭ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಒಡೆದ ಓಲೆಯೊಂದನ್ನು ಮುಕುಂದನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟನು. ಮುಕುಂದನು ಓದಲಾರದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಓದಿದನು.

‘ ಚರ್ಚ ’ ರೋಡ

ಮೇರಿ ಮಹಾಲ

ದಿ ೨-೧-೮-೪೭

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸದ್ಮನಾಭ !

ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ತ್ತದೆ; ಚನಾವಣೆಯು ನಡೆದಂದಿನಿಂದ ನಾನೊಂದು ತೆರನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿದರೂ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ದುಃಖಿತೆಯೇ ಆಗುತ್ತ ನಡೆದಿದ್ದೇನೆ; ನನ್ನ ಅಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹತ್ತಿದೆ; ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದೆಂದರೆ ಅದರ ಹಬ್ಬುವಿಕೆಗೆ ಸೌದೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆ! ಅಲಕ್ಷಿಸಿವಲ್ಲಿ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮಮಾಡಿಬಿಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಅರ್ಧ ಬೆಂದುಹೋಗಿದ್ದೇನೆ; ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬೆಂದುಹೋಗಿ ಬಿಡುವ ಮೊದಲು ತಪ್ಪು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ತ್ತದೆ.

ನಾನು ಮುಕುಂದರಾಯರಿಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ! ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಂತಹ ಆತ್ಮವಂಚಕಳು ಬೇರೊಬ್ಬರು ಸಿಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!! ನಾನೇ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿರುದ್ಧ ಚಂಚಲಿಯ ಎಂದು ರಾಳಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ; ಮಾತುಕೊಟ್ಟಿ; ಏಸುವಿನ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಭರವಸೆಯ ನಿತ್ತೆ! ಆದರೆ ಆವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು? ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗಿನ ನನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾವ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟಿ? ನನ್ನ ಸತ್ಯ-ಸಂಧತೆ ಲೋಕದ ಸುಡಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ‘ ಬೈಬಲ ’ನ್ನು ಒಂದೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ತುರಿ ಒಗೆದೆ; ಧರ್ಮವೀರ ಏಸುವಿನನ್ನು ಧೀಕರಿಸಿದೆ.

ಮೈಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಈಗ ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ; ಬಯಸಿ ಸಡೆದ ಬೇಗೆ ಹೇಗೆ ವಾಸಿಯಾದೀತು? ಒಬ್ಬರನ್ನು ವಂಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರ

ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮುಖನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ನಡೆಯುವದು ಆಗದಮಾತು ! ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ರೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ ? ' ಕಳ್ಳರಜೀವ ಹುಳು ಹುಳು ಅನ್ನುವದಂತ ' ಈಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ, ಅವರು ಎಂಥ ಮಹತ್ವಾ ಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೆಂಬುದು ! ಒಂದು ಮತಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲೂ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆಯ್ಕೆ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೂ ಅವರೇ ಸೂಚಿಸಿದರು; ಅದರ ವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಳಕುವದಿಲ್ಲವಂತೆ; ನನಗೆ ಬೇದವಾಗುವದಿಲ್ಲವಂತೆ; ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನೇ ನೋ ಕಳಿಸಿದೆ; ಕಲಕಿದ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ! ಗಾಯಗೊಂಡ ಹೃದಯ ಮಾಯಲಿಲ್ಲ !!

ನಾನಿಷ್ಟು ನೀಚ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವೆನೆಂದು ನನಗೂ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಾದರೂ ಅಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಆಡಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಅಳುಕಿ ಅಂಜಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಜಾತಿಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹಿಡಿದಾದರೂ ನಿಮಗೆ ವಂಚನೆ ಮಾಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು-ನಿಮ್ಮದು ಗಂಡಸುಜಾತಿ-ಅವರದು ಹೆಣ್ಣು ಜಾತಿ; ' ನಾನೂ ಹೆಣ್ಣು-ನನ್ನ ಜಾತಿಯ ಅಭಿಮಾನ ನನಗೆ ಬೇಡವೇ ? ' ಫೂ ! ಎಂಥ ಹೇಸಿ ಭಾವನೆಗಳು !! ನನ್ನ ಬೆಲೆ ಅಷ್ಟೇ ರೂಪಾಯಿಗಳೇ ? ಒಂದು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಸೀರೆ ನನ್ನ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಯಿತೆ ?— ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಂಚಿಸಲಿಲ್ಲ ! ಮೋಸಮಾಡಲಿಲ್ಲ !! ನಂಬಿ ಕೊರಳ ಕೊಟ್ಟವರ ಕುತ್ತಿಗೆ ನಲುಮೆ ಒಲುಮೆಗಳ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಯ್ದೆ ! ' ಘಾತಕಿ 'ಯೆಂದು ಇನ್ನೆಂಥವರಿಗೆನ್ನ ಬೇಕು ? ಚಂಚಲೆಯ ಹೆಸರಿನ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಮಸಿಯ ಕತ್ತರಿ ! ಮುಕುಂದರಾಯರ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಉಕ್ಕಿನ ಕತ್ತರಿ !! ಮತ ಹಾಕುವಾಗ್ಗೆ ನೀವಾರೂ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ನನ್ನ ನೀಚ ಹೃದಯದ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಕತ್ತರಿ ಹಾಕಲು ಕೈ ಎಳಲಿಲ್ಲ; ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಪೆನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಜಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿತ್ತು ! ನಳಿಸಿ ಎತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಳು; ಮುಖ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತ್ತು ! ಕತ್ತರಿ ಹಾಕಿದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮಂಜಾಗಿ ದ್ದವು—ಅಸತ್ಯವಲ್ಲ; ಯಾರು ಆರಿಸಿಬಂದರೆಂಬದು ನನಗೆ ಆಗ ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ-ಆದರೂ ಖಂಡಿತ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಕುಂದರಾಯರು ಬಿದ್ದರೆಂದು;

ನಿನ್ನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಚರ್ಚೆಗೆ ಹೋದೆ; ಆದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು; ಪಾದ್ರಿಗಳು ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ; 'ಏಸುವಿಗೆ ಇಂಥ ಕೃತಘ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರನ್ನೆಂದೂ ಕ್ಷಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ವೆಂದು ಖಡಾಖಡಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು—ಹಿಂದೆ ಶೀಲ, ಮರ್ಯಾದೆ ತೊರೆದು ಅನೀತಿಗೆಳಿಸಿದ ಎಷ್ಟೋ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ ಅವರು ತುಟಿಬಿಚ್ಚದೆ ಮನ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಏಸುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ವಂಚನೆ'ಗಿಂತ ಹಿರಿದಾದ ಅಪರಾಧವಾವದೂ ಇಲ್ಲವಂತೆ! ಅವನೇ ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಮನ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ?

ಅಯ್ಯೋ! ಈ ವಂಚಕ ಇಷ್ಟು ಉದ್ದವಾದ ಓಲೆಯನ್ನು ನೀವು ಓದಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವಿರಾ? ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಬೇಡಲಿ?—ಇಲ್ಲ ಏನನ್ನೂ ಬೇಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯೋಗ್ಯಳಿಲ್ಲ..... ಇನ್ನೂ ಏನನ್ನೋ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ..... ಬರೆಯಲಾರೆ..... ಬರೆಯಲಾರೆ!

ಚಂಡಾಲಿನಿ—

ಸಿವಾ

ಪತ್ರ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಮುಕುಂದನಲ್ಲಿ ಆಕೆಸು ಬಗೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಪುರಸ್ಕಾರ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳೂ ಉದ್ಭವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪತ್ರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡೇ ಭರದಿಂದ ನೀಲರಾಜನನ್ನು ಅಪ್ಪಿದನು; ಎಂಡು ಹಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ನೀಲರಾಜನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಮುಕುಂದನ ಕಂಠ ಬಿಗಿದು ಹೋಗಿತ್ತು.

“ ನೀಲಾ, ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕಪ್ಪಾ! ನಿನ್ನಂಥವನ ಮೇಲೆ ನಾನು....” ಕೂತುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಮಗುವಿನಂತೆ ನೀಲರಾಜನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೊಗವಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದನು; ನೀಲರಾಜನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು; ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನವನು!

ಇಪ್ಪತ್ತಾರು!!

೧

ಕತ್ತಲೆ ಮುತ್ತುವದರಲ್ಲಿತ್ತು! ಎಲ್ಲರೂ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮರುಳ ಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನವರೇ ಆಗಿದ್ದರು! ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಗರ ಬೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿತ್ತು! ಕಪ್ಪಾಗಿ ಮಲಗಿದಂತಿದ್ದ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೆರೆಗಳು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹಾಲಿನಂತೆ ಏರಿ ಇಳಿಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಪಡುವಲ ಬಾನುವೆಣ್ಣು ಸಂಧ್ಯೆಯ ಚಿಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೆಂಪಡರಿದ್ದಳು! ದೂರದ ದ್ವೀಪದ ಮೇಲಿನ ಟಿಂಗಿನ ಗಿಡಗಳು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ನುಣ್ಣನೆಯ ಉಸುಕು ದಂಡೆಗುಂಟೆ ಹಾಸಿತ್ತು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನರು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಚಿಕ್ಕಂದದಿಂದ ಹರಬೆಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು; ನಲ್ಲನಲ್ಲೆ ಯರ ಒಲುಮೆಯ ಮೆಲುಮಾತಿನ ಗುಲ್ಲು ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು; ಚಿಂದಿಯನ್ನು ಉಟ್ಟ ತಿರುಕನೊಬ್ಬ ಹೆರುಕುಮುರುಕು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ 'ತಾನು ಎಂಟು ದಿನಗಳಿಂದ ಊಟವಾಡಿಲ್ಲ! ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸು ದೇವರು!!' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತ ಸಾಗರತೀರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿನ; ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿ, ಹೃದಯಬಿರಿದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಅವನ ಕೂಗು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿಸಿದ ಕೆಲವರು ಕೇಳಿಸದವರಂತೆ ನಟಿಸಿದರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಗದ್ದರಿಸಿದರು. ಆತ ನಿರಾಶನಾಗಿ ಸೋತು ಒಂದೆಡೆ ಕುಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಜೋಲೆಹೊಡೆಯುತ್ತ ಎದ್ದು ನಿಂತನು; ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕಸುವು ಸಾಲದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ—'ಫೊಪ್ಪನೆ' ಬಿದ್ದನು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು, ತಾನು ಬಿಮ್ಮದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನೋಡಿದಾರೆಯೇ ಎಂದು ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣು ರಳಿಸಿದನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಉಸುಕಿನ ಕಿರು ದಿನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ತನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೊರಗಿ ಕರಗಿ ಕುಳಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು; ಆತನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ದುಃಖದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖ ಅಲ್ಲವೆನಿಸಿತು. ಒಂದೇ ಒಂದು ದಿವಸ ತನಗೆ ಅನ್ನ ದೊರೆತಿಲ್ಲ! ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದು

ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮರುದಿನದವರೆಗಾದರೂ ಜೀವಂತನಾಗಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು! ತಿರುಕನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯಿಟ್ಟಾಗ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು. ಕೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿದನು. ಏನಿತ್ತು? ಕೊನೆಯ ಬರೀಯ ಎರಡಾಣೆಯ ಚೂರು! ಸಂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಚಹಕುಡಿಯ ಬೇಕೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಗ ಅದರ ಅನುಶ್ಯಕತೆಯೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ತಿರುಕನು ಕಡಾರವನ್ನು ಕಂಡ ಕಡುಬಡವನಂತೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ತಾನು ನಂಬದೆ ಬಾಗಿ ಮಾಯವಾದನು ತ್ವರೆಯಿಂದ. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವರೋ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಕತ್ತಲು ದಟ್ಟವಾಯಿತು! ಆಗಸವೆಲ್ಲ ಮುಗಿಲುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು! ಮುಂಗಾರಿಯ ಮೋಡಗಳು ತೇಲಿಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಂದೆದ್ದು ತೆರಳಿದರು; ಸಾಗರದೇವಿಯು ಬೋರ್ಗರೆದು ಅರ್ಭಟಿ ಸುತ್ತಿದ್ದಳು—ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೆಂದು ಎದ್ದುನಿಂತಿತು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ! ಹೊರಳಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಆ ತಿರುಕನು ಸಾಗಿಹೋಗುವದು ಕಾಣಿಸಿತು; ಮನವು ಅವನ ಬಗೆಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿತು. ಆದರೂ ಆ ತಿರುಕನು ಅಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿದ ಸರಿಯಾದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು! 'ತನ್ನ ದೇ ತನಗೆ ಹಾಸಲು ಹೊದೆಯ ಲುಂಟು ಅನ್ಯರ ಚಿಂತೆ ತನಗೇಕಯ್ಯಾ' ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದವು. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಬುವವಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಥಸಾವಿರ ಮೈಲು ಪ್ರವಾಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಅವನ ಗುರಿಯಾದರೂ ಏನಿತ್ತು?.....ಗುರಿಗಳೊಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲುಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹೊತ್ತು ರೇಲೈ ನಿಲ್ದಾನಿಗೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟವು! ಆಗಲೇ ಪುಣೆಯ ಪ್ಯಾಸಿಂಜರ ಬಂಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಏರಿ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟನು! 'ಟಿಕೆಟ್?' ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಕ ಕೇಳಿದಾಗ 'ಎಲ್ಲಿಗೆ' ಎಂದು ಅವನೇ ಕೇಳಿ, ನಂತರ ಮೈತಿಳಿದು ತನ್ನ ಹತ್ತರ 'ಟಿಕೆಟ್' ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ 'ಎಕ್ಸೆಸ್' ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕತ್ತೇಳು ರೂಪಾಯಿ—ಹತ್ತಾಣಿ—ಆರುಪೈಗಳನ್ನು ಅವನ ಕೈಗಿತ್ತನು ಪರೀಕ್ಷಕನು, ಪಾಕೇಟು ಬಿಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲ ದುಡ್ಡು ಸುರುವಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ,

ಅನಾಕ್ವಾದನು. “ ಇಷ್ಟೇಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ? ” ಎಂದ. “ ಎಷ್ಟು ? ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಪರೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಏನು ಅನಿಸಿತೋ ಏನೋ ! ರಕ್ಷಕನ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು ! ಅವನ ಬಗೆಗಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ‘ ಎಕ್ಸ್‌ಸಾ ’ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆದು ಉಳಿದ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಲೆಕ್ಕವಾಡಿ ವಾಪಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟನು ! ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಾಕೆಟಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನ ಡಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತನು. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಟಿಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದುದೇಕೆಂಬುದಂತೂ ದೂರು ಉಳಿಯಿತು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಟಿಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ ಕರೆದು ಮುಂಬಯಿ ‘ ಟಿಕೆಟ್ ’ ಇಲ್ಲೇಕೆ ಕೊಟ್ಟರೆಂದು ಅವನ ಕೈಗಿತ್ತನು. ಟಿಕೆಟ್ ಪರೀಕ್ಷಕನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಮುಂಬಯಿ ಅಂದಿರಬೇಕು. ಆ ಟಿಕೆಟ್ ನೋಡಿ ದೊಡನೆಯೇ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದು ಏನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ನಿಲ್ದಾಣವೊಕ್ಕು ಮುಂಬಯಿಗಾಡಿ ಹಿಡಿದನು.

ನಾಲ್ಕುದಿನ ಅದಾವುದೋ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಯಿತು. ತಾನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆಂಬುದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿರುವ ತನಕ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ತನಗೂ ಅರಿಯದ ನಿಗೂಢ ವಿಚಾರದ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗಿತ್ತು ! ಇನ್ನು ಕೇವಲ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುದು ಐದೇ ಐದು ರೂಪಾಯಿಗಳು. ಎಂದಾಗ ಮುಂದಿನ ಹಿಂದಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಎದ್ದವು ! ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ‘ ಮುಂಬಯಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆ ? ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೆ ಯೊಂದನ್ನು ನಂಬಿದ್ದ ಬೇರೆ ! ಎರಡು ದಿವಸ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿದರೂ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಕಡೆಗೆ ಕೆಲಸಗಳಿವೆ ; ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ‘ ರೂಂ ’ ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೇ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ‘ ಇಲ್ಲ ’ವೆಂದಾಗ ಅವರೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದರು. ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ‘ ರೂಂ ’ಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಳಿದುದು ಎರಡೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ

ಗಳು ಮಾತ್ರ! ಇನ್ನು ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿರುವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಬೀದಿಗೆ ಬಂದನು! ಊಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು! ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ತೋಟಹೊಕ್ಕು-ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದರಾಯಿತೆಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕನು- ಕಾವಲುಗಾರರು ಒಳಬಿಡಲಿಲ್ಲ! ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದು ' ಸ್ವಿ ಕ್ಲೋರಿಯಾ ಟಿರ್ಮಿ ನಸ್ ' ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿ ನೂಕಿದನು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದ ಕಾಯುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ. ಮರುದಿನ, ಯಾವದಾದರೊಂದು ಗಿರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೆಣಗಾಡಿದ್ದೂ ಆಯಿತು; ಇದ್ದವರನ್ನೇ ತಗೆಯುವದರಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿರಣಿಯೊಡೆಯನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಕಂಡಿದ್ದು ಆ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ! ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೊರತೆಯಿದ್ದ ಗಿರಣಿ ಅವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ನಿರಾಶೆ ಬಲವತ್ತರವಾಯಿತು; ಕೆಲಸ ಬೇರೆ ಖಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಎಂಟು ಆಣೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಇರುಳು ಕಾಲಬೀದಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ' ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದುದೇತಕ್ಕೇ? ಈಗ ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೇನು? ಮುಂದೆ ಮಾಡುವದೇನು ಉಳಿದಿದೆ? ' ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು — ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಾರುವ ನಾಲ್ಕಾಣೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಡಲೆ ತಿಂದು ನಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಕುಡಿದು ಕಾಲುಬೀದಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿ ಆ ಇರುಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ತನ್ನಂತವರು ಲಕ್ಷ ಜನ ಅಲ್ಲಿ ಮಲಗುವರು. ಮೊದಮೊದಲು ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಪರಾಧವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನದಿನವಸ ಬರೀಯ ಅದನ್ನು ಇದನ್ನು ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡುದಾಗಿತ್ತು! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಹೋಟಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡದ ಹೊರತು ನಿರ್ವಾಹವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಕೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಬರೀಯ ನಾಲ್ಕಾಣೆಗೆ ಊಟ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಇಡೀಯ ರೂಪಾಯಿ! ಇನ್ನೂ ಹನ್ನೆರಡು ಆಣೆಗಳು ಬೇಕು; ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು? ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು! ಅದೊಂದೇ ಆಗ ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು; ಮನಸ್ಸು 'ಅಷ್ಟೊಂದು ನೀಚ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಡ' ವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹೊಟ್ಟೆ! 'ಮಾಡು! ಅದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ' ಎಂದು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ' ಹೆಮಾಲನು ಬೇಕೆ? ' ಎಂದು ಕಳ್ಳ ಮತ್ತು ತಿದ್ದಿದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತ ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೊರಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ. ಪ್ರವಾಸಿಕರನ್ನು

ಕೇಳಿದಾಯಿತು; ' ಸರಿಚಿತರು ಯಾರಾದರೂ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಹೇಗೆ? ' ಎಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಿಟುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ' ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಬರಬೇಕು ಗೊತ್ತಿನವರು? ' ಎಂಬ ಸಮಾಧಾನದ ಕವಚದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಸಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಹಮಾಲನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಹಲವರು ಅವನನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲತನಕ ನೋಡಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದರು. ಒಂದೆರಡು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಯಾವದೇ ಒಂದು ಬೀದಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ' ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯು ಮುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಹವಾಲಿ! ' ಅಂದರು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಬೀದಿ ತಿಳಿಯದು; ಅವರೂ ಹೊಸಬರು! ಹೀಗಾಗಿ ಅದೂ ನಿಲುಕಲಿಲ್ಲ, ಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ! ಊಟದ ಸಮಯ ಸರಿದು ಹೊತ್ತು ಹೋಳಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಎರಡಾಣೆಗಳು ನೆಚ್ಚುವಾದವು. ಕೊಂಚ ಹಸಿವು ತಣಿದಿರಬೇಕು. ಅದಿನವೂ ಕಾಲುಬೀದಿಯೇ ಕಾಯ್ದಿತು; ಇಡೀಯದಿನ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೇ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದು. ' ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ! ' ಉಳಿದುದು ಒಂದೇ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ..... '....ಆ....ತ್ಯ....ಹ....ತ್ಯ!!!' ಯಾವ ಬಗೆಯಾಗಿ ಜೀವಕೂಡಬೇಕೆಂಬ ಬಗೆಯೇ ಇಡಿ ದಿನ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದು! ಬೆಳಗು ಹರಿದರೂ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ, ' ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವದೋ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ನಡೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೇರಬೇಕು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಜೀವ ಹೋಗುತ್ತದೆ ' ಎನಿಸಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದುದೂ ಆಯಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರು, ಪೊಲೀಸರು ಸಶಸ್ತ್ರರಾಗಿ ಕಾವಲು ನಿಂತಿದ್ದರು; ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದುತಂಡ ಜನಜಂಗುಳಿ ಎತ್ತಲಿಂದಲೋ ನುಗ್ಗಿತು! ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬನ ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗತ್ತಿ ಹಾಯಿತು! — ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದನು; ಪೊಲೀಸರ ಗೋಳಿಬಾರು! ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆನೋ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲ— ಕೊನೆಗೆ ಕಡಲತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು— ಇನ್ನೇನು ಧುಮುಕಿ ಪ್ರಾಣಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸುಳಿದಂತಾಯಿತು! ಮತ್ತೆ ತಡೆ!! ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನವಾದುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ತಳಮುಳಿಸಿತು; ಜಪ್ತಿಸಿದನು— ನಿಂತ ಬಂಡೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಜಿಗಿದನು. ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಅಂಜಿದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡನು.

ಆದರೇನು ? ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಲವಾದ ತೆರೆಯೊಂದು ಚಿಮ್ಮಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಹಾಕಿತ್ತು ! ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ಉಸುಕು ! ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲೂ ಬಾರದು !! ಉಪ್ಪು ನೀರಿನಿಂದ ಮೈ ಬಿಗಿಯಾಗಿತ್ತು ; ಹೇಗೋ ಮೂಗಿನೊಳಗಿಂದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದು ಉಸುರಾಡಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು. ಏಳಲು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಮತ್ತೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಜಂಪು ಹತ್ತಿರಬೇಕು. ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಮೂಡಲ ಬಾನುದೇವಿಯ ಬಸುರಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳು ಮೂಡಿದನು. ತಿಳಿಗಾಳಿ ಸೂಸುತ್ತಲಿತ್ತು ! ಕಡಲು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಸಾಗರವನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿದನು. ಯಾರೋ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಜಿ ಅವನೆಡೆಗೆ ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು.....ಅದಾರು ? ಗೆಲೆಯ ಶ್ಯಾಮ ? ಕಣ್ಣೆಟ್ಟು ನೋಡಿದನು. ಅಹುದು ಅವನೇ ! ಅಂದಿಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಎಷ್ಟು ಅಂತರ ! ಅವನೆಷ್ಟು ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ! ಅಂಗಾಂಗ ಗಳು ಎಷ್ಟು ತುಂಬಿವೆ ! ಮಾರುಗೈಯಿಂದ ಅವನೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿಬಂದಂತೆನಿಸಿತು. ಸಾವಿರದ ಒಂಬತ್ತು ನೂರು ನಾಲ್ಕತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಜನವರಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಕಣ್ಣಿಂದ ಕಟ್ಟಿತು. ದಳದಳ ನೀರು ಇಳಿಯಿತು. ಮತ್ತೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಎನಿತ್ತು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ? ಚಂದ್ರಮನ ಬೆಳಕಿನ ರುಳಕೊಂದು ಪ್ರಶಾಂತ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಲಿತ್ತು ! ಗೆಲೆಯನ ಚಿತೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು ! ಅಂದೇ ಅವನಿಗಾಗಿ ವಿಸಾಸ ಲಿರಿಸಿದ ಜೀವನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿರಲಿಲ್ಲ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದರ ಅಪಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ಒಟ್ಟಾರೆ ಅತ್ಯಹತ್ಯೆಯ ವಿಚಾರ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿಂದ ಅಳುಕಿಹೋಗಿತ್ತು ! ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳೂ ಒಣಗಿದ್ದವು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ನಡೆದನು. ಮನೆಯಕಡೆಯ ನೆನಪು ಮೂಡಹತ್ತಿತು ! ಅತ್ತು ಗೋಳಾಡುವ ಅಮ್ಮನ ದೀನ ಅಬಲಚಿತ್ರ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿತ್ತು ; ಹೆತ್ತಮ್ಮನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದ ಪಾಪಿ ತಾನೆಂದು ಕೊಂಡನು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಿಂದ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ ! ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ !! ತಂಗಲು ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಾನ

ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಇಡೀಯ ಇರುಳು ಒದ್ದೆಯಾದ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗರದ ಹಸಿ ಉಸುಕಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಾಳಿಗೆ ಮೈಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಗೆಡಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರವೂ ಏರಿತು !

ಗಾಡಿಗೆ ರೊಕ್ಕುವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆತ್ತಮ್ಮನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಾದರೋ ಅತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಕಾಣುವ ದಿದ್ದರೆ ದೇವರೇ ಕಾಪಾಡಲಿ ! ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಹಾಗೆಯೇ ಗಾಡಿ ಏರಿದನು.

೨

ಆ ದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು !

ಜನವರಿ ತಿಂಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು !!

ಸಾವಿರದ ಒಂಭತ್ತುನೂರಾ ನಾಲ್ವತ್ತುಮೂರನೆಯ ಜನವರಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು !!

ಇಡೀಯ ದಿನವೆಲ್ಲ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ, ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಾಡಿ, ಚೀರಾಡಿ ವೀರಧ್ವನಿ ಬೇರೆ ಕುಗ್ಗಿಹೋಗಿತ್ತು! ಬಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಹಾಗೆ ತಿರುಗಿ ದಣೆದು ಬಿಟ್ಟುದುದರಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿ ಧಳಿಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ ಮೆತ್ತಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ನೆಲವು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಾಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ' ಕ್ಲಬ್ಬ 'ನ ಊಟವೂ ಸೇರ ದಾಗಿತ್ತು! ಆದರೂ ಹೊಟ್ಟೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಹಸಿದಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಕುತ್ತು ತಿಂದು ಭಾರವಾದ ಮನಸ್ಸು ದೇಹಗಳನ್ನೆರಡನ್ನು ಎಳೆಯುತ್ತ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಳಿದುಹೋದನು. ಆಗಲೇ ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಯ ಮೇಲಾಗಿದ್ದರೂ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿದ್ದುದು ಗಣೇಶಖಂಡ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಮೂರನೆಯ ನಂಬರ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ. ಕಾಲೇಜಿನ ವಸತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಾಭಾವವೆಂದು ಕೋಣೆ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರ ಕಾರದವರೇ ಆ ಬಂಗಲೆಯನ್ನು ಭಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಿಯೂ ವಸತಿ ಗೃಹದ ಶಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದರು. ಭವ್ಯವಾದ ಬಂಗಲೆ ! ಬಂಗಲೆ ಮಾತ್ರ

ಸ್ವಲ್ಪ ಹಳೆಯತರದ್ದೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕರಿಯ ಹರಿನಾಳಿಗೆಯಾಕಾರದ ಹಂಚುಗಳನ್ನೇ ಹೊಚ್ಚಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ಆವಾರ! ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಚೊಕ್ಕಟವಾದ ಕೈದೋಟೆ! ಅವನ ಕೋಣೆಯನ್ನುಳಿದು ಎಲ್ಲ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪವಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ಪತ್ತೈದು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಕೋಣೆಗಳ ಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೂರೋ ನಾಲ್ಕೋ ಗೆಳೆಯರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಬಂಗಲೆಯು ಅಖಿಲಭಾರತದ ಚಿಕ್ಕಪಡಿರೂಪವಾಗಿತ್ತು! ನಾಲ್ಕು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರು! ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಕಟ್ಟಾ ಮುಸಲೀಮ ಲೀಗಿನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು! ಒಬ್ಬ ಶೀಖ! ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ, ನಿತ್ಯ ಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಬಡಿಗಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕವಾಯತು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಸಂಘದ ಸೈನಿಕರು! ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ ಅನುಯಾಯಿಗಳು! ಇನ್ನುಳಿದ ಮೂರು ಸಾಲ್ಕು ಜನರು, ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದರೂ, ಒಳಗೊಳಗೇ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಾಡಿ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಅನುವಿದ್ದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪಕ್ಷದವರು! ಒಂದನೆಯ ನಂಬರಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು ಮೂವರು ಗೆಳೆಯರು—ಮೂವರಲ್ಲಿ ವೀರನೇ ಹಿರಿಯನು. ಮೂವರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯವರು—ಆದರೂ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಕ್ಕಳು! ಒಬ್ಬ ವಿಜಾಪುರದವರು—ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಥಣಿಯವರು—ವೀರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೋಟಿಬೆನ್ನೂರಿನವನು. ಅಥಣಿಯ ಗೆಳೆಯರು ತುಂಬಾ ಉತ್ಸಾಹಿ! ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳ್ಳನೆಯ ನಸುಗಪ್ಪಾದ ಕುಳ್ಳ ಆಳು! ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಒಂದಿನಿತು ಮೆತ್ತಗೆ! ತಾನಾಯಿತು; ತನ್ನ ಓದಾಯಿತು. ಪಕ್ಷಪಂಗಡಗಳ ಹೆಚ್ಚಳ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚೀನು! ದೇಶ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ದಾಸ್ಯ, ಕ್ರಾಂತಿ, ಭ್ರಾಂತಿ ಯಾವವೂ ಅವನನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಮಾಲಯ, ಪರ್ವತವು ತನ್ನ ತಾಣ ಬದಲಿಸಿದರೂ ಅವನು ನಾಡಿಗಾಗಿ ನೀರುಣಿಸುವವನಲ್ಲ ವೆಂದು ಅವನನ್ನು ಅರಿತವರು ಯಾರೂ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು! ಬಂಗಲೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ನೂಕಿ ವಿಜಯನು ಒಳಗೆ ಬಂದನು—ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯ 'ಇರುಳು ರಾಣಿ' ಹೂಗಿಡಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧವು ಹೊಂಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಜಿಗಿದು ಹಾರುವ ಹುಲಿಯಂತೆ ಮೂಗನ್ನು ಮುತ್ತಿತು. ಅದಕ್ಕೆ

ಸೌಗಂಧ ಅತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಒಂದು ಅಡ್ಡ ವಾಸನೆ ಸೇರಿದಂತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆ ವಾಸನೆಗೆ ಒಲಿದುಬರುವ ಕಾಳಸರ್ಪದ ನೆನಪು ಮೂಡಿತು. ಮುಂದೆ ಬಂದು ಇನ್ನೂ ಬಂಗಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಎರರಲಿಲ್ಲ; ಬಸವ ರಾಜ—ವಿಜಾಪುರದ ಗೆಳೆಯರ ಹೆಸರು—ಮುಂದೆ ಬಂದು ತೆಕ್ಕೆಹಾರಿ 'ಭೋರೆ' ಎಂದು ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟರು. ಉಳಿದ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರೂ ವಿರುನನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ಉತ್ಸಾಹದ ಚಿನ್ತೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಅನರ್ಥ ಒದಗಿದೆಯೆಂದು ವಿರುನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಕೇಳುವ ಧೈಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ಏನೋ ಕೊರತೆ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅನಿಸಿತವನಿಗೆ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು, ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. "ಶ್ಯಾಮನೆಲ್ಲಿ?" ಶ್ಯಾಮ ಅಥಣಿಯ ಗೆಳೆಯರ ಹೆಸರು. ಬಸವ ತೆಕ್ಕೆಹಾರಿದವನು ಇನ್ನೂ ಅಳುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಕ್ಕುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದನು. ಎಲ್ಲ ಗೆಳೆಯರ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ನೀರೂರಿತು. ವಿರುನಿಗೂ 'ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಅಲಗಿಕ್ಕಿ ತಿರುವಿದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಕೋಣೆಯ ಕೀಲಿ ತೆಗೆದು ದುಃಖಿಸಿ ದುಃಖಿಸಿ ಇಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದನು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮಂಚಗಳು! ಮೂರು ಮೇಜುಗಳು!! ಮೂರು ಋರ್ಷಿಗಳು—ಮೂರು ಪುಸ್ತಕ 'ಸೆಲ್ಫು'ಗಳು! ಒಂದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೊಂದು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡು ತೂಗುಬಿದ್ದ ಮೂರೂ 'ಹ್ಯಾಟು'ಗಳು!—ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳದಿಂಗಳು. ನೀಲಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳನ್ನು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದನು. ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಚುಮುಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವು—ತಿಳಿಗಾಗಿ ತೀಡುತ್ತಲಿತ್ತು. 'ಡಾಂಬರಿ'ನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳನ ಪಡಿರೂವು ಮೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಬೀದಿಯ ಎರಡೂ ಕೆಲದಲ್ಲಿ ಆಲದ ಮರಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಕೆಳಗಿಲ್ಲ ನೆರಳು ಬಿದ್ದು ಆಕಡೆ ನೋಡಿದಾಗ ಭೀತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸನಿಯದ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಣನನು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾವಲಿನವರು ಹೊರಗಡೆಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿ, ಹಿರಿಯಾದ ಡೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಲೆದಿಂಬಿಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಗಿ

ದ್ದರು. ಅದರ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರ ವಸತಿ—ಅದಕ್ಕೆ 'ಚತುಃಶೃಂಗಿ ಸೈನ್ಯದ ಬಿಡಾರ'ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆಚೆಗೆ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಚತುಃಶೃಂಗಿ ಬೆಟ್ಟ. ಬೆಟ್ಟದ ಪಡುವಣ ಕಿಬ್ಬಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಚತುಃಶೃಂಗಿಯ ದೇವಾಲಯ ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕವೂ ಏರಿಹೋಗಲು ಪಾವಟಿಗೆಗಳು—ಒಂದೊಂದೇ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಏರಿ ನಡೆದನು. ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಎಡಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಏರತೊಡಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಏರಲು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕಂಟಗಳು; ಹಿರಿಹಿರಿ ಕೊರಕಲುಗಳು! ಅಸಹ್ಯವಾದ ಬಂಡೆಗಳು! ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೆಳದಿಂಗಳು ಏನೋ ಲಕಲಕ ಕೊಳೆಯಿತು; ಸರಸರ ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು; ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಒಂದು ಮಾರು ಉದ್ದವಾದ ಗೋಧಿವರ್ಣದ ನಾಗರಹಾವೊಂದು ಸಳಸಳನೆ ಸರಿದು ಹೋಯಿತು - ಒಂದು ಚಣ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತನಾದರೂ ಅವನು ಅಂಜಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಒಮ್ಮೆ ಶಿಖರವನ್ನು ಏರಿದ್ದಾಯಿತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿರೂ ಚತುಃಶೃಂಗಿ ಬೆಟ್ಟವು ನಾಲ್ಕು ಶೃಂಗಗಳಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತ ಭವ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತರೆ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಗಣೇಶಖಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಡಾಂಬರು ಬೀದಿ ಅದರಾಚೆಗೆ ಗವ್ವರ್ನರ ಬಂಗಲೆ; ಅದರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಗವ್ವರ್ನರ ಬೆಟ್ಟ. ಕೆಳಗಡೆ ಅವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದ 'ರಿಟ್ರೀಟ' ಬಂಗಲೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಳಬದಿಗೆ ಅವರ ಕಾಲೇಜದ—(ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ)—ಹೊಲ್ಲಗಳು—ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಟ್ಟಡ. ಬೆಳದಿಂಗಳಷ್ಟೇ ಬೆಳ್ಳಗಾದ ಹಿರಿದಾಗಿದ್ದರೂ ಕಿರಿದಾಗಿ ಕಾಣುವ 'ಗುಮ್ಮುಟ'! ಅದನ್ನು ಆವರಿಸಿದ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹಸಿರುಲತೆ—ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದೆ ಶಿವಾಜಿನಗರ ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಖಡಿಗಿ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಜೋಡು ರೇಲು ಮಾರ್ಗ—ತಂತಿಯ ಕಂಬಗಳು! ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಮಳಾಮುಠಾ ನದಿಗಳು ಅತ್ತಲಿತ್ತ ಒಂದನೊಂದು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಒಂದರ ತಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಸುನುನೋಹರ ದೃಶ್ಯ—ಅನಿತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತಿದ್ದ 'ಕಟ್ಟು-ತೋಟ'! ಪುಣೆ, ಎರವಡೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಹಿರಿದಾದ ಪೂಲಿಷ ಕವಾನುಗಳು! ಗವ್ವರ್ನರ ಬಂಗಲೆಯಾಚೆಗೆ ಖಡಕಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸೈನಿಕರ ವಸತಿ! ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ವೇತಾಳಬೆಟ್ಟ—'ಫರ್ಗೂಸನ್' ಬೆಟ್ಟ—ಲಾ ಕಾಲೇಜಿನ ಬೆಟ್ಟ—ಅದರಾಚೆಗೆ ಪರ್ವತಿಬೆಟ್ಟ—ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ದೇವಿಯ

ಬೆಳ್ಳನೆಯ ದೇವಾಲಯ—ಅದರಾಚೆಗೆ, ಅನತಿದೂರದಲ್ಲಿ ಆಗಸವು ಕ್ಷಿತಿಜವನ್ನು ಚುಂಬಿಸುವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗಡಬೆಟ್ಟ! ಕೆಳಗಡೆ ಪುಣ್ಯಪತ್ತನ! ಕಪ್ಪಾಗಿ ತೋರಿಬರುವ - ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಳಿಸುವವರಿಗೆ ತೋರಿಬರುವ ಸೌಧ, ದೇವಾಲಯಗಳು! ಸುತ್ತಲೂ ಪಟ್ಟಣದ ವೈಗಾವಲಿಗೆ ನಿಂತಂತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ಕೆಂಪು ಹಂಚಿನ ಛಾವಣಿಗಳು! ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಥೇರಿಗಳು!! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಸಪಾಟಾದ ಬೆಟ್ಟದ ಶಿಖರದ ಮೇಲಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿದರೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು- ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯು ಮೊನೆಯಾಗಿರದೆ, ಸಪಾಟಾಗಿದೆ. ವಿಶಾಲವಾದ ನಾಲ್ಕಾರು ಎಕರೆ ಬೈಲು! ಮಾನವನು ಬೇಕೆಂದೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಂತೆ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೀರು ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಒಂದು ನರಿಯ ಕೂಗು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೇಲಿಬಂತು. ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ದೂರದೂರ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ಮಾಡಲಕಿಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು. ಕೆಳಗಡೆ ಇಳುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರ ಬಿಳಿಯ ಥೇರಿಗಳು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಪೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ನಾಯಿಯ ಕೊಡೆಯಂತೆ ಕಂಡವು— 'ರೆಡಿಯೋ' ಒಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಸ್ರಾರು ಗುಡಿಸಲುಗಳು! ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮಟ್ಟಿಯ ಮಾರುಗಳು! ಭಾರತದ ದೀನ ದಂದ್ರರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕನ್ನಡದೇಶದಿಂದ ಕುಲಿಹಾಲಿಗೆಂದು ಬಂದು ನಿಂತ ಕಾರ್ಮಿಕರಾದ ಒಡ್ಡರುಗಳು. ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಬ್ಬರು ನೆಲಸಲೂ ಚಿಕ್ಕವುಗಳಾದ ಕಿರಿ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗುಡಿಸಲು ಎತ್ತರವಾಗಿರಲೂ ಬೇಡವೇ? ಅಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಅವರ ಬಾಳು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳೇ ಮುದುಡಿಹೋಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರಕಾರದವರು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವದಕ್ಕೆಂದು 'ಕೋಳಿ ಫಾರ್ಮ್'ದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಕೋಳಿ ಗೂಡುಗಳು ಆ ಗುಡಿಸಲುಗಳಿಗಿಂತ ನೂರುಪಟ್ಟು ಜನ್ನಾಗಿವೆಯೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ನಂಬುಗೆ ಸಾಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದೆಷ್ಟೋತೆರನಾದ ಚಿಂತೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದು ವಾಗ! ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಉರಿಯು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ಕಡೆಗೆ 'ಸುಡವೆ ಕಾಡು' ಇರುವದೆಂದು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆ ಬೆಂಕಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿನಾಡಿ ಬಿಡುವ ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ತೋರಿತು; ಉಸಿರು ಮೆಲ್ಲನೆ

ಆಡಲನ್ನುವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಮಂಜುಗಟ್ಟಿದಂತೆನಿಸಿದವು. ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳು ಮಾಯವಾದವು; ವೃಶ್ಚಗಳು ಹಿಂದೆಗಿದವು. ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದಾಗ ಆದೊಂದೋ ಬಿಂಕಿಯ ರಾಶಿ! ಅದರ ಮೇಲೆ.... ' ಗೆಳೆಯ... ಶ್ಯಾ.....ಮನ ಶ....ವ ' ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟನು. ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಆಗ ಚಂದ್ರಮನೂ ಬಳಿಸಾರಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ಗಳೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಯಿಸಲು ತನ್ನ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಸೀರಿಯ ಸೆರಗನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಶಾರಾಣಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿಯೂ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತು ಅತ್ತು ಅವನೇ ಸುಮ್ಮನಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಶ್ಯಾಮನ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಗಳು ಚಲನ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ರಜತ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡುವ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ನಿಂತವು.

“ ಭಾರತೀಯರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ !..... ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ !!..... ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು !!!..... ಪ್ರೇಮಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ..... !”

ಅವನ ಕೊಠೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೆಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕೊನೆಯ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪ್ರೇಮಗಳಿಗೆ ಯಾರು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕು? ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಕೆಗೆ ನಾಳೆಯೋ, ನಾಡದೋ ಈ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅವಳ ಗೋಳಾಟವನ್ನು ಯಾವ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವದು. ಇನ್ನು ' ಭಾರತೀಯರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ. ' ' ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ' ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೋರಾಡಬೇಕು! ಗೆಳೆಯನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣಗಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಆತ್ಮಾರ್ಪಿಸಲು ಸಿದ್ಧ ರಾಗಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು! ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ' ಸೆಲೆಮನೆ, ಶಿಕ್ಷೆ, ದಂಡ, ಲಾಶಿ ಎಟು, ಗುಂಡಿನ ಹೊಡೆತ! ' ಇವೇ ಉಡುಗರೆ!! ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನದ ಗಂಧವೂ ಇಲ್ಲದ ಗೆಳೆಯನು ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೇ ಪುಲಕಿತನಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವತೆತ್ತ! ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನಿಯೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ನೀರು ಯಾವ ನೀವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ? ಧರಿಸುವದು ಪೂರ್ತಿ ಖಾದಿ; ಆದೂ ಅ. ಭಾ. ಚ. ಸ ದಿಂದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಂತೆ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವ ನೇಷನಾಲ್ಟ್ರ! ಬಾಯಿಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಚರಣವಾಗು

ತ್ತಿತ್ತು; ಬರಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದು ದಾದರೆ ಅದು ಎಂದೋ ಸಿಕ್ಕುಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು! ಒಂದೂ ಮಾತೆತ್ತದ ಶ್ಯಾಮು ಮುಂಬಯಿ ಜೌಪಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬೇಶಭಕ್ತ ರೊಬ್ಬರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಿರ್ವೇಧಿಸುವದಕ್ಕೆಂದು ಸೇರಿದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಿಕೆಯರ ಮೇಲೆ ಅನಾನುಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಫೋಲೀಸರು ಗುಡು ಹಾರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸತ್ತು, ಅನೇಕರ ಗಾಯಗೊಂಡು ನರಳಿದ ಕರುಳು ಕೊರೆಯುವ ಕತೆಯನ್ನು 'ನಡುಮಧ್ಯಾಹ್ನ' ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿದನು, ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ ತಳಮಳಿಸಿದನು. ಆ ಬಾಲಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹಸುಳೆಗಳು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದೇ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟವರು!' ಆ ವಿವರ ವನಿತೆಯರ ಬಸುರಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿವೀರರು ಮಾತಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಚಂಗನೆನೆಗೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ರೋ ಯಾರು ಒಲ್ಲರು? ಹಸುಗೂಸುಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತ ಮಾತೆಯುಬಿಟ್ಟು ಮಡಿಕೆರಬೇಕು? ಶ್ಯಾಮನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು " ಏನು! ಶ್ಯಾಮ, ನಾಡಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿವಸ! ಒಂದಿನ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುವದೆ? ಏನಪ್ಪಾ! ನಾಚಿಕೆ ಬರಬೇಕು!" ಎಂದು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಚುಚ್ಚುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅವನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. " ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕಿಸುವ ಸೈನಿಕರಾಗಿ ಅಲ್ಲ; ಕಂದತಾಯಿಗಳ ದುಡ್ಡನ್ನು ವೆಚ್ಚವಾಡಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ" ಎಂದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನುಡಿದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಉಳಿದ ಅವನ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಧ್ವಜ ನಂದನೆ, ಪ್ರಭಾತಪೇರಿಗಳಿಗೆ ಕರೆದರೂ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಓದಿದ ಸುದ್ದಿಯು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಲುಕಿತು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಕೂಡ್ರವನು ಹೇಡಿ! ಹೆಂಗಸಿಗಿಂತಲೂ ಅಬಲನೆಂದು ಯಾರೋ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಸೇರಿಯೊಂದು ' ಡೆಕ್ಕನ ಜಮಖಾನೆ ' ಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತದೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ತಾನೂ ಫೇರಿಗಳಿಗೆ

ಹೋಗಬೇಕು; ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಬೇಕು—ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನೆನೆದು ಅವಸರದಿಂದ ನಡೆದು 'ಡೆಕ್ಕನ ಜಮಖಾನೆ'ಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಆಗಲೇ ಒಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು! ಹುಡುಗರಿಗಿಂತ ಹುಡುಗಿಯರೇ ಬಹಳ ಜನರು! ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಮೂರು ಬಣ್ಣದ ಚರಕಾಸಮೇತವಾದ ನಾಡಗುಡಿ! ಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೇ ನಾಲ್ಕು ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ವೀರರು! ಆಗಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಯರ ಹಿಂದೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಬಂದನು! ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಮುಂಭಾಗದ ನಾಲ್ವರು ಬಂಟರನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಮೆರವಣಿಗೆಯು 'ಲಕಡಿ' ಪೂಲವನ್ನು ದಾಟಿ, ಗೋಖಲೆ ಹಾಲಿನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು 'ಲಕ್ಷ್ಮೀ' ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂತು. ಜಯಘೋಷಗಳಿಂದ ಗಗನವೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು! ಎತ್ತಲಿಂದಲೋ ಪೋಲೀಸರ ಪಡೆಯೊಂದು ಬಂದು ಮೆರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಡೆಯಿತು. ಚಿಮ್ಮುವ ರಕ್ತದ ತೊರೆಗೆ ಕಟ್ಟುಹಾಕಲು ಪೋಲೀಸರ ಪಡೆಗೆ ನೀಗದೆ ಹೋಯಿತು. ಕಿರುಕಳ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪೋಲೀಸರು ಗುಂಡಿಸಿದರು. ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಡೇ, ಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಹೇಳುವುದು?..... .. ಶ್ಯಾಮನ ಸಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ದಾಟಿತ್ತು! ತತ್ಕ್ಷಣ ಅವನ ಪ್ರಾ.....ಣ.....' ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ನೆನೆಪಾಗುತ್ತಲಿತ್ತು! ಆಗಲೇ ಕುಡಿದು ಮತ್ತರಾದ ಸೈನಿಕರು ಕೆಳಗಡೆ ಭೀಕರ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೇಳಬಂತು. ಎದ್ದು ದೂರದ ಚಿತೆಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದು ಶ್ಯಾಮನ ಚಿತೆಯೇ ಮತ್ತಾರದೋ ತಿಳಿಯದು. ಅವನಿಗಿಂತೂ ಶ್ಯಾಮನದಿಂದೇ ಭಾವನೆ! ಚಿತೆಯನ್ನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಿಸಿ "ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಜೀವ ಮೀಸಲು" ಎಂದು ವೀರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ನಾಲ್ಕೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈದೂ ಆಯಿತು; ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಸಶ್ರಮ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಉಡುಗರೆಯಾಗಿ ದೊರೆಯಿತು.

೩

ಮತ್ತೆ ಇವತ್ತಾರು ಬಂತು!

ಜನವರಿ ತಿಂಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತಾರಲ್ಲ! ಎಪ್ಪಿಲು ತಿಂಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು !! ಸಾವಿರದ ಒಂಬತ್ತುನೂರಾ ನಾಲ್ಕತ್ತುಮೂರನೆಯ ವರುಷ ಕಳೆದು ನಾಲ್ಕತ್ತಾರನೆಯ ವರುಷ ಬಂದಿತು! ಮುಖಂಡರೆಲ್ಲರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗತ್ತು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದದ ಮಾತುಕತೆಗಳೂ ನಡೆದಿದ್ದವು. ನೀರು ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವನು ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿದ್ದನು—ಒಂದು ವರುಷ ಸೆರೆಮನೆ ಸೇರುವ ಮೊದಲು ಹೋಗಿತ್ತು; ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಷ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿತ್ತು. ಒಂದು ಆರು ತಿಂಗಳು ಇನ್ನು ಕಾಲೇಜು ಸೇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಧೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗಿದವು. ಆದರೂ ಮನೆಯವರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕತ್ತುನಾಲ್ಕರ ಮೇ ಹದಿನೈದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದನು. ಆ ವರುಷ ಅವನಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಚಳಿಜ್ವರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡ್ರಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮರುವರುಷ ಅದನ್ನೇ ಓದಿದನು. ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ಬೇಸರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಓದಿದ್ದನ್ನೇ ಓದಿದನು—ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬದಿಗಿರಿಸಿದನು. ಹಗಲೂರಾತ್ರಿ ಒಂದಾಗಿ ಓದಿದನು. ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಬಂತು! ನೀರು ಆಗಲೇ ಸೊರಗಿ ಎಲಬು, ಚರ್ಮವಾಗಿದ್ದನು. ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಪಾಸಾಗಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯೇನೋ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಊರಿಗೆ ನಡೆದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಮೈದಡವಿ ಕೇಳಿದಾಗ 'ಈ ವರ್ಷ ಪಾಸಾಗುತ್ತ'ದೆಂದು ಹೇಳಿದನು ಅಪ್ಪ ನಿರುತ್ಸಾಹದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ " ರ್ಯಾಂಕು, ಕ್ಲಾಸು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ-ಪಾಸಾಗುವದು ಹದಿನಾರಾಣೆ ಬಂಡಿತ!" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದೆಗುಡಿ. ಈಗ ಮೂರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ 'ಪಾಸೋ' ದೂರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅದು 'ತನಗಿಂದಿಗಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವ ವಸ್ತುವೇ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಬರಹ, ಪ್ರಯೋಗಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಆರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಗುಣಗಳು ನೂರಕ್ಕೆ ನಲವತ್ತರಷ್ಟಾಗಬೇಕು. ಅಂತೂ ಎದೆಗುಡಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ಮರುದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು! ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೆಪ ಒಡ್ಡಿದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಮರುದಿನ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಮಲಿನವಾಗಿ

ದ್ದರೂ ಬದಲು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ಇಂಚು ಬೆಳೆದು ನಿಂತುದರ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲ. ತಲೆಯು ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದೆ ಕೆದರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅವನ ಆಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಮನೆಯವರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ ತಲೆ ತುಂಬ ವಿಚಾರಗಳು. ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಲೆಯು ಸಿಡಿದು ಬೀಳುವ ದೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮಂಚ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಮಲಗುವ ಎಲ್ಲ ಪರಿಗಳೂ ಮುಗಿದವು; ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ್ದಾಯಿತು; ಡಬ್ಬು ಮಲಗಿದ್ದಾಯಿತು; ಸೆಟೆದು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೂ ಆಯಿತು; ಒಟ್ಟಾರೆ ನಿದ್ರಾದೇವಿಯು ಕೃಪೆಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು—ಅವನ ಮನೆಯ ಗಡಿಯಾರವು ಘಂಟೆಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದ್ದು— ಹನ್ನೊಂದು, ಹನ್ನೆರಡು, ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು, ಐದು, ಆರು.....ಅದೆಂಥ ಇರುಳು ಅದು ! ಅದೆಷ್ಟು ಕಹಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು !! ಎನಿತು ನೆನಪುಗಳು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕು ! ಅವನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೇ ತಳಗಲಾಗು ಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು ಅವನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡವ ವಾಡಿದವು. ‘ ಆ ವರುಷ ಪಾಸಾದರೇನೇ ಮುಂದೆ ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವದೆಂಬ ಅವರಣ್ಣನ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ! ಈ ವರುಷವಾದರೂ ವಿಳರಣ್ಣ ಪಾಸಾಗಲೆಂದು ನಿತ್ಯವೂ ಪಠವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದ ದೀನ ತಂಗಿಯ ಕರುಣೆಯ ಮೂರುತಿ !! ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಹೊರಬೀಳಲಿ, ಹೇಗಾದರೂ ವಾಡಿ ಆಪ್ತ ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯ ಉರ್ಧ್ವನೋಟ ! ಆತನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿರದಿದ್ದರೂ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿ, ಅವನ ತಾಮಿಷು ವೊಲೆ ಹಾಲನ್ನೇ ಉಂಡು ಆಗ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಅವನ ಸಹೋದರ ಸೊಸೆಯನ್ನೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ತೀರುವೆ; ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವೊಂದು ಹೊರಬೀಳಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿಂತ ಅಮ್ಮನ ಅಧಿಕಾರ ಮೂರ್ತಿ !! ಈ ವರುಷ ಪಾಸಾದರೇನೇ ಮುಖ ನೋಡುವದೆಂಬ ಅತಿ ವ್ಯಸನ ದಿಂದ ನುಡಿದ ಅವರಪ್ಪನ ವ್ಯಥೆ ತುಂಬಿದ ಮಾತು ! ‘ ನೀನು ಪಾಸಾದರೇನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇವೆ ’ ಎಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ನೋಟ, ನಡತೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಳಗದವರ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರ ತಂಡ !!

ಅದೇನೋ ಓದುವದೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಕು ಊದಿ ಒಂದೊಂದು ವರವನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಮುಗಿಸದೆ 'ಡೌಲು' ಮಾಡುತ್ತ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಅಲೆದು ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಮೂಗು ಮುರಿಯುವ ಊರ ಜನರ ಬಗೆ! ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸುಳಿಸುಳಿದು ಸಾಗಿಹೋದವು ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಯೇ ದುಃಖ ತುಂಬಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಂಜ ಕೂಗಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದಿನಿತು ನೆಮ್ಮದಿ ಬಂದಿತ್ತು—ನಂದುವೆ ನೊದಲು ಜ್ಯೋತಿಯು ಪ್ರಖರವಾಗುವಂತೆ!

* * * *

ಇಸ್ವತ್ತಾರು! ನೀರು ಬಾಳಿನ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನೇ ಬೆರೆಯಲಿರುವ ಎಸ್ರಿಲ ಇಸ್ವತ್ತಾರು!! ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಬರುವದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಐದೇ ನಿಮಿಷಗಳು ಉಳಿದಿದ್ದವು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕೋಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟೆನು. ಅನ್ವ ಇವನು ಕೋಟು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ಹಿತ್ತಲದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದಳು; ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತು—ನೀರು ಊರಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ್ಗೆ ಬಹುಶಃ ಕೋಟನ್ನೇ ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲವೆಂಬುದು. ಯಾವದೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಟಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಕೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಕೂಗಿದಳು. “ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟೆ ತನ್ನಾ ? ” ನೀರು ಅದೇ ಆಗ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟುತ್ತಿದ್ದನು ಎಡಗಾಲು ಇನ್ನೂ ಒಳಗೇ ಇತ್ತು; ಆಕೆಯ ಧ್ವನಿ ಅವನ ಕರ್ಣಪಟಲಗಳನ್ನು ಬಡಿಯಲು ಅವನಿಗೆ ಗುಂಡಿಕ್ಕುವಂತಾಯಿತು. ಆಗಸವೇ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ! ಭರನೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋವ!! ಮೈ ನಡುಗಿತು ಒಂದುಕ್ಷಣ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಭುಜ ಆನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನಿಗೆ ಭಾವಿಕರ ನಂಬುಗೆ ಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ಸಾಲದು. ಹಾಗೆ ನಂಬಿದವರನ್ನು ಅದೆಷ್ಟೋಸಲ ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನವನು! ಆದರೆ ಆಗ ಅವನು ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ನುಡಿದುದು ಅಪಶಕನವಾಗಿ ತೋರಿತು! ಅವನ ಮನಸ್ಸೆ ಅಷ್ಟು ದುರ್ಬಲ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತ್ತು! ಒಂದು ಚಣ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಬಂತು. ಹಾಗೇಕೆ ಆಕೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು; ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಅವನೇ

ನಾಚಿಕೊಂಡ ! ಹೆತ್ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವೇ! ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕಂದನಿಗೆ ಆಕೆ ಎಂದಾದರೂ ಎರಡು ಬಗೆದಾಳೆಯೆ ? ಮಗುವಿಗೆ ಕೆಡಕಾಗಲೆಂದು ಅವಳಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇಚ್ಛಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ? ಮಗನಿಗೆ ಅಪಶಕುನ ಮಾಡಲು ಯಾವ ತಾಯಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬಹುದು ? ಮೌನನಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರೂರ ಪಶ್ಚಿಮ ಅಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದುಹೋಗುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪತ್ರ ಮಾರುವವನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅವರೂರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಾಣ ಒಂದುವರೆ ಮೈಲು ದೂರ ! ಹಳ್ಳಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾಯ್ದನು ! ಒಂದು ಘಂಟೆಯಾಯಿತು ; ಎರಡು ಘಂಟೆಯಾಯಿತು !! ಅವನು ಕಾಯಲು ನಿಂತ ಬಂಡಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಒಂದೂವರೆ ಘಂಟೆ ವಿಲಂಬವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಬೆಂಗಳೂರ ಪುಣೆ ಮೇಲುಬಂಡಿ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿಹೋಯಿತು ! ಇನ್ನೂ ತನಕ ಬಂಡಿ ಬರದಿದ್ದು ಅವನಿಗೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಬಗೆಯ ಕೋಲಾಹಲ ! ವಿಪರೀತ ಸಂಕಟ !! 'ಅಶಭವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಬೇಗ ಏಕೆ ತಿಳುಹಿಸಬೇಕೆ'ಂದು ಅಂದು ಬಂಡಿ ತಡಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಬೇರೆ ಅನಿಸಬೇಕೆ ? ತಲೆಯನ್ನು ಎರಡೂ ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು. ಹಳೆಯನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುವವನು ಅತ್ತಲಿಂದ ಬಂದ ! ವೀರುವನ್ನು ನೂತನಾಡಿಸಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಕಡೆಯ ಬಂಡಿ ಬರುವದು ಮೂರು ಘಂಟೆ 'ಲೇಟ' ಎಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಮನೆಯ ಕಡೆಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಬಂದರಾಯಿತೆಂದು ವೀರು ತಿರುಗುವದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೊಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು ! ಆ ಹೊಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಭವಿತವ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು ; ದೇಹವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಯಿತು ; ಅವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿದನು. ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಾಡಿ ಕೇಕೆ—ಹಾಕಿತು ! ದೇಹವೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾಯಿತು ; ಬಂಡಿಬರುವ ಸದ್ದನ್ನೇ ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತನು. ಅವನ ವಿಜಯವನ್ನೇ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ 'ಫಜೀತಿ'ಯನ್ನು ಕಂಡು ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿ ಅಣಕಿಸಿದ ಬಿದಿಯ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕ ದನಿಯಾದಂತೆನಿಸಿತು ! ಹಾವೇರಿ ನಿಲ್ಲಾಣವನ್ನು ಉಳಿದು ಬರುವ ಗಾಡಿಯು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವನ ಮಿಕ್ಕುವೇ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಬರುವಂತೆನಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂತು !

ಸಪ್ತಳವೂ ಕೇಳಿಸಿತು. ಹೃದಯದ ಬಡಿತವೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಾಳಹಾಕಿತು. ಎದೆ ಹಾರುವ ಸಪ್ತಳದಲ್ಲಿ ಉಗಿಬಂಡಿಯ ಹಿರಿಸದೂ ಕಿರಿಯದಾಗಿತ್ತು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಬರುವ ಬಂಡಿಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಬಂಡಿಗುಂಟೆ ದೃಷ್ಟಿ ಚಲಿಸಿತು. ಭರದಿಂದ ಬಂಡಿ ಅವನೇದುರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಹೋದುದರ ಅರಿವೇ ಅವನಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನಪತ್ರದ ಕಟ್ಟು ಬಿತ್ತು ! ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟುವ ಸಾಹಸವು ಅವನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಲೇ ನಿಂತನು. ಎದುರಿದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪತ್ರದ ಕಟ್ಟುಗಿರದೆ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನಿಂತ ಕಾಳಸರ್ಪವೆನಿಸಿತು. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚುವದೋ ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ! ಬಾಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟೊಡೆದು ಪತ್ರ ಬಿಚ್ಚಿದನು.....ಆಗಬಾರದು ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು ! ತಲೆಯು ಗರ್ರನೆ ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗಿತು. ದೊಸ್ಸನೆ ಬಿದ್ದನು.....ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಅಳುಮಗನೊಬ್ಬನು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮನೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಾಗ ಅವನು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂತು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ: ಕಾಲಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೊಸೆ ಗೌರಿ ಮುಖವನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ತಲೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ ! ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಇತರ ಅನೇಕರು ಕುಳಿತಿದರು ! ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಆಗಸವೇ ಮೈಮೇಲೆ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತೆನಿಸಿತ್ತು. ಅಲುಗಾಡಲೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.... ..ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಹಲವಾರು ಹಂಚಿಕೆಗಳು ಹಣಕೆಹಾಕಿದವು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ನಿರ್ಜನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ' ಸಾಯನಾಯಿಡ ' ನುಂಗುವದು.....ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಷ್ಟುನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆಗಳ ಬಿತ್ತರವಾದ ಆ ದಿನವು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಸಾಧನವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಕರೆಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗಿನಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚತ್ತಾಗ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿತ್ತು ! ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಲಗಿದ್ದಳು ನಿದೆ, ಆಕೆಯ ಬಲವನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು ! ಕಂಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಳಿದುದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿತ್ತು ! ಮುಖವೆಲ್ಲ ಕಳವಳದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವನಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಇಡೀಯ ದಿನ ಕೊರಗಿದಳು. ರೇಲ್ವೆ ಹಳಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆನೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳಮಾಡಿ ತಿಳಿಯದು. ಮೇಲಾಗಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಳವಳವಾಗುತ್ತಿತ್ತು — ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಕ ದೈಹಿಕಗಳೆರಡೂ ಕಾರಣಗಳೆರಬೇಕು — ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಏನೂ ತಿನ್ನದ್ದರಿಂದ ಹಸಿವೆಯೆನಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಅದೇನು ಕಂಡನೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಎದ್ದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಯಾವ ದೊಂದು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಮುಳುಗಿತ್ತು; ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಮಿಂಚಿದಂತಾಯಿತು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಎದ್ದನು ತಾಯಿಗೆ ಭಾರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ನಮಿಸಿ ಭಾರವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಿಲು ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು.

೪

ಮೈತಿಳಿದಾಗ ವೀರು ಇದ್ದುದು ಪುಣೆಯ ' ಸಸೂನ ' ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು; ಮುಂಬಯಿಂದ ಪುಣೆಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಪೋಲೀಸರು ಹಿಂದಿನ ದಿನಸ ತಂದು ಹಾಕಿದ್ದರೆಂದು ಒಬ್ಬ ' ನರ್ಸ್ ' ಹೇಳಿದಳು. ಮೈಮೇಲೆ ಕೆಂಡದಂತ ಜ್ವರ! ಸಸಾರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಆಂಗ್ಲ ನುಡಿ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಂತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಡಾಕ್ಟರರು ಅವನೊಬ್ಬ ಸುಶಿಕ್ಷಿತನೆಂದು ಗುರುತಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ — ಅವನ ಬಗೆಗಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ ಅವನು ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಜ್ವರ ಇಳಿದವು.... .. ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಲು ಆಣತಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತು; ಆಗ ಅಗ್ರಿಕ್ಲ್ಯಾಕ್ ಕಾಲೇಜು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು ! ಹೋಗಿ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಕಾಣುವದು ? ಆದರೂ ಅದಾವುದೋ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಿತು. ಆಗ ಕತ್ತಲಾಗಿತ್ತು ! ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ; ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ 'ಹಾಸ್ಟೆಲಿ'ನ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಹಾಸ್ಟೆಲಿನ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್' ಎಂದು ಇಟ್ಟ ಇಸ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡನು. ಅವರು ಮೊದಮೊದಲು ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣೀರು ಅವರನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿತು. ಅವನಿಂದ ಹಕ್ಕಿನ ಚೀಟಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಹಣವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಷ್ಟು ಇಳಿದುಹೋದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ನಿಲಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪುಣೆ — ಬೆಂಗಳೂರ ಮೇಲುಗಾಡಿ ಸಿವ್ವ ವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

* * * *

ಮರಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ವೀರುನನ್ನು ಯಾರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಲಿಲ್ಲ ಒಳಗೆ ನಡೆದನು. ಒಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ನೋಡಿ ದೂರಸರಿದು ಹೋದರು. ಅಣ್ಣ ಮುಖಮರೆವಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅತ್ತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಒಳಗೆಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಸೊಸೆ ಗೌರಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡವಳಂತೆ ಒಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಆತು ನಿಂತಿದ್ದಳು—ತಂಗಿ ಪಾರ್ವತಿ ಮಾತ್ರ 'ಭೋರೆಂ' ದು ಅತ್ತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವನಿಗೆಲ್ಲ ಇದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು; ಅವನನ್ನು ಕಾಣ ಬೇಕೆಂಬುದೊಂದೇ ಆಗ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಇಚ್ಛೆ! ಇವರಾರ ಕಡೆಗೂ ಅವನಿಗೆ ಲಕ್ಷವಿದ್ದಿಲ್ಲ. 'ಅವ್ವ ಎಲ್ಲಿರುವಳೆ'ಂದು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು ಆದರೆ ಯಾರೂ ಆಗ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿದನು—ಮನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಲ್ಲದ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಸಂಕಟ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಅರಸಿದನು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಂದ ನೀರು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು! ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿದನು; ಅತ್ತಿಗೆ ಒಲೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದನು; ಪಾರ್ವತಿ, ಗೌರಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತೆಕ್ಕೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ದೇವರ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು! ದೇವಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕೋಣೆ 'ಭಣ, ಭಣ' ರಣಗೂಡುತ್ತಿತ್ತು! ಸರಕಿನ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದನು—ತಾನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರೂ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದಟ್ಟ ಕತ್ತಲು, ಮುಗ್ಧವಾಸನೆ ಹೇಳಿದವು; ಹಕ್ಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣರಳಿಸಿದನು—ದನಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ನಿಂತಿವೆ; ಬಚ್ಚಲುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಿ ಧಾದ ನೀರುಪಾತೆ, ನಿಂತಿತ್ತು ! ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಆಡ್ಡಾಡಿದನು; 'ಚಾರುತಿಸೆ'

ಯಲ್ಲಿ ಹಣಕಿಹಾಕಿದನು; ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿರಲಿಲ್ಲ ! ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು
' ಅವ್ವಾಃ ! ಅವ್ವಾ!! ' ಎಂದು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಕೂಗಿದನು. ಯಾರೂ
ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

* * * * *

ಮೂರು ದಿನಗಳಾಗಿತ್ತು ಆಗಲೇ ಅವನ ಅವನು ಆಗಲಿ ಹೋಗಿ !
ಮನಗಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಮಣಿನ ರಾಶಿ ಒಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಬಗೆದು
ಅಮ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ತೀರುವೆನೆಂದು ಕೈಯಿಂದ ಕೆದರಿ ಅದರ ಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿದನು. ಅವರ ಅಪ್ಪ ಮಧ್ಯಾನ್ವ ಹಿಡಿದು ಮನೆಗೆ ತಂದರು.
ಮಿಂಚಿ ಮಾಯವಾದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ವಿಚಾರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಿತು—
“ ಹೃದಯವು ಹೆತ್ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದ ಅಪರಾಧಿ !! ” ಎಂದು ಸಪ್ಪಳಮಾಡು
ತ್ತಿತ್ತು— ಸಾಯಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಬದುಕುವದಾದರೂ ಏತ
ಕ್ಕಾಗಿ ? ಹೆತ್ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಂದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಸಾವೇ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆ !
ವೀರು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟಮೇಲೆ ತಾಯಿಯ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ವರವು ಮಿತಿಮೀರಿ
ಏರಿತು. ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಕೂಗಾಡಿದರು—ಮನೆಯವರು ಹುಡುಕಿ ತರುವೆ
ನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತರೂ ಆಕೆ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ—ಪುಣೆಗೆ,
ಛಾರವಾಡಕ್ಕೆ, ಹಾವೇರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಮರುಳಿದವು;
ಮಗುವನ್ನು ಕಾಣದ ವಿನಃ ನೀರು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು ಆ
ಮಹಾತಾಯಿ ! ಔಷಧವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಆ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಗೆ
ಕೊನೆಯಾಯಿತು. ಹಲವು ಸಲ ವೀರು ವಿಚಾರಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ
ಹಟವನ್ನು ಹಿಡಿದನು ! ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕುವದು ?

“ ಗೆಳೆಯ ಶ್ಯಾಮನಿಗಿತ್ತ ವಚನ ಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ! ” ಬದುಕಲೇಬೇಕೆಂಬ
ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕಿಡಕಿಯ ಪಕ್ಕ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದನವನು. ಚಂದ್ರಮನು ನಡು ಆಗಸದಲ್ಲಿ ತೇಲಿದ್ದನು.
ಸನಿಯದರಲ್ಲಿ ತಾರೆಯೊಂದು ನಲಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿ
ಸಿದನು—ಆ ತಾರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಬೆಳಗಿದಂತೆನಿಸಿತು—ಎಮ್ಮ ಕೂತು
ಕರಜೋಡಿಸಿ ಬಾಗಿದನು. ಅಶ್ರುಧಾರೆ ಇಳಿಯಿತು.

“ ನಗ್ನತೆಯಲ್ಲವ್ವ ?....ನಾನು ಅಪರಾಧಿ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಅತ್ಯವಶ್ಯ ಮತ್ತು ! ಆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ ! ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಬಹಳವಿದೆ; ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು !.....ಅವ್ವಾ ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಕಂದನಲ್ಲವೆ ? ಅದರಿಂದಾಗಿಯಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರೆಯಾ ?....” ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತಲಿದ್ದನು.

“ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರಾರು ಮಗು ? ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಗೆಲುವು ದೊರೆಯಲಿ ಮಗು ! ”

ಅವನ ಅಮೃತವಾಣಿ ತೇಲಿ ಬಂತು !

ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅವನ ಮುಖವರಳಿತು. ಅಮ್ಮನ ಆಶೀರ್ವಾದ ಒಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ! ವಿಶ್ವದ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಬಲ್ಲ ! ಮತ್ತೆ ಮಗುವಾದನು—ದೀನ ನಾದನು — ಅಂಗಲಾಚಿದನು.

“ ಅಮ್ಮಾ ! ಒಂದು ಮಾತು, ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡಲೇ ಬೇಕು; ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾ-ನು ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಉದಯಿಸಿ ಬರ-ಬೇಕು ”

ಅತಿ ಆನಂದದಿಂದ ಆಕೆ ನುಡಿದಳು.

“ ನನ್ನ ಕರುಣೆಯ ಕಂದಾ !.....” ಆನಂದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಮಾತೆ ಬಾರಲಿಲ್ಲ. ಕಿರುಮೋಡದಲ್ಲಿ ತಾರೆ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಆಗಿನ್ನೂ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಗಸದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿದ್ದವು. ಪಾರ್ವತಿ ಎದ್ದು ಬಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ ಮಲಗಣ್ಣಾ ! ಹೀಗೇಕೆ ನಟ್ಟಿರುಳಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಿರುವೆ ? ” ಮಾತಿ ನಲ್ಲಿ ಮೇರೆಮಿರಿದ ವ್ಯಥೆ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಆಕೆಗೆ ಅವನು ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದನು—ಆದರೆ ಹೇಳುವದಾಗಿ ಲಿಲ್ಲ - “ ಹೂಂ ” ಎಂದು ತುಂಬ ಹೊದೆದು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟನು !

ಭೂಮಿಗಳಿದ ತಾರೆ !

“ ಖಟ್, ಖಟ್ ! ಖಟ್, ಖಟ್ !! ಖಟ್ಟ, ಖಟ್, ಖಟ್ ”
ಆಕೆಯ ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಂದು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನವು ಬೇರೆ; ನಟ್ಟಿರುಳು; ತಿಂಗಳು ನಡು ಆಗಸದಲ್ಲಿ, ಅತ್ಯುನ್ನತನಾಗಿ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಚಮಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಳಿಗಾಲದ ದಿನವು ಬೇರೆ ! ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲುಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋದ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿದ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ, ತಿಂಗಳಿನ ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ದೂರದ ಗಿರಿಸಾಲುಗಳು ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ತಕ್ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಣಿದು ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮಲಗಿದ ನಲ್ಲನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಂಜು ಮತ್ತು ಬರ್ಫದ ತುಂಡುಗಳು ಪೂಜೆಣಿಯಂತೆ ತುಂತುರು ತುಂತುರಾಗಿ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ “ ರುಗ, ರುಗಿಸಿ ” ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿಸರ್ಗವೆಲ್ಲ ಕರಿ-ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಬರೆದ ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬನ ಕೃತಿಯಾಗಿತ್ತು !

ಸಮಯ ಸಂದಿ ಹೋಗಿತ್ತಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋಗಿದ್ದರು. ಕಾವಲಿನವರ ಕಾಲಸಪ್ಪಳ. ಕೂಗುಗಳನ್ನು ಉಳಿದರೆ ಮತ್ತಾವ ಸದ್ದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿಯೂ ನೆಲೆನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಅರಮನೆಯ ವುಷ್ಪೋ ಡ್ಯಾನದ ಗಡಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಜೀವಿಗಳಂತೆ ಒಂದಿನಿತೂ ಅಲುಗಾಡದೆ, ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅಂತಃಪುರವು ಆಲಂಗೀರ ಔರಂಗಜೇಬ ಬಾದಶಹನ ಜನಾನಖಾನೆಯು ಏಳು ಸೌದೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಗೊಂಡು, ಸುತ್ತಲೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಇನ್ನುಳಿದ ಅರಮನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮೀರಿಸಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚೇನು ? ಇರಾಣದೇಶದ ರಮಣಿಯೊಬ್ಬಳು, ತನ್ನ ನೀರಿಗೆದುಂಬಿದ ಲುಂಗಿಯನ್ನು

ಹರಡಿ, ಬೆಳ್ಳಿ ಚಂದ್ರಮನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯ ಕಂಗಳೇ ಜನಾನಖಾನೆಯ ಐದನೆಯ ಸೌದೆ! ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಿದ ಬಿಳಿಯ ಸಂಗಮವರಿ ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತರುಣ ಕುಳಿತಿದಳು; ಯಾರೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಚಟಕ್ಕನೆ ಎಂದು ಎದುರಿನ ಬೀದಿಯಕಡೆಗೆ ಬಾಗಿ, ಕಣ್ಣುರಳಿಸಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಮುಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಮನನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ, ಮುಖವರಳಿಸಿ ಮುಗುಳುನಗುನಗುತ್ತಾಳೆ! ಚಂದ್ರಮನಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ!!

“ ಏಕೆ ನಿನ್ನಾಕೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರುವೆಯಾ? ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬ ವಾಯಿತೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಗು; ತ್ವರೆಯಿಂದ ನಡೆ! ನಿನ್ನ ಗತಿ ಇನ್ನುಡಿಸಲಿ; ವಿರಹವೆಂಥದೆಂಬುದು ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಲು ನಿನಗೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಹೋಗು, ನಿನ್ನಾಕೆ, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಧೂಳದಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳು! ಆಕೆಯ ಕಂಗಳು ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟುಹೋಗಿರಬೇಕು! ಬಿಚ್ಚಿಹೋದ ಕೇಶರಾಸಿಯನ್ನು ಆಕೆ ಸರಿಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾಕ ದಿಂದಿಳಿದ ಭಾಗೀರಥಿಯಂತೆ ಕಂಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಇಳಿದು, ತೊಟ್ಟ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಯ್ಯಿ, ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನು ಒದೆಮಾಡಿದ ಪರಿವೆ ಆಕೆ ಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಬಿಚ್ಚಿಹೋದ ಕುಪ್ಪಸ, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಬುವ ಲಕ್ಷ ಆಕೆಗೆ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ಗಾಳಿಗೆ ಸರಿದು ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದರ ಪರಿವೆ ಆಕೆಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಹೋಗು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಸಾಗು! ಒಂದು ಸಂಗತಿ; ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.... ನಿನ್ನಂತವನೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಷ್ಟೇ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೂ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆಯಬೇಡ. ಕಂಡೆಯಾ! ”

ಚಂದ್ರಮನಿಗೂ ಆಕೆಯ ವಾತನಲ್ಲಿಯೇ ಸತತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚುಚ್ಚಿರಬೇಕು; ಬಿಳಿಯ ಮುಗಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದನು.

“ ಖಟಾ ! ಖಟಾ !! ಖಟಾ !!!

ಆಕೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಕಿವಿಯಾಯಿತು; ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಸದ್ದು ಬರುವ ಕಡೆಗೇ ಆಲಿಸಿದಳು. ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲಾ! ಅನಿಸಿತಾಕೆಗೆ, ದೂರದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವಂತೆ, ಅರಬ್ಬೀ ದೇಶದ ಬಿಳಿಯ ತುರಗವೊಂದು ನಾಗಾಲೋಕದಿಂದ ನೆಗೆದು ಬರುವದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸದ್ದು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನಿಂತಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆಕೆಯ ಎದೆ ಹೊಡೆತವೇ ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಏನೋ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿತು; ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ “ ಕಿರಿ, ಕಿರಿ ” ಸದ್ದಾಯಿತು; ಮತ್ತೆ “ ಖಟ್! ಖಟ್!! ” ಸಪ್ಪಳ! ಮತ್ತೆ ಆಕೆಯ ಎದೆಬಡಿಯಲನುವಾಯಿತು. ಎದೆಬಡಿತ, ಕುದುರೆಯ ಮುರಸಪ್ಪಳ ಒಂದರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸೇರಿ ಪೂರಕವಾಗಿ ದ್ದವು. ಉದ್ಯಾನದ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಆಕೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಕಂಗಳನ್ನರಳಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ನಸುನಕ್ಕು ‘ಹೌದು’ ಎಂದವಳೇ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಓಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಮೇಲ್ಮುಸುಕು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗುಲಾಬಿ ಕಂಟೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆ ಹೊರಟದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲೇ ಚಂದದಿಂದ, ಅಂದವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಾಗಿನಿಂತ ಮೊಗ್ಗಿಯೊಂದಿಗೆ ಲಲ್ಲೆಯಾಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆಕೆ ಎರಡೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಳು! ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಮುಸುಕು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಿತು. ಯಾರೋ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದಂತಾಯಿತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬೆಚ್ಚಿದಳು; ತಿರುಗಿದಳು; “ ಏ! ತುಂಟಾ ” ಎಂದು ಕಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನವೇ, ಹರಿದುಕೊಂಡು, ಪಾವಟೆಣೆಗಳನ್ನಿಳಿದು, ಕೆಳಗೆ ಬಂದಳು. ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಓಡಿದಳು. ಇಷ್ಟು ಸಮಯದ ತನಕ ನಿಂತುಹೋದ ಮಂದ ಮಾರುತನು ಚಂದದಿಂದ ಬೀಸಿದನು. ಮಾರುತನ ಬರುವಿನಿಂದ ಸೌಗಂಧಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದಂತಾಯಿತು; ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಸುಳಿಯಿತು. ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋದ ಗಿಡ, ಮರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಣೆರೆದು, ಎದ್ದು ಆಕಳಿಸಿ, ಸದ್ದು ಮಾಡಿದವು. ಎಲೆ ಉದುರುವ ‘ಪಟಪಟ’ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಸರಿದು ಹೋದರು! ಚಂದ್ರಮನೂ ಒಂದಿನಿತು ನಿಂತು ನೋಡಿದನು. ಮರು ಚಣದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸನಸಾವನಾಗಿ ಸ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿದನು— ಆಕೆ ಆತನ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ....!

*

*

*

*

ಅಲಂಕಾರ ಔರಂಗಜೇಬ ಬಾದಶಹನ ಮನುಷ್ಯ ಮಗಳು ಜಬುನ್ನೀಸ. ಬಾದಶಹನು ಮಗಳಿಗೆ ಪಂಡಿತರನ್ನಿಡಿಸಿ ಪಾರ್ಶಿ ಭಾಷೆ, ಅರಬ್ಬೀ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದನು. ಜಬುನ್ನೀಸ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ನಿತ್ಯ ಕುರಾಣಿ ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಕುಶಲಮತಿ! ತಾನೂ ಸ್ವತಃ ಫಾರಸೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸ್ವತಃ ಹಲವಾರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯ ರಸಿಕತೆಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೇ ಮಾರುಹೋಯಿತು. ಆಕೆ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪೌರನೀತಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಾದಳು. ಆಕೆ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸವಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾಮ್ರಾಟರ ಪುತ್ರರು ಅರಬಸಾಠನ, ತುರ್ಕಸಾಠನ, ಇರಾಣಗಳಿಂದ ಆಕೆಯ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ತವಕಿಸಿದರು. ಬಾದಶಹನೂ ಸ್ವತಃ ಮಗಳಿಗೆ ವರನನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಹೆಣಗಿ ಕಡೆಗೆ ತಾನೇ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಜಬುನ್ನೀಸಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವರನೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ನಿರಾಶರಾಗಿಯೇ ಮರಳಿದರು. ಮುಂದೆ ಬಾದಶಹನೂ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿವರು ಹಿಂದುಮುಂದೆ ಆಡಿಕೊಂಡರು. ಆಕೆ ಲಕ್ಷಗೊಡಲಿಲ್ಲ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ!

* * * *

ಲಾಹೋರದ ಸುಭೇದಾರಿಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಆಖಲಿಕ್‌ಖಾನನು ಒಂದಿನಿತೂ ವ್ಯಥೆ ವಾಗಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದೇ ಅವನ ಮನದ ಮಂದಾರವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸರದಾರರನ್ನು ಒಂದಿನವೂ ಕೆಟ್ಟರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದರೆ, ಹಿಂದಿನದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಖಲಿಕ್‌ಖಾನನು ರಾಜಕಾರಣ ದುರಂಧರನಾದರೂ, ಬಾದಶಹನಂತೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಾನೂ ಸ್ವತಃ ಅರಬ್ಬೀ, ಫಾರಸಿ ನುಡಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದ್ದನು. ಇವನ ರಸಿಕತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನೂರಾರು ಪಕ್ಕಿಗಳು ಇವನತ್ತ ಸೆಳೆದವು. ಇವನ ಗುಣವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇವನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಹಲವಾರು

ಕೋಗಿಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕಳಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿದ್ದವು. ಅದೇಕೋ ತಿಳಿಯದು; ಎಂಥೆಂಥ ಕನ್ಯಾಶತ್ರುಗಳು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ಇವನು ಹೃದಯ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಕಾಶ್ಮೀರದ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸಿದ ನರ್ತಕಿಯರೂ, ಇವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲಾರದೇ ಮರಳಿದರು. ಆರಬೀ ದೇಶದ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ರಂಭೆಯರು ಇವನ ಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯದೇ ನಿರಾಶರಾಗಿ ತೆರಳಿದರು. ಇರಾಣ ದೇಶದ ದೂತೆಯರು ಇವನ ಮುಂದೆ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಇವನು ಅವರಿಗೆ ಮಣಿದು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

* * * *

ಅಲಂಗೀರ ಔರಂಗಜೇಬನಿಗೂ ಆನಂದ! ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಮಗಳು ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದಾಳೆ ಎಂದು ಕೇಳಿ; ಮಗುವಿನ ಮುಖ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಮನದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳು ನಕ್ಕನು! ಮೈಮೇಲಿನ ಅರ್ಧಭಾರವಿಳಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಓಲಗದಲ್ಲಿಯ ರಾಜಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು, ಒಂದು ಸುಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲವೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ 'ಗುಲ್ಲು' ಯಾರಿಗೂ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಾದಶಹನು ಸವಾರನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು, ಮೋಹರುಮಾಡಿದ ಲಕ್ಕೋಟಿಯೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು. ಸವಾರನು ತುರಗವನ್ನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿಸುತ್ತ ಬಾಹೋರವನ್ನು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಕತ್ತಲು ಕವಿದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಎರಡು ಘಂಟೆ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಖಾನನು ಆಗಲೇ ದರಬಾರವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಊಟ ಇತ್ಯಾದಿ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಶೃಂಗನಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಹುಕ್ಕಾಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ರಾಣಿಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲೆಂಬ ಹವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದನು— ಬಾದಶಹನ ಓಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಚಣ ಬದಿಗಿರಿಸಿ, ತಾನು ಬರೆಯಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನು - ಬರೆದದ್ದನ್ನೇ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಓದಿದನು!

ದಿಲ್ ಕಿ ಬುಲ್ ಬುಲ್ !

ಅಲಂಗೀರ ಔರಂಗಜೇಬ ಬಾದಶಹನ ಪಾದಧೂಳು ನಾನು! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತ ಕ್ಷಮಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಬಾದಶಹನ

ಮಮತೆಯ ಮಗಳು. ಸಾವ್ರಾಟಿನ ಸುತೆ! ನಾನೊಬ್ಬ ಯುಕ್ತಶಿಕ್ಷಿತ ಸುಭೇದಾರನು, ಯಾವ ಮೊಗದಿಂದ ಬಾದಶಹನಲ್ಲಿ ಲಗ್ನದ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನೆತ್ತಲಿ? ಎತ್ತಿದ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಾದಶಹರು ಕಿತ್ತದೆ ಬಿಡುವರೆ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ವಿಚಾರ ಬದಿಗರಲಿ! ಮತ್ತೆ ನೋಡೋಣ! ಕೋಯಿಲೆ! ಹಗಲೆಲ್ಲ ಚಿಂತಿಸುವದು ನಿನಗಾಗಿ; ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದು ನಿನ್ನ ಕನಸುಗಳನ್ನು! ನನ್ನ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವೆನೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೊಂದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿಂತೆ ನನಗಿಲ್ಲ

ಇನ್ನು ಏನನ್ನೋ ಬರೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಬಾದಶಹನಿಂದಲೂ ಒಂದು ಓಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಮತ್ತಾವ ಶತ್ರು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಿರುವನೋ—

ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವೆ. ಸಾಸಿರ ಮುತ್ತುಗಳು

ನಿನ್ನ,
ಆ ಖಾನ್.

ಪತ್ರವನ್ನು ವೋಹರುಮಾಡಿ ತನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ, ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ಮತ್ತೀನು ಬಾದಶಹನು ಬರೆದಿರುವನೋ ಎಂದು, ಲಕ್ಯೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಎರಡೇ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು—

ಸುಭೇದಾರ, ಆಖಲಿಕ್ ಖಾನ್ !

ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವದೆ; ನಾಳಿನ ದಿನವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬದಿಗರಿಸಿ ಬಂದುಬಿಡಬೇಕು. ಜಬು, ನಿನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ!

—ಆಲಂಗೀರ ಔರಂಗಜೇಬ.

ಓದಿ ಒಮ್ಮೆ ನಕ್ಕನು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ನಗೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಬಾದಶಹನನ್ನು ನೆನೆದನು. 'ಜುಬು ನಿನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ' ಎಂದು ಬಾದಶಹನೇಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ಸಲುಗೆಯೆ ಮಾತುಗಳೇಕೆ? ಹಿಂದೆಂದೂ ಬಾದಶಹನು ಈ ರೀತಿ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಣಯ ಬಯಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಅದು

ಹೇಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆಕೆಯೇ ಸ್ವತಃ ಹೇಳಿದಳೇ ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾನೇಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆವಳು ? ಇಲ್ಲ ! ಆಕೆ ಹೇಳಿರಲಾರಳು. ಮತ್ತೇನು ಯಾರಾದರೂ ಚಾಡೀ ಚುಚ್ಚಿದರೆ... ಒಂದೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನ ಹಟೆ ವಾರಿತನವೂ, ಕ್ರೋಧಗಳೂ ಅವನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡಿದವು. ತನ್ನ ಮೃತ್ಯುಮೇ ಬಂದು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಸಿದಂತೆ ತೋರಿತು; ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚೀರಿದನು. ಅಂಗರಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾತ ಓಡಿ ಬಂದು ' ಏನಾಗಬೇಕಿತ್ತೆ ' ದು ಆಲಿಸಿದನು.

“ ಬಾದಶಹನಿಂದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ. ಈಗಿಂದೀಗಲೇ ಹೊರಡಬೇಕು; ತುರಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು ' ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಆಗಲೇ ವಿಧಿಸಿದನು.

ತುರಗಗಳು ಸಿದ್ಧವಾದವು. ಅವನಿಗೊಂದು; ಇನ್ನೆರಡು ಅಂಗರಕ್ಷಕರಿಗೆ; ಮೂವರು ಹೊರಟವರು. ಕೋಟಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ದಾಟಿ ರಾಜಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೂಡಿದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲು ! ಕಾರ್ಗತ್ತಲಿಗೆ ಅಂಜಿ ಕುದುರೆಗಳು ಮುಂದೆ ಹೋಗಲೊಲ್ಲವು. ಖಾನನು ನಡುಗಿದನು. ಮುಂದೆಯೇ ಅನರ್ಥವಿದೆಯೆಂದು ಮನಮಿಡಿಕಿತು. ಬಾದಶಹನು ತನ್ನನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದಂಡಿಸುವನೆಂದು ಬಗೆದನು. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಹಲವಾರು ದಂಡನೆಗಳು ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಬಂದುಹೋದವು. ಕಣ್ಣು ಕೀಳಿಸಿ, ಆನೆಯ ಕಾಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸುವದು—ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇನ್ನು ಪುನಃ ಲಾಹೋರಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಾರನೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಿದನು. ಅರಮನೆ, ಕೋಟೆ, ಕೊತ್ತಳಗಳು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದು ಮಾಡದೇ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಪಶಕುನವೆಂದೇ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು. ಹತ್ತಿರದ ಮರದಿಂದ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿ ' ಗೂಕ್ ! ಗೂಕ್ ! ' ಅಂತಾ ಕಿರುಚಿತು. ಎದೆ ಭರ್ಪದ ಗಡ್ಡೆಯಾಯಿತು ! ' ಏನೇ ಆಗಲಿ ! ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ, ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

“ ಈಗ ಇಂಥ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದು ಬೇಡ; ಬೆಳಗಿ ಹೋದರಾಯಿತು. ” ಎಂದು ಅಂಗರಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಹೇಳಿದನು.

ಅರಮನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡುರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಲಗದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ವಿಚಾರಗಳು! ಇಂದೇನೋ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ; ಹೀಗೆಯೇ ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇರಲಿಕ್ಕಾದೀತು. ಬಾದಶಹನ ದಂಡನೀತಿ, ಚದುರತನಗಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಆಟ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬಲ್ಲದು? ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಲಾಹೋರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಸದ್ದು ಮಾಡದೆ ಎದ್ದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕತ್ತಲದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು.

* * * *

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾದರೂ ಖಾನನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನು ಕೋಪೋದ್ವೇಷಿತನಾದನು. ತಾನು “ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಬರಬೇಕೆಂದು ಬರೆದ ಕಾಗದಕ್ಕೆ ಅಲಕ್ಷವೇ? ಮತ್ತೆ ಸವಾರನು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಮರಳಿ ಬಂದನು. ಖಾನನು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಉತ್ತರ ಹೊತ್ತು ತಂದನು. ಬಾದಶಹನು ಅವನಿಗಾಗಿ ಆರಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನು ಬೇರೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೆಂಬುದು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನು ಲಾಹೋರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸುಭೇದಾರನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು.

* * * *

ಜಬ್ಬುನ್ನೀಸಾ ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇಂದು ಬಂದ ಅನೇಕ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಕಳುಹಿದಳು; ಎಂದಿನಂತೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಂದ ಪಂಡಿತರು ಮೊಗ ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿದರು; ಎಂದಿನಂತೆ ಜನಾನಖಾನೆ ಮಸಣವಟ್ಟಿಯಾಯಿತು; ದಾಸಿಯರು ಎರಡೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಾದರು. ಮಮತೆಯ ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾದಶಹನು ಇಳಿದೇ ಹೋದನು. ಜಬ್ಬುನ್ನೀಸಾಳ ಜನಾನಖಾನೆಯಿಂದ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಬಂದುವನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಸಂಗೀತವನ್ನು ಸೇರದ ಆಲಂಗೀರನೂ, ಸಂಗೀತದ ಸುಳಿಯನ್ನು ಉಳಿದವನಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಂತೆ ಕಳವಳಪಟ್ಟನು! ಸುಭೇದಾರ ಆಖಲಿಕ್ ಖಾನನನ್ನು ಅರಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತೂ ಕಡೆಗೆ ಚಾರರನ್ನು ಅಟ್ಟಿದನು. ಕೈಕೆಳಗಿನ ಸಮಸ್ತ

ಮಾಂಡಲೀಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿದನು; ಗಿಳಿಯರಾದ ಪರದೇಶದ ರಾಜರುಗಳಿಗೆ, ಅರಿಕೆಯ ಓಲೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು.

* * * * *

ಜುಬುನ್ನಿಸಾ ತೀರ ಸೋತುಹೋದಳು! ತುಂಬು ಗಲ್ಲುಗಳು ಇಳಿದು ಬಿಟ್ಟವು; ಅರಳುಮುಖ ಬಾಡಿತು; ಕೆದರಿದ ಕುಂತಲ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದವು. ವಿಶಾಲವಾದ ಚಂಚಲ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಳಸೇರಿ, ಗೂಳಿಗಣ್ಣಾದವು. ಗುಲಾಬಿ ಪಕಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿದ ಮೈಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ತೊಟ್ಟಬಟ್ಟೆಗಳು ಮಲಿನವಾದರೂ ಆಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎಳಲಿಲ್ಲ; ತೆರೆದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಕಂಗಳೊಳಗಿನ ತೋರೆ ಹರಿಗಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನು ಕೆಲದಿನ ಓಲಗವನ್ನುಳಿದು ಮಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತನು. ಅರಸಲು ಹೋದ ಚಾರರು, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಮುಖ ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಜೀವದಾಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಾದಶಹನ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂತರು. ಸಮಸ್ತ ಮಾಂಡಲಿಕರಿಂದ ನೈರಾಶ್ಯದ ಓಲೆಗಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟವು; ಮಿತ್ರರಾದ ಪರರಾಜರು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಕೋರಿ ಕಾಗದ ಬರೆದರು.

* * * * *

ಬಾದಶಹನು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದನು. ಮಮತೆಯ ಮಗಳನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಸುಭೇದಾರನ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾರನು. ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಕೆಳಗೆ ಯಾವನು ಬಾದಶಹನ ಕಣ್ಣಾಗಿದ್ದನೋ ಅವನು ಇಂದು ಕಡು ವೈರಿಯಾದನು. ಅಲಂಗೀರ ಔರಂಗಜೇಬನ ಕೋಪವೆಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ? ಅಖಂಡ ಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಕೋಪ! ಮತ್ತೆ ಚಾರರನ್ನು ಕರೆದು, ಜೀವಂತ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ, ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದಾದರೂ ತರಬೇಕೆಂದು ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯನ್ನೇ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ' ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಮರಳಿದರೆ, ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಳಿಸುವದಿಲ್ಲ ' ಎಂದು ಚಾರರಿಗೆ ಕಣ್ಣುಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಸ್ವಂತಾಗಿ ಆಣತಿ ವಿಧಿಸಿದನು. ಚಾರರು ಗದಗದ ನಡುಗಿದರು ಇನ್ನೊಂದು ಚಣ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ, ಆಗಲೇ ರುಂಡಗಳು ಹಾರಬಹುದೆಂದು, ಅಸ್ವಣೆಪಡೆದು ತುರಗಗಳನ್ನೇರಿ ಸಾರಿದರು.

* * * * *

ಕುದುರೆಯ ಸವಾರನೊಬ್ಬನನ್ನು ನಗರರಕ್ಷಕರು ಎಳೆದು ತಂದು ಬಾದಶಹನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು; ಅವನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಲಕ್ಷ್ಮೋಟಿಯೊಂದನ್ನು ಬಾದಶಹನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿದ ಆತ್ತರು ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಗಂಧದ ವಾಸನೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮೋಟಿಯನ್ನು ಒಡೆದೊಡನೆಯೇ ದರಬಾರಶಾಹಿಯನ್ನೇ ಸಪ್ತಿಸಿತು: ಅದರ ಸೌಗಂಧವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಬಾದಶಹನೂ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಇರಿಸಿ, ಆ ಚಾರನನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕರೆದು, ಏನನ್ನೋ ಹೇಳಿ ಜಬುನ್ನೀಸಳ ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿದನು. ನಾಳೆ “ಅಖಲಿಕ್ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ದಂಡಿಸುವದೋ. ಬಹುಮಾನಿಸಿ, ಸನ್ಮಾನಿಸುವದೋ, ದಂಡಿಸುವದಾದರೆ ಹೇಗೆ? ದಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಜಬು ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?.....” ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರೆಹೋದನು.

* * * *

ಜಬುಳನ್ನು ಈ ದಿವಸ ಕಂಡವರು ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾದರು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದವಳೇ, ಇಷ್ಟುದಿನಗಳು ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟ, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗಿಳಿ, ನವಿಲು. ಪಾರಿವಾಳ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರ ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಲಲೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ದಾಸಿಯರೊಂದಿಗೆ, ಗೆಳೆಯರಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇಂದು ತಾನು ಮತ್ತೆ ದರ್ಬಾರಿಗೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿದಳು; ಜನಾನಖಾನೆಯನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಶಯನಮಂದಿರವನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಲು ದಾಸಿಯರಿಗೆ ಅಣತಿ ವಿಧಿಸಿದಳು. ಅವರು ಸಿಂಗರಿಸಿದುದು ಆಕೆಗೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅವರು ಸಿಂಗರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ತಾನೇ ಸಿಂಗರಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟಳು; ಬೈಗಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪಂಡಿತರುಗಳೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ನಡಿಸಿದಳು.

ಬಾದಶಹನು ಇನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದನು. ಚಾರನು ಆತುರನಾಗಿ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಾದಶಹನು ಆಕಳಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಚಾರನು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು.

“ ಬಾದಶಹರೇ ನಿನ್ನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡು ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಆಖಲಿಕ್ ಖಾನನು ಬಂದನು. ಈಗಿನ್ನೂ ರಾಣಿಯವರ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ”

ಅಲಂಗೀರನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದನು. ಪ್ರಾತರ್ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರಿಸಿ ‘ ಮುದಾಸಿ ’ಗೆ ‘ ಸಲಾಂ ’ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಜನಾನಖಾನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು.

ಜಬು ಆಗ ತನ್ನ ಇನಿಯನೊಂದಿಗೆ ಸರಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಾದಶಹನ ಬರುವನ್ನು ತಿಳಿದ ಆಕೆ ಭರದಿಂದ ಕುಗ್ಗಿಹೋದಳು. ತನ್ನ ಇನಿಯನನ್ನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾದಶಹನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಏನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ಅಳುಕಿದಳು. ಮುಂದಾಗುವ ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಡುಗಿದಳು. ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ? ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಖಾನನು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋದನು. ಮೈಯೆಲ್ಲ ಬೆವರಿಟ್ಟಿತು. ಬಾದಶಹನ ಕಾಲಸಪ್ಪಳವು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಜಬು ಇನಿಯನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಏನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮಗ್ಗುಲದ ಸ್ನಾನಮಂದಿರಲ್ಲಿಯ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರು ಕಾಯುವ ದೊಡ್ಡ ಕಡಾವಿಗಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಡಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಲಿಕ್ಕೆ ಖಾನನಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಬಾದಶಹನು ದೂರದಿಂದ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅದರೂ ಏನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ ಮೆಲ್ಲಡಿಯಿಡುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದನು; ಮಗಳೂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಏನೇನೋ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿದನು. ಆಕೆಯೂ ಯಾಂತ್ರಿಕವೆಂಬಂತೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು ! ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಂದು ಸ್ನಾನದ ವಿಷಯವೂ ಹೊರಟಿತು; ಅಲಂಗೀರ ಅಂದನು.

“ ಜಬೂ ! ಇನ್ನೂ ಸ್ನಾನವಾಗಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ ಬಾಬಾ ! ”

“ ಏಕೆ ? ತಡವಾಯಿತು.... ”

“ ಉಳಿದವರು ಇನ್ನು ಕಡಾವಿಗಿಗೆ ನೀರನ್ನೇ ತುಂಬಿಲ್ಲ ”

“ ಏಕೆ ? ಸೇವಕರೇಕೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬ ಮಾಡಿದರು ? ಬಾದಶಹನ ಮಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯೇ ? ” ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ಸೇವಕರು ತತ್ತರಿಸಿದರು; ಜಬು

ಆವರಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತಳು. ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿದ್ದಾ ಯಿತು.

“ ಹೂ. ಕಾಯ್ಯವದಿಲ್ಲವೇ ? ” ಅಲಂಗೀರ ಏನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಕೇಳಿದನು.

“ ಹೂಂ! ಬಾಬಾ! ” ಎಂದು ಆಕೆ ತನ್ನ ಆಪ್ತಕಾರ್ಯದರ್ಶಿನಿಗೆ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಲು ಹೇಳಿದಳು. ತಾನೂ ಏನನ್ನೋ ನೆಪ ಒಡ್ಡಿ, ಕಡಾವಿಗೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಣಕಿಹಾಕಿ ಮೇಲುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಗಿದ್ದ ಇನಿಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

“ ಅಖಲಿಕ! ಖುದಾ ಕೃಪೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂಡುವವರು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸುವಿಯಾದರೆ, ಯಾವ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರು ” ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ನೀರ ಹನಿಗಳು ಜಾರಿ, ಆ ಕಡಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವು.

ಖಾನನೂ ಮೇಲುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತರವಿತ್ತನು.

“ ಅದಾವನೋ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಆ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯತೆ ನನಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ‘ ಕವಿಗಳೂ ಪ್ರಣಯಿಗಳೂ ಹುಚ್ಚರು ! ’ ವರನೆಂದೂ ನಂಬಿ, ನಂಬಿಗೆ ಯನ್ನಿಡಬಾರದು !! ”

ಬಾದಶಹನು ನೀರು ಕುದಿಯುವ ಸಪ್ತಳವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದನು. ತಾನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಾಸನವನ್ನು ‘ ಖುದಾ ’ ಆಕೆಯ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ‘ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಸಲಾಂ ’ ‘ ಖುದಾ ’ ನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು.

* * * *

ಮತ್ತೆ ಹಲವಾರು ರಾಜಪುತ್ರರು ಸಾಮ್ರಾಟರು ಜಬುನ್ನೀಸಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಆಕೆಯತ್ತ ಸೆಳೆದರು. ಅಲಂಗೀರನೂ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದನು. ಅದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಕೆಯದು ಒಂದೇ ಉತ್ತರ.

“ಇಲ್ಲ ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಲಗ್ನವಾಗುವ ಆಶೆ ನನಗುಳಿದಿಲ್ಲ”.

ಬಾದಶಹನೂ ಆಕೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು; ತನ್ನ ನಡತೆಗಾಗಿ ತಾನೇ ವೈಫಲ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮವನ್ನು ತನಗಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ನಲ್ಲನಿಗಾಗಿ, ಆಕೆ ಆ ಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಳು.

ಆಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿ !

ಕತೆಗಳ-ಕತೆ

ಈ ' ಭೂಮಿಗಳದ ತಾರೆ ' ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಕತೆಗಳಿವೆ; ಕೊನೆಯ ಕತೆಯ ಹೆಸರನ್ನೇ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಬರೀಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ತೆರನಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕತೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರತಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಚಿಂತನೆಗೆಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪಾಠ ಕಲಿಸುವದಾಗಲೀ ಬಾಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಯತ್ತಿಸುವದಾಗಲೀ ನನ್ನ ಕತೆಗಳ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ; ಮುಕ್ತಾಯಪಾಲು ನಾನು ಮನೋರಂಜನೆಗೆ ಕತೆ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಓದುಗರೂ ಕತೆ ಓದಿ ಮನೋರಂಜನೆ ಪಡೆದರೆ ನಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು; ಮನೋರಂಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೇಲಿನವುಗಳು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಒದಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತೆರೆದ ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವೀಯೋಣ !

ಹೊಸಹುಟ್ಟು:— ಇದೊಂದು ನೊದಲಿನಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕತೆಯು; ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಿನಿತು ನನ್ನ ಗೆಲೆಯರೊಬ್ಬರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯು ಮುಂಗಾರಿಯ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಮೂಡಿ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಳಿಗೇರಿಯೆಂದು ಕುಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ' ಶುಕ್ರವಾರ 'ದಲ್ಲಿ ನಾಲಕ್ಕಾರುಸಲ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿದಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೇನೇ ಬಣ್ಣ ಬಳೆದು ವೇಶ್ಯೆಯರ ಓಣಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಅದನ್ನು ಓದಿದ ಕೆಲವರು ನನ್ನ ಬಗೆಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುದೂ ಉಂಟು; ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ; ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಣೆ ಸಿಕ್ಕುವದು ದುರ್ಲಭ! ನನ್ನ ಗೆಲೆಯರ ಗೆಲೆಯರೊಬ್ಬರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಣೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಳಿಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಕೋಣೆ ಹಿಡಿದು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಗೆಲೆಯರೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂವರ್ಭ ಒಂದು ಒದಗಿತ್ತು; ಅವರ ಕೋಣೆಯ ಎಡಕ್ಕೂ

ಬಲಕ್ಕೂ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳ ವಸತಿಗಳು; ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಬಾಗಿಲು, ಕಿಡಕಿಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟರೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ಇದು ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ— ನಾನು ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಇಂಥದೇ ಒಂದು ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಭಾತ ಚಿತ್ರ ಮಂದಿರದವರು ತಯಾರಿಸಿದ ' ಆಗೇ ಬಡೋ ' ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಬಟ್ಟೆ! ನಾನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಆ ದೃಶ್ಯ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಅವರು ಛಾಯಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಅಂತೂ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ವಾಸ್ತವತೆಯ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ನಡೆದಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಸವೆನಿಸಿತು; ಧಾರವಾಡದ ' ಜಯಂತಿ ' ವಾಸ ಸತ್ರಿಕೆಯವರು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಮೇಲಾಟ ಒಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು; ನನಗೂ ಒಂದು ಕತೆ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬೇಕೆನಿಸಿತು; ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಹುಟ್ಟಿನ ಘಟನೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು; ಪ್ರಿಲಿಮಿನರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯು ಆಗ ನಡೆದಿತ್ತು; ಅದರೂ ಉತ್ಸಾಹ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ; ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡುದಿನ ಕಳೆದವು; ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಊರಿಂದ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೆ ಕತೆ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಚಾರ ತಿಳುಹಿಸಿದೆ; ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳಿದೆ; ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಹುರುಪುಕೊಟ್ಟರು; ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತವನು ಬೆಳಗುಹರಿಯುವ ತನಕ ಕತೆ ಬರೆದೆ; ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಆರು ಹೊಡೆದಾಗ ಕತೆ ಮುಗಿದಿತ್ತು ! ಸಂಗಡಿಗರು ನಾನು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿರ ಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು; ವೋಸ್ಪ್ಪ ಮಾಡಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ; ಅಂದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಚಹ, ಬೆಳಗಿನ ಪಾಠಗಳು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಡೆದವು— ಪರಿಣಾಮ ಹೊರಬಿತ್ತು; ಪಾರಿತೋಷಕವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಒಳ್ಳೆಯ ಕತೆಗಳೆಂದು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಹನ್ನೆರಡು ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು; ಎಪ್ರಿಲ ತಿಂಗಳ ಕಥಾಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಚ್ಚೂ ಆಗಿತ್ತು.

ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತೆ:— ಇದೊಂದು ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಸ್ತಳಾದ ಆದರ್ಶ ಗೃಹಿಣಿಯೊಬ್ಬಳ ಬಾಳಿನ ಒಂದು ಚಿತ್ರ— ಮನೋವಿಶ್ಲೇಷಣದ ಕತೆಯೊಂದು; ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಲೈಂಗಿಕವಿಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಹ್ಯಾವಲಾಕ್ ಎಲಿಜರು ಬರೆದ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನೆ ಅನುಸರಿಸಿ ' ಮದು ವೆಯ ಗುರಿ 'ಯನ್ನು ನಾನು ಬರೆದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಘಟನೆ

ಯನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೂ ಇದು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕತೆ; ನಾಲ್ಕು ಪತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ಈ ಕತೆಗೆ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವ (೧೯೪೫) ದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಮೇಲಾಟದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಬಹುಮಾನವು ಬಂದಿತ್ತು; ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಉಷಾ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಪಡೆದಿದೆ.

ಸ್ನೇಹಸಂಧಿ:— ಸಹೋದರಿಯೊಬ್ಬಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕತೆಯ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ; ಹಿಂದೆಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾದಂತಿಲ್ಲ; ಅಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲುಸಲ;

ಎದೆಯೊಲವು:— ಸಹೋದರನೊಬ್ಬನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಕತೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ; ಮೊದಲು ಬರೆದ ಕತೆ ತೀರ ಉಪವಾಗಿತ್ತು; ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವಾಡಿ ಈ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ; ಇದೊಂದು ರೋಮಾಂಚನವೆಬ್ಬಿಸುವ ಪ್ರಣಯಕತೆ; ಅಸಹ್ಯ, ಅನನುಭವಿಕ ಪ್ರಣಯವು ಇಲ್ಲಿ ಇಣಕಿ ಹಾಕುವದರಿಂದ ಕತೆಯು ಅಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದೆನ್ನುವಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ಗೆಳೆಯರನ್ನೇಕರು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕತೆಗಳಿಗಿಂತ ಇದರಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಮನೋರಂಜನೆಯಾಗುವದೆಂದು ಬಿನ್ನು ತಟ್ಟಿದ ನಂತರ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದೆ— ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಉಷಾ' ಮಾಸಿಕದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಕೈದಿ:— ಇದು ನಾನು ಬರೆದ ಮೊದಲಿನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು; ಇದು ಮೊದಲು ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು; ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಬರೆದಿರಬೇಕು; ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಒಬ್ಬರು ನನಗೆ ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು — ಅದನ್ನೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ; ಇದೊಂದು ಹದಿನಾರಾಣೆ ಸತ್ಯವಾಸ್ತವಕತೆ! ಈ ಕತೆ ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನಿನ್ನೂ ಸಣ್ಣವನಿದ್ದೆ; ಕತೆ ಬರೆಯುವದಂತೂ ಬರುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ; ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು; ಅದೇನೋ ಆಗಿ ಎಂಟು

ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ; ಗದುಗಿನ ' ಕರ್ನಾಟಕ ಬಂಧು ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ' ಕೀರ್ತಿಕಿರಣ ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ.

ಆಪರಂಧಿನಿಯ ಅಂತರಾಳ: — ಇದೊಂದು ರೂಪಕ ಕತೆ! ಗೆಳೆಯರೊಬ್ಬರು ಮಾಡಿದ ಮೋಸದಿಂದ ಮನನೊಂದು ಖಿನ್ನನಾದಾಗ ಆ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ಕತೆ ಬರೆಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು; ಬರೆದೆ; ಕತೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಲೇ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದ ಬರೆಯುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕುತ್ತಿತ್ತು; ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹರಿದುಹಾಕಿ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತ್ತು; ಎಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಹಲವು ದಿನ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಇಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ; ನನಗಾದ ಮೋಸದಂತಹ ಸಾಸಿರ ಮೋಸಗಳು ನಿತ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತವೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾತಾದರೂ ನಾನೇಕೆ ಅಷ್ಟು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತೋ ಇಂದಿಗೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿದ ಆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನನ್ನ ಅತ್ತೀಯ ಗೆಳೆಯರಾದರೆ ನನ್ನ ಕತೆ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತಾರು: — ಈ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕತೆ ಒಡಮೂಡಿದುದು ಎರಡು ಸಲ ಇಂಟರ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಲಾಗಹಾಕಿದಾಗ; ಮೂರನೆಯ ವರುಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಹೊರಬೀಳುವ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಪಟ್ಟ ಸಂಕಟನ್ನೋಸರಿಸಿ, ಅಂದೇ ರಾತ್ರಿ ಈ ಕತೆ ಬರೆದೆ; ತೀರ್ಗಡೆಯಾಗುವುದು ಖಂಡಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಂದು ಸಮಯ ನಾಪಾಸಾದರೇನೆಂಬುದೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು! ಹಾಗೆಯೇ ಕತೆ ಹೆಣೆದುಬಿಟ್ಟೆ; ಕತೆ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಾಗ ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊತ್ತುತಂದ ವರ್ತಮಾನಪತ್ರಿಕೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಮೊದಲೇ ಚಿಂತಿಸಿದಂತೆ ವಾಸ್ತವ ಆಗಿತ್ತು; ಆಗ ಕತೆಯನ್ನೇ ಬದಲುವನ್ನಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು; ಅವರೂ ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ— ಗೆಳೆಯ ಶ್ಯಾಮ ಮತ್ತು ಹೆತ್ತಮ್ಮ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂದಿದ್ದೇನೆ; ಅವರ ಕ್ಷಾಮಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು; ರಬಕವಿಯ ' ಪ್ರಗತಿ ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯವರು ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುವವಾಗಿ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು; ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲೇ ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ನಿಂತು

ಹೋಯಿತು— ಕತೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಲ್ಲ— ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಇದೇ ಹೊಸತಾಗಿ !

ಭೂಮಿಗಳಿಡ ತಾರಿ:— ಪ್ರೇಮದ ದುರಂತವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕತೆಯಿದು; ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದರಿಂದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಕತೆಯು ಛಾಂದಸಾಂತರವೂ ಅಲ್ಲ; ಅನುವಾದವೂ ಅಲ್ಲ— ಕತೆ ಕಟ್ಟಿದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಮೂಲವನ್ನೆಷ್ಟೂ ಹೋಲುವದಿಲ್ಲ. ಕತೆಯ ನಿರೂಪಣೆ, ಪಾತ್ರರಚನೆ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನಾನೇ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗಿರುವೆ; ಕತೆ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಆ ತಿಂಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕತೆಯೆಂದು ಒಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಉಂಟು— ಇದು ರಬಕವಿಯಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ' ಪ್ರಗತಿ ' ವಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಈಗ ಸಂಕಲನವೊಂದು ಕತೆಯ ಮಿಶ್ರಣವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾಲೇಜಿನ ಜೀವನ, ಪಟ್ಟಣದ ವಾಸ, ಒಲುವಿನ ನಲ್ಲನಲ್ಲಿಯ ಒಡನಾಟ, ಪ್ರಣಯ, ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಚಿಕ್ಕವುಟ್ಟು ಜಗಳ, ವೈಷಮನಸ್ಸು, ಸಿನಿಮಾ ಪ್ರಸಂಚ, ಜೇಲುಜೀವನ, ಮೋಸಗಾರಿಕೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾಹ, ಪರೀಕ್ಷೆ, ಸೋಲು-ಗೆಲವು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಸಿರ ಸಂಗತಿಗಳು ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತವೆ.

—: ವಿ. ಚ. ಹಿತ್ತಲಮನಿ ಅನರ ಪುಸ್ತಕಗಳು :—

ಅಚ್ಚಾದವು

೧. ಮದುವೆಯ ಗುರಿ (ಲೈಂಗಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಬಂಧ)
೨. ದಿವ್ಯಪ್ರೇಮ (ಕಥಾಸಂಗ್ರಹ)
೩. ಅನ್ನದಾತ (ನೀಳ್ತೆ)
೪. ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ತಾರೆ (ಕಥಾಸಂಕಲನ)
೫. ಗೊಬ್ಬರ (ಒಕ್ಕಲುತನದ ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಬಂಧ)

ಅಚ್ಚಾಗಲಿವೆ

೬. ಚಂದುಟಿಯ ಮುತ್ತಿ ! (ಕಥಾಸಂಕಲನ)
೭. ರಸ-ವಿರಸ (")
೮. ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ (")
೯. ಹಾಲು (ವಿಜ್ಞಾನಪ್ರಬಂಧ)

